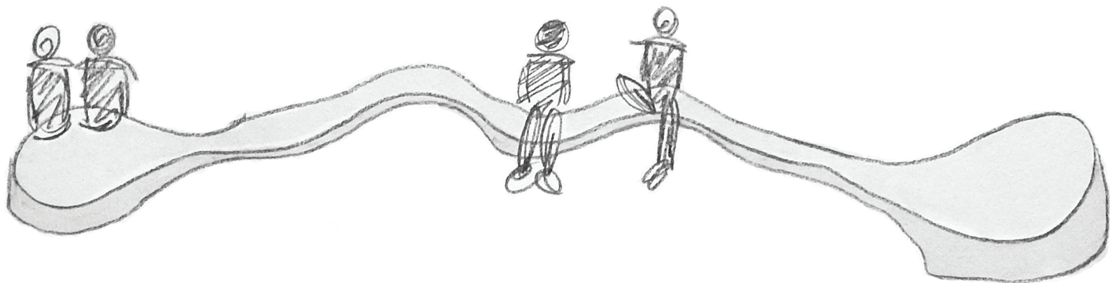
Rom for dialog

Jorunn Rage
Master i møbel- og romdesign/interiørarkitektur
ved Kunst- og designhøgskolen i Bergen våren 2013

Rom for dialog

Jorunn Rage
Master i design
Avdeling for møbel- og romdesign/interiørarkitektur
Kunst- og designhøgskolen i Bergen vår 2013

Boken er trykket i 10 eksemplarer april 2013.
Revidert utgave med resultatet av prosjektet i digitalt format mai 2013.

Jorunn Rage
møbeldesigner og interiørarkitekt
www.rageform.com

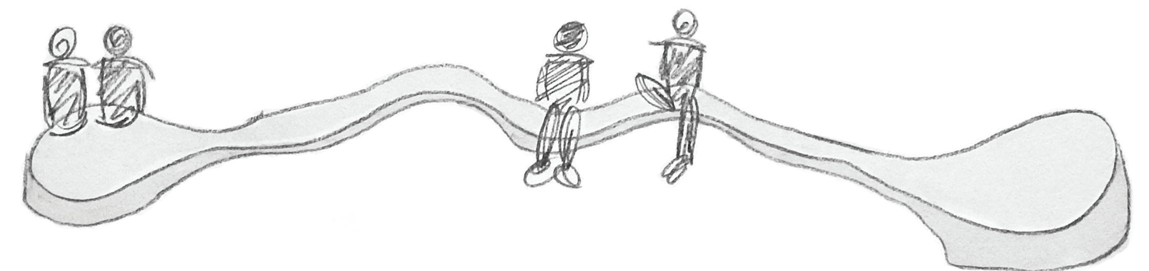
Innhold

Kapittel 1 Introduksjon

Da jeg gikk på grunnskolen pleide vi å rusle bort på biblioteket når vi lurte på noe, og vi gikk alltid bort på biblioteket når vi trengte fakta til skoleprosjekter. Trengte vi for eksempel å vite hvor mange innbyggere Paris har slo vi opp i store, tunge leksikon. Da måtte vi først finne det rette bindet, og så slå opp på «P», «Pa» og så videre. Siden den gang har det vært store teknologiske fremskritt. Dagens skoleelever har tilgang på en mengde informasjon tilgjengelig via internett, og den digitale hverdagen er blitt en selvfølge også i resten av samfunnet. De fleste går i dag rundt med en smarttelefon i lomma, og har dermed tilgang til informasjon hvor enn de er. Spørsmålet blir da: Hva skal da det fysiske biblioteksrommet inneholde i fremtiden?

– Før var det de fysiske samlingene som var bibliotekets ryggrad: bøker, tidsskrifter, aviser, medier for musikk, mikrofilm og liknende. Ser vi på det fysiske bibliotekets framtid, tyder alt på at det er bibliotekrommet og de aktivitetene som finner sted der, som vil bli bibliotekets kjerne. Det betyr at arkitektur, interiør, design og inventar vil få økt betydning. Ja, i tillegg til det viktigste av alt da – de menneskene som jobber der.[1]

– Odd Letnes, redaktør i Bok og bibliotek

1 Bok og bibliotek (se URL-liste)

Problemstilling

På bakgrunn av den digitale brytningstiden bibliotekene står overfor, hvordan kan jeg fornye interessen for folkebiblioteket?

Personlig bakgrunn

Selv har jeg vært en aktiv bibliotekbruker siden jeg gikk på barneskolen, og min far har i flere år vært biblioteksjef ved Tysnes folkebibliotek. Gjennom årene har jeg brukt biblioteket på ulike måter. Da jeg var liten lånte jeg alltid med hjem hauger med bøker og lydbøker på kassett. Biblioteket var den gang et rom på barne- og ungdomsskolen, og bare åpent noen timer hver uke. Jeg husker det som et varmt og inviterende sted hvor jeg alltid kunne finne noe spennende å ta med hjem. Da jeg ble eldre og flyttet til Bergen tok jeg raskt i bruk Bergen offentlige bibliotek, og jeg fikk da et mye større tilbud. Jeg lånte fremdeles bøker og filmer, men brukte det også som lesesal hvor jeg lett fant konsentrasjon. Det var behagelig å sitte sammen med alle de andre ukjente menneskene, og i et offentlig rom blir man nødt til å ta seg sammen og konsentrere seg. Senere har jeg benyttet meg av tilbudet om foredrag og politiske debatter, og da biblioteket startet å ha søndagsåpent høsten 2012 begynte jeg å ta med datteren min på biblioteket for å innvie henne i bibliotekets mange gleder.

Aktualitet

Det foregår i dag en løpende debatt om hva folkebiblioteket skal være, både offentlig og innad i biblioteksmiljøet. På 1990-tallet ble det fysiske folkebiblioteket spådd dødt på grunn av den digitale utviklingen, men det overlevde. I dag blir hverdagen vår stadig mer digitalisert, og e-bøkene er på full fart inn i bibliteket. Dette betyr at den sosiale dimensjonen i biblioteket blir stadig viktigere, og som en følge av dette kommer det stadig flere aktiviteter og arrangementer som en del av folkebibliotekets tilbud.

Sentralt i denne diskusjonen står Nye Deichman i Oslo. Det nye hovedbiblioteket er ventet å stå ferdig i 2017, og det blir heftig debattert hva dette bygget skal inneholde. Ambisjonene for Nye Deichman er at det skal bli «verdens mest nyskapende folkebiblioteksbygg».[2] Bak dette utsagnet ligger det at biblioteket alltid vil være i forkant når det gjelder tilbud og kompetanse, samt kontinuerlig fornyelse ved å følge med på den digitale utviklingen. Biblioteket planlegges slik at det skal tåle både støy og kontemplasjon, og ambisjonen for det nye folkebiblioteket er et ønske om å forandre dagens bibliotekstypologi.

Mål

Gjennom dette prosjektet vil jeg revitalisere folkebiblioteket ved å skape et sosialt møtested som vektlegger kunnskap og opplevelser. Stadig flere av folkebibliotekets tjenester blir tilgjengelige via internett og jeg vil derfor legge vekt på den sosiale dimensjonen ved biblioteket. Jeg vil skape et biblioteksrom som er åpent og inviterende og som dermed synliggjør bibliotekets aktiviteter. Sosial læring vil stå sentralt, og bibliotekaren skal ha en aktiv rolle ute i biblioteksl0kalet.

2 Norsk bibliotekforening (se URL-liste)

Fremgangsmåte

Jeg vil starte med å sette meg inn i hva folkebiblioteket er og hvilken funksjon det i dag har i samfunnet. For å finne ut av dette vil jeg snakke med bibliotekarer og følge med på diskusjoner i biblioteksmiljøet. Jeg vil melde meg på den interne e-postlisten som går mellom bibliotekarer i Norge, lese tidsskriftet «Bok og bibliotek» og følge med på biblioteksrelaterte blogger. Videre vil jeg ta kontakt med bibliotek som kan ha interessante meninger for mitt prosjekt og undersøke dette nærmere. Neste steg blir å dra på befaring til utvalgte bibliotek. Jeg vil besøke store bibliotek i Europa for å undersøke hvordan disse fremstår og for å skaffe meg et bredt perspektiv over hva som finnes av biblioteksdesign. Videre vil jeg besøke folkebibliotek i mitt nærområde, og intervjue bibliotekssjefen. Her vil jeg undersøke hvilke tilbud bibliotekene har og hvordan lokalene fremstår. Deretter vil jeg velge meg ut et bibliotek å arbeide med. Neste steg blir å undersøke hvem som bruker dette og hvilke andre tilbud som finnes i nærområdet. Jeg vil også gjøre en kvantitativ undersøkelse blant de besøkende for å finne mer ut om brukerne. I arbeidet med det utvalgte biblioteket vil jeg legge grunnlaget for disponeringen av lokalet og deretter gå dypere inn i et bestemt område som jeg skal utforme møbler til. På grunnlag av den informasjonen jeg har samlet om dette biblioteket og folkebiblioteket som institusjon, vil jeg skape et folkebibliotek som kan fungere som en modell for fremtidens bibliotek.

Verdiord
møtested
opplevelser
læring

Oppbygging av oppgave

Denne oppgaven vil bestå av to deler. Den første delen er en teoretisk del hvor jeg undersøker hva som skjer i bibliotekmiljøet i dag. I denne delen vil jeg undersøke hva som er et godt bibliotekrom og hvorfor folkebiblioteket er viktig i samfunnet. Videre vil jeg skrive om store bibliotek i Europa. Noen av disse har jeg besøkt, andre har jeg lest om. Videre vil jeg undersøke hva som skjer i dagens bibliotek. Her vil jeg blant annet gå inn på e-bøker og hvordan dette endrer biblioteklokalet. Deretter vil jeg analysere bibliotek i mitt nærområde, og velge et bibliotek å arbeide med. Den andre delen vil bestå av en praktisk del hvor jeg på bakgrunn av mine undersøkelser vil utforme biblioteket jeg har valgt. Dette vil si en planløsning hvor jeg viser min disponering av arealet og et område som jeg går dypere inn i og utvikler en møbelkollesjon til.

Avgrensning

Undersøkelsene i denne oppgaven inkluderer alle typer bibliotek, som universitetsbibliotek og skolebibliotek, men jeg vil i den praktiske delen konsentere meg om folkebiblioteket. Jeg vil da velge et bestemt bibliotek å arbeide med, og deretter utarbeide en planløsning, hvor jeg vil fokusere på publikumsarealet. Deretter vil jeg velge en bestemt situasjon å utvikle en møbelkolleksjon til.

Kapittel 2
Bakgrunn

Dette kapittelet består av to deler. I den første delen vil jeg se på en debatt mellom bibliotekarer som handler om hva som er et godt biblioteksrom. Denne debatten oppstod da Vennesla Kulturhus stod nytt i 2011, og fikk mye oppmerksomhet i media for biblioteket i kulturhuset. I den andre delen vil jeg gå inn på hvorfor folkebiblioteket er viktig i samfunnet, og hvorfor det er viktig at dette tilbudet eksisterer. Gjennom denne teksten vil jeg gå inn på hvem som bruker biblioteket og hvorfor møter mellom mennesker i det offentlige rom er viktig.

Hva er et godt biblioteksrom?

Det foregår i dag en løpende diskusjon om hva som er et godt biblioteksrom. Det diskuteres blant annet hvilke tilbud folkebiblioteket skal tilby og hvordan fremtidens bibliotek skal se ut. I 2011 ble det bygget et nytt kulturhus i Vennesla, som blant annet inneholder bibliotek. Kulturhuset er tegnet av arkitektfirmaet Helen og Hard, og arkitekt Håkon Minnesjord Solheim har vært prosjektleder. Ettersom kulturhuset ble mye omtalt i media etter åpningen satte det i gang en diskusjon blant biblioteksinteresserte om dette er et godt biblioteksrom.

Vennesla Kulturhus
Kulturhuset ligger midt i sentrum av Vennesla, like ved torget og gågaten. Karakteristisk for bygget er limtreribbene som fungerer både som bærekonstruksjon og møblering. Ribbene inneholder ventilasjon og belysning, og inne i lokalet fungerer de som sitteplasser, bokhyller og utstillingsplass for bøker. Noen av sitteplassene er utformet som huler inne i hyllene, mens andre er arbeidsplasser mellom hyllene. På denne måten er det naturlig både å sitte sammen med andre eller alene. Kulturhuset inneholder kafé,

Vennesla Kulturhus
Foto: oaø, flickr.com (CC BY-NC 2.0)

billettskranke for kinoen, et område for avislesing, låneskranke for biblioteket, et lite amfi og et åpent rom for kulturaktiviteter. Selve biblioteksrommet ligger en halv etasje opp innerst i lokalet.

Debatten

Marit Andersen Somby satte i gang debatten om Vennesla Kulturhus. Hun er prosjekleder for *Bibliotekrom i Troms*. Dette prosjektet fokuserer på å «utvikle endringsorienterte bibliotekrom tilpasset lokalsamfunnets behov for bibliotek som kunnskaps-, kultur- og litteratursentrum, møtested og aktivitetsarena».[1] På arkitektnytt.no er hun kritisk til om møteplassfunksjonen er ivaretatt og skriver blant annet:

> Jeg er veldig interessert i å få vite mer om hvordan arbeidsprosessen har vært og i hvilken grad de ansatte på biblioteket har vært involvert i utformingen av bibliotekrommet. Er dette et bibliotekrom bygd for framtida? For meg virker rommet veldig statisk og skulpturelt. Det hadde vært interessant å vite i hvor stor grad man har tenkt på hvilke funksjoner rommet skal understøtte, hvilke aktiviteter skal foregå her utenom bokutlån og lesing?[2]

Ettersom det ikke kommer noen respons fra hverken byggherrer eller arkitekter fortsetter debatten på biblioteksforum.no hvor Anders Ericson ved Norsk bibliotekforening tar opp tråden. Han har intervjuet biblioteksjef ved Vennesla bibliotek, Anne Kjersti Bentsen, som blant annet sier følgende:

> Det fungerer veldig bra for både ansatte og brukere. Og jeg må jo understreke at biblioteket er mer enn bare den delen der bøkene står. Vi har en foajé, med skranke, kafé og filmer, og i underetasjen har vi et godt møterom for førti voksne med barn, pluss kontorer. Vi har også arrangementer i bibliotekdelen, der reolene er. Plass for mennesker og aktiviteter var veldig viktig under hele planlegginga, en prosess biblioteket var involvert i, fra dag én. Jeg satt sjøl i både byggekomiteen og før det i juryen. Vi hadde en begrensa arkitektkonkurranse, med fem deltakere. Vinnerforslaget var veldig gjennomarbeidet, og det var ikke vanskelig å kåre vinneren.[3]

Odd Letnes, redaktør i tidsskriftet Bok og bibliotek, følger opp debatten om Kulturhuset i Vennesla.[4] Han har selv besøkt biblioteket og starter artikkelen med å gi biblioteket terningkast seks. Han skriver så: «spør du meg hvor Norges vakreste nye bibliotek ligger, er det fristende å svare i Vennesla». Videre er det intervju med bibliotekssjefen i Vennesla, som kan fortelle at besøkstallet har gått opp, og at de er

1 Arkitektnytt.no (se URL-liste)
2 Arkitektnytt.no (se URL-liste)
3 Bibliotekforum.no (se URL-liste)
4 Bok og bibliotek nr. 2/2012

Vennesla Kulturhus
Foto: agderwood.no (se URL-liste)

– VENNESLA-BIBLIOTEKET ER BLITT EN MØTEPLASS

Interiøret skapte debatt i fagmiljøet. Statisk og lite fleksibelt, mente noe Fleksibelt og brukervennlig, mener biblioteksjefen selv.

Arkitektnytt (nr. 9/2012)

i ferd med å bli en storstue for tettstedet. Med det nye bygget kan de tilby langt flere tjenester enn de gjorde før, og de er med på å arrangere en rekke kulturaktiviteter.

Interiørarkitekten

Interiørarkitekt Kaja Kosonen Geiran tar opp debatten i Arkitektnytt noen måneder senere. Hun har også intervjuet biblioteksjef Bentsen som kan fortelle at før kom publikum kun når de hadde et ærend. I dag kommer de av mange årsaker, og særlig ungdom tiltrekkes av lokalene. Bentsen sier: «Ungdom så vi aldri i det gamle biblioteket. Nå ser vi dem gjøre lekser her etter skoletid. De henger rundt, kryper opp i sittebenken innerst i lokalet, surfer på nettet eller spiller dataspill». Bensten kan videre fortelle at hun i starten var skeptisk til faste reoler. Det forrige bibliotekslokalet hadde hyller på hjul, men likevel opplevde de ikke at det gav mer fleksibilitet. Hyllene ble for omstendelige å flytte. Bygget brukes i dag som kulturhus til tross for at det ikke er planlagt helhetlig for dette. Det mangler et galleri for utstillinger, en mindre sal til 50-100 personer og plass til kulturskole. Det er derfor kjøpt inn mobile sceneelementer og utstillingstavler til bruk for mindre utstillinger. Bentsen kan fortelle at det ikke finnes nok lagringsplass i bygget, og at dette er en klar svakhet. Dermed blir ting lagret i en krok i foajeen, noe som ikke er en optimal løsning.

Kaféen

Kafésonen ligger like ved inngangen, og selve bibliotekslokalet ligger en halvetasje opp. Kaféen ble utformet av arkitektkontoret uten bruk av interiørarkitekt, og denne kompetansen ble heller ikke etterspurt av kommunen. Dermed var det brukerne og eksterne spesialleverandører som hadde ansvaret for planlegging av kjøkken og bardisk. Bentsen kan fortelle at kaféen for tiden er stengt fordi det var for få besøkende. Hun sier: «Det var kanskje først og fremst et feil kafékonsept for dette bygget, men vi har fått reaksjoner fra publikum på at kaféen er for lite skjermet og lite hyggelig». Arkitekt Håkon Minnesjord Solheim er imidlertid innstilt på å justere løsningen når kaféen skal startes opp igjen.[5]

Bibliotekrommet
Foto: oaø, flickr.com (CC BY-NC 2.0)

Arbeidsplass mellom bokhyllene
Foto: oaø, flickr.com (CC BY-NC 2.0)

Kaféen ble utformet av arkitektkontoret uten bruk av interiørarkitekt, og denne kompetansen ble heller ikke etterspurt av kommunen.

Økt besøkstall

Gjennom intervjuet i Arkitektnytt kan Bentsen fortelle om økt besøk etter åpningen. Statistikk viser at besøkstallet alltid øker når bibliotek får ny utforming. Aftenposten viser gjennom en artikkel hvordan besøkstallet går opp når bibliotek får nye lokaler, og artikkelen inneholder en liste over nye bibliotek og hvor stor økning det har vært i besøkstallet etter et år. Vennesla bibliotek er ikke tatt med på listen, trolig fordi det er for nytt. Bibliotekene som hadde den største økningen var Eidsberg bibliotek med 58,8% og Sørum bibliotek med 40,5%, og det minste var Lørenskog bibliotek med 12,2%. Gjennom artikkelen kommer det også frem at nye biblioteksbygg ofte har lengre åpningstider enn før, og at de ofte flytter til en bedre beliggenhet, noe som også bidrar til at besøkstallet øker. Nesteleder ved Deichman bibliotek på Lambertseter forteller i artikkelen at da biblioteket flyttet inn i nye lokaler i oktober 2010 ble besøkstallet doblet det første året.[6] Vennesla bibliotek var tidligere samlokalisert med brannstasjonen utenfor sentrum, og lokalene var dårlige. Derfor er det heller ikke på dette biblioteket overraskende at besøkstallet øker.

5 Arkitektnytt nr. 9/2012 s. 14

6 Aftenposten nr. 276, 11. oktober 2012 s. 46

Priset arkitektur
Debatten viser at det er udelte meninger om Vennesla Kulturhus. Mens arkitekter priser bygget, mener bibliotekskyndige at lokalene er for lite fleksible og fremtidsrettede. Kritikken er spesielt rettet mot reolene, som er svært statiske og lite fleksible. Uansett har Vennesla Kulturhus blitt lagt merke til som et vakkert biblioteksrom. Bygget har vært nominert til Beste byggverk i Norden på Arkitekturmessen AWARDS i Gøteborg, og i 2012 vant det Statens Byggeskikkpris:

> Bygget er et eksempel på at hvordan god arkitektur kan bidra til å utvikle et sted. Vennesla har fått et fantastisk og unikt fellesrom for alle. Det har et lavmælt formspråk som skaper identitet uten å bruke de store faktene. Her brukes bærekonstruksjonen som et arkitektonisk hovedelement, men dekker også flere andre funksjoner knyttet til bruk og teknikk. Ved sin arkitektoniske form og gode utførelse representerer bygningen en videreutvikling av norsk trearkitektur og byggeskikk.[7]

Oppsummering

Denne debatten handler om hva som er et godt biblioteksrom, og diskusjonen handler blant annet om hvilke tilbud folkebiblioteket skal tilby og hvordan fremtidens bibliotek skal se ut. I 2011 ble det bygget et nytt kulturhus i Vennesla som inneholder bibliotek, og dette biblioteket satte i gang en diskusjon blant bibliotekarer om hva som er et godt biblioteksrom. Enklelte mener at Vennesla bibliotek er et godt og velfungerende biblioteksrom, mens andre mener at det bare har estetiske kvaliteter, og ikke bidrar til nyskaping innen biblioteksmiljøet.

Refleksjon

Dette er en veldig interessant debatt, og mitt syn på denne debatten er at Vennesla bibliotek uten tvil er et svært vakkert og imponerende rom. Rommet vekker nysgjerrighet og skaper en ny blæst rundt biblioteksrommet. Diskuterer vi nyskaping innen folkebiblioteket er dette biblioteket relativt tradisjonelt. Det legges stor vekt på boksamlingen, og dette er en svært dominerende del av bygget. Det er en stor symbolikk i hvordan bygget nærmest holdes oppe av bøkene ved at bokhyllene er en del av byggets skjelett. Biblioteket holder arrangementer inne i biblioteksrommet omgitt av boksamlingen, og bøkene danner en ramme rundt alt som skjer i biblioteket. Biblioteksssjef Anne Kjersti Bentsen sier at hun er svært fornøyd med bygget og det økte besøkstallet, men det er viktig å huske på at jobben hennes innebærer å vise frem biblioteket på en positiv måte. At besøkstallet har steget kan med stor sannsynlighet skyldes av at det er et nytt, flott bygg og at det har fått en ny beliggenhet.

7 Husbanken.no (se URL-liste)

Mens arkitekter priser bygget, mener bibliotekskyndige at lokalene er for lite fleksible og fremtidsrettede.

Konklusjon

Denne debatten handler om hvordan man kan skape gode bibliotekslokaler og dermed øke besøkstallet til folkebiblioteket. Etter mitt skjønn er folkebiblioteket fremdeles svært fokusert på boksamlingen og hvordan formidle litteraturen på en god måte som får opp utlånstallene. Dette er selvsagt en viktig oppgave, men ettersom samfunnet blir stadig mer digitalisert, synes jeg det er interessant å tenke på folkebiblioteket som et møtested hvor det utveksles kunnskap. Debatten er derfor svært interessant for meg, fordi jeg gjennom mitt prosjekt ønsker å bidra til nytenkning innen folkebiblioteket.

Hvorfor er folkebiblioteket viktig?

Det blir ofte diskutert hva som er et godt biblioteksrom, men videre vil jeg undersøke *hvorfor* biblioteksrommet er viktig i samfunnet og hvorfor det er viktig å skape gode biblioteksrom. Gjennom denne teksten vil jeg derfor undersøke hvem som bruker biblioteket og hva disse møtene mellom de besøkende fører til. Videre vil jeg undersøke hvordan folkebiblioteket har endret seg i takt med den digitale utviklingen.

Biblioteket i endring
Det norske samfunnet blir stadig mer digitalisert, og tilgangen på informasjon har aldri vært så god som nå. Stadig flere tjenester kan i dag utføres på internett, også bibliotekets digitale tjenester. Bokutlånet har de siste årene stagnert, mens besøkstallet har steget. Nær sagt alle innbyggerne i Norge har et forhold til folkebiblioteket. Kun 9% angir at de aldri har brukt et bibliotek,[8] og bibliotekene har til sammen 22 millioner besøk hvert år.[9] Dette er fire og en halv ganger den norske befolkningen. Av de besøkende er det svært varierende hva de foretar seg. Under halvparten er der for å låne bøker, og resten leser, studerer, deltar på aktiviteter, konverserer eller gjør andre ting. Noen er i kontakt med personalet. Enkelte er på biblioteket bare noen minutter, mens andre er der hele dagen. Folkebiblioteket er den mest besøkte kulturinstitusjonen i samfunnet, og det stedet hvor det bredeste snittet av befolkningen kommer. Derfor gir brukerne av biblioteket et godt representativt bilde av hele befolkningen.[10] I dag er bibliotekrommet mye mer enn en samling bøker. Det er levende, multifunksjonelle rom som brukes til mange ulike aktiviteter og formål. Biblioteket blir gjerne referert til som «det tredje rommet» som et tredje sted mel-

8 Audunson (2012) artikkel
9 Høimyr (2009) s. 9
10 Rasmussen, Jochumsen, Skot-Hansen (2011) s. 115

Seattle Public Library
Foto: Kateoo, flickr.com (CC BY-NC 2.0)

lom arbeid og hjem.[11] Hit er alle velkomne, og biblioteket tilrettelegger for sosial kontakt og tilgang til ulike tjenester. Åshild Plener skriver dette om biblioteksrommet i masteroppgaven sin ved Høgskolen i Oslo:

I dag er biblioteksrommet mye mer enn en samling bøker. Det er levende, multifunksjonelle rom som brukes til mange ulike aktiviteter og formål.

> Folkebiblioteket har gjennom formidling av kunnskap og kultur, bidratt til at den vanlige borger kan delta i den offentlige debatt. I den senere tid har underholdningselementet kommet sterkere inn. Retten til bare å være tilstede i det fysiske, offentlige rommet som biblioteket er, uten at det dermed stilles noe krav til de tilstedeværende, er en funksjon ved folkebiblioteket som har blitt mer og mer viktig.[12]

Det fysiske biblioteksrommet blir altså stadig viktigere til tross for den digitale utviklingen. Noe av forklaringen kan ligge i at likhetsprinsippet står sterkt i folkebiblioteket. Biblioteket er et offentlig sted i samfunnet hvor alle mennesker får tilgang til de samme tjenestene uavhengig av sosial status, etnisitet eller økonomi. Det er gratis og uforpliktende, og man kan oppholde seg her så lenge man ønsker. På biblioteket kan man få tilgang på tjenester og utstyr som man ikke har tilgang på hjemme. For eksempel kan barn spille dataspill her, og holde tritt ved det de andre barna snakker om på skolen.

Sosial kapital

Bibliotekrommet er svært viktig også når det gjelder bygging av sosial kapital. Den amerikanske professoren Robert Putnam er en internasjonalt ledende forsker på sosial kapital, og har skrevet boken *Bowling alone: the collapse and revival of American Community*. Sosial kapital handler om samhandling mellom mennesker som fører til tillit, og måles gjennom spørsmål om folk har tillit til andre mennesker, også fremmede. I tillegg måles graden av tillit til ulike institusjoner i samfunnet.[13] Putnam deler den sosiale kapitalen inn i to hovedformer: båndkapital og brokapital. Båndkapitalen er nære relasjoner, som familie, venner og etniske grupper. Dette er en grunnleggende form for sosial kapital og skaper trygghet og mening for den enkelte. Brokapitalen bygger broer mellom mennesker fra forskjellige grupper og binder dem sammen. Båndkapitalen skaper trygghet og nære relasjoner, mens brokapitalen skaper nettverk på tvers av grupper og samfunn.[14] Disse to formene for sosial kapital er svært viktige for at samfunnet skal fungere. Det er vanskeligere å skape brokapital enn båndkapital, fordi båndkapitalen er de menneskene en allerede har nær kontakt med. Derfor er det en utfordring i samfunnet å tilrettelegge for bygging av brokapital.

Winnipeg Public Library
Foto: Trevor Pritchard, flickr.com (CC BY-NC-SA 2.0)

Sosial kapital i biblioteket

Bibliotekrommet er et fysisk sted hvor man møter andre typer mennesker ansikt til ansikt. Samfunnsforskere er bekymret over at bibliotekrommet skal forsvinne til fordel for digitale nettverk. Førsteamanuensis Svanhild Aabø, som forsker innenfor området bibliotek og samfunn ved Høgskolen i Oslo sier dette i et intervju i tidsskriftet Bok og bibliotek:

> Samfunnsforskere er opptatt av at det multikulturelle og digitaliserte samfunnet kan bli svært fragmentert, at det er få arenaer der et tverrsnitt av lokalsamfunnet kan møtes og se hverandre. Det fins en mengde tilbud for spesielle interessegrupper, men få steder der er en møtes på tvers av generasjon, kultur og interesser. Bekymringen er at dette kan føre til mindre politisk og sosial deltaking i samfunnet og til redusert sosial kapital.[15]

Båndkapitalen skaper trygghet og nære relasjoner, mens brokapitalen skaper nettverk på tvers av grupper og samfunn. Disse to formene for sosial kapital er svært viktige for at samfunnet skal fungere.

Biblioteksrommet er et unikt sted i samfunnet, og kan vanskelig erstattes av et digitalt rom, siden det kommer alle mulige mennesker der, og er et sted hvor det dannes sosial kapital. Høy sosial kapital er svært viktig i et samfunn, og nødvendig for å få det til å fungere. Det har vist

11 PLACE-prosjektet ved HiO

12 Plener (2008) s. 12

13 Høimyr (2009) s. 9

14 Høimyr (2009) s. 11

15 Letnes (2008) artikkel

seg at høy sosial kapital fører til bedre helse, bedre skoleresultater, mindre kriminalitet, en mer effektiv offentlig administrasjon, mindre korrupsjon og større økonomisk vekst enn områder med lav sosial kapital. Sosial kapital har betydning både for enkeltmennesker, lokalsamfunn, organisasjoner og på nasjonalt nivå. Det er avgjørende at den sosial kapitalen fornyes og holdes ved like.[16]

Det offentlige rommet

Folkebiblioteket er, som tidligere nevnt, en institusjon som blir brukt av alle typer mennesker i samfunnet. Derfor er det et godt sted å bygge brokapital, hvor man ser andre mennesker i ulike aldre og fra ulike kulturer. På folkebiblioteket blir man eksponert for andre mennesker uten nødvendigvis å ta kontakt med dem, samtidig som man selv ser andre mennesker. Ofte observerer man de andre menneskene akkurat lenge nok til å anerkjenne at de er der, og tar hensyn til dem. Dette er såkalt «dannet uoppmerksomhet»,[17] og er en form for sosial interaksjon som gjør det behagelig å omgås i det offentlige rommet. Denne typen møter blir også referert til som «lavintensive møter», hvor man eksponeres for fremmede, mens høyintensive møter er arrangerte møter hvor begge parter er aktive.[18] Biblioteket er selvsagt også et sted for å bygge båndkapital, og et sted hvor man kan tilbringe tid sammen med familien sin eller venner. Det er et sted for skoleelever å møte klassekameratene sine om ettermiddagen, som stimulerer til sosial interaksjon og ulike kulturelle stimulanser.

Sosial kapital og utdanningsnivå

Et annet aspekt er sammenhengen mellom den sosiale kapitalen i et samfunn og befolkningens utdanningsnivå.[19] Her spiller folkebibliotekene en stor og viktig rolle gjennom tilgang på informasjon gjennom bøker og digitale medier, men også gjennom bibliotekarene sin hjelp for å finne frem til informasjon. Skandinavia har en høy grad av sosial kapital og dette henger gjerne sammen med et velfungerende og gratis utdanningssystem.

Brobygging i biblioteket

Mange bibliotek jobber i dag aktivt med brobygging i biblioteket, og forsøker å binde sammen ulike grupper i samfunnet. Et eksempel på dette er et tiltak ved Ringsaker bibliotek.[20] Hit kommer det innvandrerkvinner som gjennom strikking også lærer seg norsk og bygger et sosialt nettverk. Det blir funnet frem bøker tilpasset kvinnenes språkkunnskap, og det blir hjulpet med for eksempel oversettelse av brev. Gjennom samtale om bøker og strikking utvikles ordforrådet gradvis, og slik styrker dette tiltaket integreringen av kvinnene. Bibliotekene jobber også med å bryte ned fordommer mellom ulike grupper. Et godt eksempel på dette er «Menneskebiblioteket» i regi av Norsk Folkehjelp.[21] Biblioteket består av mennesker som du kan låne på samme måte som en bok på biblioteket. «Boksamlingen» består av forskjellige typer mennesker som mange har fordommer mot, for eksempel homofile, muslimer, hiv-positive, personer med spiseforstyrrelser, blinde, rullestolbrukere, asylsøkere og flyktninger. I dette biblioteket får du mulighet til å møte ekte mennesker ansikt til ansikt, og lære mer om mennesker man

Biblioteket består av mennesker som du kan låne på samme måte som en bok på biblioteket.

16 Høimyr (2009) s. 13
17 Høimyr (2009) s. 20
18 Audunson (2005) artikkel
19 Høimyr (2009) s. 13
20 Ringsaker.kommune.no (se URL-liste)
21 Folkehjelp.no (se URL-liste)

Levende “bok“ på Mennskebiblioteket
Foto: folkehjelp, flickr.com (CC BY 2.0)

Menneskebiblioteket
Foto: Randi Tevik

«Boksamlingen» består av forskjellige typer mennesker som mange har fordommer mot, for eksempel homofile, muslimer, hiv-positive, personer med spiseforstyrrelser, blinde, rullestolbrukere, asylsøkere og flyktninger.

har fordommer mot. Menneskebiblioteket ble arrangert for første gang på Roskildefestivalen i 2000 med stor suksess. I 2003 ble Menneskebiblioteket arrangert ved Stavanger bibliotek.

Bibliotekrommet

Bibliotekrommet er et svært viktig rom i samfunnet, og er viktig først og fremst fordi det er et lavterskeltilbud som er åpent og gratis for absolutt alle. Brukerne av biblioteket representerer med andre ord et tverrsnitt av befolkningen, og biblioteksrommet er derfor et svært egnet sted for å bygge sosial kapital i samfunnet. Som en følge av den digitale utviklingen har folkebiblioteket endret seg fra å være en utlånsentral til å bli et oppholdsrom.

Oppsummering

Bibliotekrommet er svært viktig når det gjelder bygging av sosial kapital, som handler om samhandling mellom mennesker som fører til tillit. Bibliotekrommet er et fysisk sted hvor man møter andre typer mennesker ansikt til ansikt, og samfunnsforskere er bekymret over at bibliotekrommet skal forsvinne til fordel for digitale nettverk. Mange bibliotek jobber i dag aktivt med brobygging i biblioteket, og forsøker å binde sammen ulike grupper i samfunnet.

Refleksjon

Folkebiblioteket er et viktig sted i samfunnet fordi et bredt spekter av befolkningen bruker det samme tilbudet, og i løpet av disse møtene bygges det sosial kapital og en bedre forståelse for andre mennesker. Disse møtene foregår ved at man som besøkende observerer de andre som er i det samme lokalet. Spørsmålet er hvorfor disse møtene fungerer så godt på biblioteket. Vi har hver dag en mengde lavintensive møter, som på bussen og i matbutikken. På disse stedene vil man for det første sannsynligvis ikke møte et tverrsnitt av befolkningen, og for det andre foregår ikke disse møtene på helt like premisser. Det er for eksempel ulikt hva folk har råd til å bruke på mat. Slik er det ikke på folkebiblioteket, og her møtes alle på like premisser. Jeg ser på det som en styrke at nesten alle i samfunnet bruker folkebiblioteket. Det finnes så mange steder i samfunnet hvor du kan møte andre mennesker med de samme meningene og interessene som deg selv, men i folkebiblioteket møter man alle slags mennesker, og dette skaper et spesielt rom. Biblioteket handler ikke bare lenger om å kunne tilby bøker til alle, men det brukes stadig mer som en møteplass. Derfor tenker jeg at ulike grupper i større grad kan bruke bibliotekslokalet til å uttrykke seg. Slik kan det skapes bedre forståelse for andre typer mennesker på en daglig basis.

Det finnes mange steder i samfunnet hvor du kan møte andre mennesker med de samme meningene og interessene som deg selv, men i folkebiblioteket møter man alle slags mennesker, og dette skaper et spesielt rom.

Konklusjon

På bakgrunn av dette konkluderer jeg med at det er viktig å skape et miljø hvor alle i samfunnet trives. Det er viktig å tiltrekke seg et bredt spekter av befolkningen slik at det bygges sosial kapital mellom brukerne, og oppnår en god samfunnsmessig effekt. Videre konkluderer jeg med at folkebibliotekets funksjon har endret seg fra en utlånssentral til et sosialt møtested, og det vil jeg ta konsenkvensene av og legge til grunn for mitt videre arbeid.

Kapittel 3 Undersøkelser

I dag skjer det svært mye i biblioteksmiljøet, og folkebiblioteket som institusjon er et bredt område å undersøke. Da jeg startet opp dette prosjektet var en av de første tingene jeg gjorde å melde meg på e-postlista som går mellom bibliotekansatte og personer med tilknytning til bibliotek i Norge. Her har jeg daglig fått følge med på hva som blir diskutert mellom bibliotekarer og fått et innblikk i hva som skjer i biblioteksmiljøet. Jeg har fulgt med på diskusjoner som har foregått, men også fått en bred forståelse for hvilke tilbud bibliotekene i Norge tilbyr i dag. Et eksempel på dette er at mange bibliotek låner ut objekter, som musikkinstrument, sykkel, akebrett, kano, fiskestenger, GPS, skateboard, spill, paraply, briller, grafikk og lesebrett. Bibliotekene tilbyr også mange spennende aktiviteter. Et eksempel på dette er «levende bok» ved Bergen offentlige bibliotek. Her kan du låne en person som leser opp en bok etter hukommelsen til deg mens du slapper av. Siden det skjer så mye ulikt i dagens folkebibliotek vil jeg i dette kapittelet gå dypere inn på de undersøkelsene som er relevant for mitt videre arbeid. Jeg vil begynne med å presentere store bibliotek i Europa. Videre vil jeg gå inn på noe av det som er nytt i biblioteksmiljøet i dag, og så se på en dansk modell som skal være til hjelp i planleggingsfasen av bibliotek. Til slutt vil jeg dele mine erfaringer med å komme i kontakt med biblioteksmiljøet.

Lån en gitar!
Lån en sykkel!
Lån en paraply!

Bibliotek i Europa

På de følgende sidene vil jeg presentere store bibliotek i Europa. De fem første bibliotekene har jeg selv besøkt og gått rundt i lokalene som en vanlig besøkende. Jeg har observert lokalene, tilbudene og stemningen. De tre siste bibliotekene har jeg lest om i den danske boken *Biblioteket i byudviklingen – opplevelse, kreativitet og innovation* fra 2011. Jeg har valgt å ta disse bibliotekene med fordi de er eksperimentelle og gir et bredere perspektiv på hva et bibliotek kan inneholde og hvordan det kan brukes.

Foto: Meaghan K, flickr.com

Drammensbiblioteket

By: Drammen, Norge
Innbyggere: 65.000
Arkitekter: LPO arkitektur
og design
Ferdigstilt: 2006

En levekårsundersøkelse fra 2008 viser at Drammen står ovenfor store utfordringer. Byen har lavere utdannelsesnivå, flere arbeidsløse og et større antall mennesker på trygd enn de fleste andre norske byer.[1] I denne forbindelse ble det besluttet at det skulle bygges en kunnskapspark på Papirbredden, og Drammen bibliotek er i dag en del av denne. Biblioteket er en sammenslåing av Drammen bibliotek, Buskerud fylkesbibliotek og høgskolebiblioteket i Drammen, og det er første gang i Norge at så ulike biblioteker har gått sammen for å danne et felles bibliotekstilbud til publikum. Biblioteket har lyse og luftige lokaler, og en utadrettet virksomhet og det går an å se aktivitene i biblioteksrommet utenfra. Da jeg besøkte biblioteket la jeg merke til at det er god akustikk i lokalene til tross for de store, åpne rommene. Det er blant annet brukt teppe på gulvet og biblioteket har mange polstrede møbler. Biblioteket har to ulike steder for arrangementer. Et av dem er «Lesestund», som ligger på gateplan i barneavdelingen. Den andre ligger i andre etasje og heter «Biblioteksscenen». Her er det satt opp rekker med stoler for omtrent 50 tilhørere, og det er tilrettelagt for fremvisning på lerret.

1 Rasmussen, Jochumsen, Skot-Hansen (2011) s. 45

Bibliotheque nationale de France

By: Paris, Frankrike
Innbyggere: 2 300.000
Arkitekt: Dominique
Perraulog[2]
Ferdigstilt: 1996

Det franske nasjonalbiblioteket er et av verdens største bibliotek og er lokalisert i Paris. Bygget består av en lav, nedsunket del på fire etasjer, hvor det er plantet en skog, og denne delen er omgitt av fire bokformede høyblokker. For å komme inn i biblioteket, går man ned ramper en etasje ned i den åpne midtdelen, ned mot skogen. Videre må man gjennom en sikkerhetskontroll med metalldetektor. Den åpne publikumsdelen består av ganger rundt skogen, slik at man fra hvor som helst i biblioteket har utsikt over trærne. Jeg skaffet meg et besøkskort og fikk tilgang til alle lesesalene som lå tett i tett rundt hele bygningen. Her inne var det plassert flere lange bord i midten av lokalet, og det satt mennesker tett i tett i dyp konsentrasjon. Langs veggene var det plassert bokhyller. Lyset var dempet, og hver plass hadde egen leselampe. Rommene bar sterkt preg av det tankemessige arbeidet som ble utført her inne.

2 www.perraultarchitecte.com

Foto: Jorunn Rage

Foto: Jorunn Rage

Jacob and Wilhelm Grimm Center

By: Berlin, Tyskland
Innbyggere: 3 500.000
Arkitekt: Max Dudler
Ferdigstilt: 2009

Universitetsbiblioteket Jacob and Wilhelm Grimm Center er det største, åpne biblioteket i Tyskland. På tross av dette hadde jeg store problemer med å få komme inn, og det føltes lite gjestfritt. Fasaden består av høye, smale vinduer, og den strenge symmetrien fortsetter inn i bygningen. Hovedrommet i biblioteket er lesesalen som går over fire etasjer, og som man kan se inn i fra resten av bibliotekets lokaler. Leseplassene er plassert på ulike nivåer og sprer seg oppover i to retninger. Veggene består av vinduer med tykke sprosser, og i de motstående rommene er det plassert bokhyller mot de brede sprossene. Lesesalen er et svært spesielt rom. Det er stort og åpent, og med utsyn til en enorm mengde bøker. Dette synet imponerte meg, og jeg vil videre i mitt prosjekt ta med hvordan man kan bruke bøkene som et arkitektonisk element.

Stadsbiblioteket

By: Stockholm, Sverige
Innbyggere: 1 400.000
Arkitekt: Gunnar Asplund
Ferdigstilt: 1928

Stockholms stadsbibliotek er et klassisistisk bygg midt i hjertet av Stockholm. Fra inngangen og opp til hovedrommet går man gjennom en mørk gang og kommer så inn i et stort og lyst sirkulært rom. Langs den sirkulære veggen er det plassert bokhyller i tre nivåer slik at man som besøkende nærmest er omgitt av bøker på alle kanter. Helt øverst i kuppelen er det plassert vinduer som lar dagslyset komme inn, og viser hvilken tid på døgnet det er. Videre inn i lokalene kom jeg til et fortellerrom med et veggmaleri av Jon Blund under en paraply. Her er det plassert en stol til den som skal fortelle, og rundt er det plassert benker til tilhørerne. Det er noe spesielt med små, intime scener som nære møter mellom fortelleren og tilhørerne. Dette er noe jeg vil ta med meg videre i prosjektet.

Foto: Jorunn Rage

Foto: Jorunn Rage

John Rylands Library

By: Manchester, England
Innbyggere: 2 200.000
Arkitekt: Basil Champneys
Ferdigstilt: 1899

John Rylands Library er en del av universitetsbiblioteket i Manchester, og selve hovedbiblioteket (Public Library) er for tiden under ombygging. Biblioteket jeg besøkte ligger i en viktoriansk gotisk bygning, men selve inngangen ligger i et nytt tilbygg fra 2007. Det første jeg møter er en bokhandel med en tilhørende lys og innbydende kafé. Videre går jeg inn mot biblioteket, hvor nybygget møter det originale bygget. Her er de gamle vinduene «rammet inn» av hvite, skarpe vindusposter, noe som skaper et klart skille mellom det gamle og det nye. Videre kommer jeg inn i selve biblioteket, som fungerer mest som et museum. Her er rom etter rom med svært gamle bøker stilt ut. I etasjen over kommer jeg til et stort rom som minner om en kirke, hvor det ligger studierom langs langangen. Midten av dette rommet blir brukt til utstillinger, og da jeg var her var temaet «A clockwork orange». Det som jeg vil ta med meg videre fra dette biblioteket er hvordan biblioteksrommet kan fungere som utstillingsarena.

Hjørring bibliotek

By: Hjørring, Danmark
Innbyggere: 25 000
Arkitekt: ukjent
Ferdigstilt: 2008

Hjørring bibliotek består av ett stort rom, og er plassert litt avsidesliggende i et kjøpesenter. Det som derimot er spennende med dette biblioteket er selve innredningen. Biblioteket har i samarbeid med kunstnerteamet Bosch & Fjord fått en nyskapende biblioteksinnredning. Hovedgrepet er det røde båndet som går gjennom hele lokalet. Dette båndet skaper ulike ruter i lokalet, og leder de besøkende gjennom lokalet. Båndet skal dermed føre til at de besøkende går på oppdagelsesreise og oppholder seg lengre i lokalet. Båndet er en del av utsmykningen, men gjennom sin ferd gjennom biblioteket fungerer det både som bokhylle, utstillingsplass, bord og skranke. Biblioteket er fullt av farger og former, og barneavdelingen har et stort tre som det går an å krype inn i. Mellom to reoler er det plassert en rutsjebane og på veggen er det hull hvor man kan sitte og lese. Barneavdelingen er utformet slik at barna skal ha lyst til å tilbringe lang tid der, og derfor er det lagt til rette for en VIP-avdeling (Very Important Parents) like i nærheten.[3]

3 Rasmussen, Jochumsen, Skot-Hansen (2011) s. 170

Foto: Meaghan K, flickr.com
(CC BY-NC-ND 2.0)

Foto: Daniel Sparing, flickr.com
(CC BY-NC-SA 2.0)

Openbare Bibliotheek Amsterdam

By: Amsterdam, Nederland
Innbyggere: 2 300.000
Arkitekt: Jo Coenen
Ferdigstilt: 2007

Allerede plassen foran biblioteket fungerer som et urbant møtested. Dette er et levende byrom med kaféliv og opptredener, og når det er pent vær sitter det mange mennesker på de brede trappetrinnene foran biblioteket. Inne i biblioteket blir man møtt av en stor lobby som gjør det lett å orientere seg og få oversikt over hele bygningen. Dette rommet er bibliotekets kjerne, og oppover i etasjene er det plassert arbeidsplasser med utsikt. En rulletrapp fører opp til første etasje hvor det finnes en stor samling musikk og film plassert i hvite, runde hyller. Filmavdelingen inneholder også Cinamatek. De neste fire etasjene inneholder boksamlingen som utgjør hovedtyngden i biblioteket. Rundt hyllene er det lagt til rette for små torg med hver sin identitet, og her finner man blant annet «Kunsttorvet» og «Hobbytorvet». Biblioteket har også flere scener, og ved hovedinngangen er det en storskjerm som reklamerer for utstillinger og arrangementer. Den største salen er «Theater van't Woord» med 275 seter. Videre finnes en teatersal i barneavdelingen med 40 seter og åpen scene i litteraturavdelingen, samt en rekke mindre scener. Biblioteket knytter seg også opp mot store arrangement i byen, og de fleste arrangementer blir laget etter oppskriften «vi står for scenen, de leverer innholdet, og vi deler overskuddet».[4]

4 Rasmussen, Jochumsen, Skot-Hansen (2011) s. 89

Garaget

By: Malmø, Sverige
Innbyggere: 280 000
Arkitekt: ukjent
Ferdigstilt: 2008

Fra å være en utpreget industriby satser Malmø i dag på utdannelse, kultur, mangfoldighet og bæredyktighet. Det nye bibliotekstilbudet ligger i en tidligere fabrikkhall hvor visjonen er å bryte grenser, og lokalet inneholder et mindre, eksperimentelt bibliotek og økologisk kafé. Biblioteket har også en visjon å være bærekraftig, noe som innebærer økologisk mat, solceller på taket og brukte møbler fra loppemarked. Summen av dette gir en hjemlig atmosfære, og lokalet bærer ikke preg av å være en institusjon. Det foregår mange ulike aktiviteter i lokalet, og Garaget sitt verdigrunnlag er at personalet ikke skal arrangere aktivitene, men kun legge til rette for dem. Brukerne kan låne lokalene helt gratis, men det er regler om at det må være åpent for alle, ikke være kommersielt og det er ikke lov å servere alkohol. Det er også en regel om at de samme aktivitene ikke kan arrangeres oftere enn annenhver uke. Ved lån av lokalene får man også tilgang til det tekniske utstyret og gratis hjelp til markedsføring. Dette tilbudet er svært populært, og i dag må man booke en måned i forveien. Det blir blant annet arrangert frokost for nyoppstartede foretak, dansearrangementer, sjakkturneringer og debatter.[5]

5 Rasmussen, Jochumsen, Skot-Hansen (2011) s. 145

Foto: TonZ, flickr.com
(CC BY-NC-SA 2.0)

Oppsummering

De foregående sidene har jeg presentert åtte store bibliotek i Europa (Norge, Danmark, Nederland, Frankrike, Tyskland, Sverige og England). Dette er en blanding av universitetsbibliotek og folkebibliotek. De fem første bibliotekene har jeg selv besøkt, mens de tre siste har jeg lest om. I løpet av disse besøkene ble jeg blant annet oppmerksom på hvordan bibliotekene i Stockholm, Malmø og Drammen hadde tilrettelagt for arrangementer.

Refleksjon

Type bibliotek
I løpet av disse undersøkelsene har jeg fått et innblikk i hvordan store bibliotek fremstår og hvilke tilbud de legger vekt på. Jeg har ikke bare undersøkt folkebibliotek, men også universitetsbibliotek. Jacob and Wilhelm Grimm Center og John Rylands Library er universitetsbibliotek, mens Drammensbiblioteket er en sammenslåing av folkebibliotek, fylkesbibliotek og høgskolebibliotek. Resten er folkebibliotek. Mens folkebiblioteket skal inkludere alle i samfunnet, er universitetsbibliotek for studenter og utdanningsinstitusjoner. Derfor er selvsagt tilbudet og målgruppen ulikt.

Boksamlingen
Et fellestrekk for alle bibliotekene jeg har besøkt er at de har en fysisk boksamling. Noen universitetsbibliotek går i dag fullstendig over til e-bøker, ettersom ny forskning i dag ofte blir publisert digitalt. Derfor vil boksamlingene etterhvert uansett stagnere. På John Rylands består boksamlingen av svært gamle skrifter som blir studert, og fungerer som et museum for vanlig publikum. Når det gjelder folkebiblioteket er boksamlingen i dag det mest sentrale i tilbudet, men i bunn og grunn er det kunnskap og formidlingen av denne som står i fokus. Derfor kan det være relevant å undersøke alternative måter å formidle kunnskap på. Det kan hende at læring kan kombineres med sosiale aktiviteter og ved at bibliotekene holder seg oppdatert på ny teknologi.

Det sosiale
Det er ulikt hvordan bibliotekene vektlegger det sosiale aspektet. Noen bibliotek velger først og fremst å tilrettelegge for gode studieplasser, mens andre tilrettelegger for store sosiale områder med kafé og lounge. I mine undersøkelser henger dette også sammen med at noen av bibliotekene er universitetsbibliotek. Et bibliotek som i særlig stor grad har lagt vekt på det sosiale aspektet er Garaget. Her bestemmer brukerne innholdet og arrangerer det selv. Dette er en svært demokratisk måte å løse et folkebibliotek på. Det er aktivitetene og det sosiale som er det mest sentrale, og ikke den mindre boksamlingen. Mine undersøkelser i kapittel 2 viser at det sosiale aspektet er svært viktig på et folkebibliotek, og for samfunnet generelt.

Konklusjon

Etter denne undersøkelsen har jeg blitt mer åpen til hva et bibliotek kan inneholde og hvordan det kan fremstå. Det er interessant hvordan noen bibliotek involverer brukerne av biblioteket. Folkebiblioteket er et demokratisk tilbud ettersom det er gratis og tilgjengelig for alle, men denne tankegangen tar hele konseptet ett skritt videre. Jeg vil derfor videre ta med meg muligheten for å involvere brukerne. Det er i tillegg viktig å legge vekt på god akustikk, det sosiale aspektet, samt å vektlegge formidlingen av kunnskap.

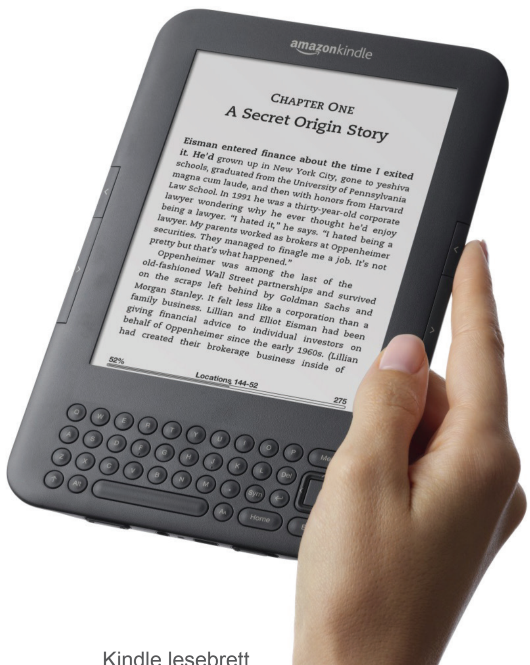
Hva skjer i bibliotekmiljøet i dag?

E-bøker

Som første bibliotek i Norge vedtok Universitetsbiblioteket i Tromsø i 2011 å heretter kjøpe inn e-bøker fremfor trykte bøker.[6] Også i folkebibliotekene er e-bøkene på vei inn, og Nasjonalbiblioteket tilbyr nå gratis nedlasting av over 110.000 bøker utgitt frem til år 2000 via nettsiden bokhylla.no. Dette tilbudet ble åpnet av kulturminister Hadia Tajik den 11. oktober 2012.[7] Det utarbeides videre en løsning for utlån av flere og nyere e-bøker, men det tar tid å utarbeide en avtale som både biblioteksentralen og forlagene er fornøyd med. Likevel

---

6 www.uit.no (se URL-liste)
7 www.nb.no (se URL-liste)

Kindle lesebrett

er det noen norske folkebibliotek som har tatt i bruk biblioteksentralen sin utlånsportal for e-bøker. Dette er et prøveprosjekt som skal gå over to år, og er satt i gang på Ryfylkebiblioteket, Troms fylkesbibliotek, og fylkesbiblioteket i Telemark. Det er ulikt hvor lang lånetid hvert enkelt bibliotek har satt på e-bøkene, men felles er det at e-bøkene slettes automatisk hos låneren når lånetiden går ut. I tillegg har mange norske bibliotek startet med utlån av lesebrett, men med et lite utvalg e-bøker om allerede er lastet ned. E-bøker har mange fordeler. De kan leses på enten et lesebrett, nettbrett eller en datamaskin, og bøkene kan lånes hvor som helst og hvor tid som helst så lenge man har tilgang til internettet. Slik får man rask tilgang på informasjon, og det går an å søke i teksten og hente opp tilleggsinformasjon. Derfor er e-bøkene lette å formidle og forvalte, og de tar naturligvis svært liten plass ettersom de er digitale.

Biblioteksrommet uten fysisk utlån
Dersom man i fremtiden kan låne bøker over nettet, trenger man ikke komme fysisk til biblioteket for å hente eller avlevere bøkene. Mye tyder likevel på at folkebibliotekene vil være svært viktige rom også i fremtiden. Sannsynligvis vil biblioteket som møteplass, eller lokalsamfunnets storstue, bli stadig viktigere, og kanskje bibliotekarene og deres kompetanse vil være det mest sentrale. Papirbøkene vil mest sannsynlig ikke forsvinne med det første, men leve side om side med e-bøkene i mange år fremover. Noen bøker vil også kanskje vanskelig la seg gjøre som e-bøker. Kanskje vil papirbøkene fremstå på en annen måte, ved at man bruker egenarten i papiret til å presentere innholdet på en ny måte.

Dersom man i fremtiden kan låne bøker over nettet, trenger man ikke komme fysisk til biblioteket for å hente eller avlevere bøkene.

Det skrankeløse bibliotek

Den nye teknologien gjør det også mer fleksibelt for bibliotekaren å bevege seg rundt i rommet sammen med låneren. Ved flere norske bibliotek har det blitt testet ut å ta bort skranken. Bibliotekarene møter heller publikum ute i lokalet, og ved hjelp av en bærbar PC eller et nettbrett kan de søke opp bøker og informasjon. Mange bibliotek opplever at det er lavere terskel for publikum å ta kontakt og spørre om hjelp når bibliotekarene beveger seg ute i rommet. Dette har blant annet blitt testet ut ved Kongsberg bibliotek, som har denne erfaringen:

Nettbrett
Foto: Aeternitas, flickr.com (CC BY-NC-SA 2.0)

> I situasjoner der boka ikke er på plass kan vi gjøre et nytt søk sammen med brukeren ute blant bøkene, vi trenger ikke å løpe tilbake til skranken. Vi kan fjernlåne blant hyllene, låne ut bøker blant hyllene og kassere blant hyllene. Vi kan vise Mappa mi til lånere, og søke i voksenbøker sammen med mamma fra sofaen i barneavdelingen, mens poden herjer med bildebøkene.[8]

Bibliotek som har valgt denne løsningen har gjerne satt inn et lite bord og to stoler, slik at bibliotekaren og brukeren kan sette seg ned sammen. Denne situasjonen er betydelig mer uformell enn å møtes over en skranke, og det blir gjerne satt av mer tid til hjelp og samtale når to personer setter seg ned sammen.

Demotek

Undergrunnsbiblioteket
Et demotek er en egen seksjon i biblioteket hvor brukerne kan levere inn egenproduserte verk og få dem lånt ut på lik linje med resten av bibliotekets samling. Demoteket er opprinnelig et svensk prosjekt fra midten av 1990-årene. På flere bibliotek i København ble demoteket i 2010 lansert som et undergrunnsbibliotek.[9] Til et demotek kan man levere inn for eksempel musikk, kortfilmer, tegneserier, fanziner, noveller og dikt. Idéen er at man skal kunne vise seg frem og nå ut til et publikum helt gratis, og komme i kontakt med andre som er interessert i arbeidet. Slike møter kan resultere i samarbeid eller produksjon av verket.

Bergen offentlige bibliotek
Bergen offentlige bibliotek har hatt demotek i flere år, og derfor avtalte jeg et møte med dem for å finne mer ut om hvordan det fungerer. Jeg snakket med de tre bibliotekarene Trond Blom, Karen Marie Loge og Linn Steiro, og i de følgende avsnittene vil jeg gjengi den informasjonen jeg fikk gjennom intervjuet. Loge

8 www.bokogbibliotek.no (se URL-liste)
9 Rasmussen, Jochumsen, Skot-Hansen (2011) s. 203

er avdelingsleder for kunst, kultur og språk, og initivtakeren til demoteket. Hun hørte om demotek for første gang på en ungdomskonferanse i Drammen, og tente på idéen. Slik ble Bergen offentlige bibliotek i 2008 det første biblioteket i Norge som startet med demotek.[10]

Rocka demotek

På Bergen offentlige bibliotek er demoteket en dobbeltsidig hylle på hjul kledd i svart folie. Jeg blir fortalt av de tre bibliotekarene at dette er fordi den skal skille seg ut fra de øvrige bokhyllene og gi "et rocka uttrykk". Intensjonen er at den skal stå fritt i rommet slik at publikum kan gå rundt den og finne materiale på alle sider. På den ene siden av hyllen er det plassert en skjerm hvor publikum kan lytte med øretelefoner til CDene og se filmene som er innlevert. Det skal egentlig stå en stol ved hyllen slik at folk kan sette seg ned og lytte, se film eller bare kikke i fanzinene. Hyllen skal ikke stå på et sted permanent, men kunne flyttes rundt i lokalet og mellom etasjene for å gjøre den ekstra synlig. Det er også meningen at den kan lånes ut til filialene i Bergen kommune. I praksis har det vist seg at det vanskelig å finne et sted til hyllen, fordi den nesten alltid står i veien der den blir flyttet til. Demoteket har vært lånt ut til Loddefjord filial, men tålte transporten dårlig og fikk flere skader som følge av flyttingen. Da jeg besøkte demoteket på Bergen offentlige bibliotek stod hyllen innerst på et rom på musikkavdelingen i andre etasje.

Bibliotekets motivasjon

Bibliotekets motivasjon er å gi et tilbud til subkulturen i Bergen, slik at unge, dyktige mennesker har et sted å vise seg frem. Demoteket har ingen refusjon og tar derfor i mot alle verk, men har satt et tak på antall verk som kan leveres inn fra hver enkelt. Demoteket er tenkt som en møteplass hvor det kan knyttes kontakter mellom brukerne og oppstå samarbeid. Kanskje en som lager film trenger noen som kan lage musikk, eller noen som skriver trenger noen til å lage illustrasjoner. Om dette har skjedd enda er vanskelig å måle i følge bibliotekarene, men de tror ikke det har vært så stor aktivitet. Det finnes ingen statistikk på hvem som låner verkene fra demoteket, men bibliotekarene mener at det hovedsaklig er venner og familie som låner verkene.

Et demotek er en egen seksjon i biblioteket hvor brukerne kan levere inn egenproduserte verk og få dem lånt ut på lik linje med resten av bibliotekets samling.

Demoteket bakside
Foto: Jorunn Rage

Demoteket på Bergen offentlige bibliotek og initativtaker Karen Marie Loge.
Foto: Jorunn Rage

10 www.bokogbibliotek.no (se URL-liste)

Dagens situasjon
Dagens situasjon er å enten legge ned demoteket eller satse for fullt. I starten var det mange som leverte inn verk til demoteket, men på nåværende tidspunkt står det mer stille. Siden oppstarten i 2008 er det levert inn rundt 100 verk. Biblioteket forteller at det er vanskelig å nå ut til potensielle brukere, og hadde forventet at jungeltelegrafen ville fungert bedre. Initativtakeren Loge er aktiv når det gjelder promotering, og har formidlet om demoteket på kulturkontorene i kommunen, på Fanzinetreff, arrangement på kaféen Nobel Bopel og på ungdomsklubben Tegneserieloftet, samt hengt opp plakater og lagt ut flyers. Bibliotekarene har et ønske om å skape et miljø rundt verkene, og har lyst til å lage en demotek-kveld med åpen scene hvor brukerne kan snakke om verkene sine og møte andre.

Dagens situasjon er å enten legge ned demoteket eller satse for fullt. I starten var det mange som leverte inn verk til demoteket, men på nåværende tidspunkt står det mer stille.

Kreativt arbeid
Foto: maureen_sill, flickr.com (CC BY-NC 2.0)

Oppsummering

«Hva skjer i biblioteksmiljøet i dag?» har tatt for seg noe av det som skjer i bibliotekene i dag. E-bøkene er på vei inn i folkebibliotekene, og Nasjonalbiblioteket tilbyr nå gratis nedlasting av et utvalg e-bøker via nettsiden bokhylla.no. Videre har jeg sett på hvordan bibliotekrommet kan fremstå uten papirbøker. Folkebibliotekets funksjon endrer seg, og sannsynligvis vil biblioteket som møteplass bli stadig viktigere. Deretter så jeg på bibliotek som har valgt å fjerne skranken fra bibliotekslokalet. Bibliotekarene går i stedet rundt i lokalet med nettbrett eller bærbar datamaskin og hjelper de besøkende ute i rommet. Til slutt så jeg på demoteket som er en egen seksjon i biblioteket hvor brukerne kan levere inn egenproduserte verk og få dem lånt ut på lik linje med resten av bibliotekets samling. På Bergen offentlige bibliotek er demoteket en dobbeltsidig hylle på hjul kledd i svart folie. Bibliotekets motivasjon er å gi et tilbud til subkulturen i Bergen, slik at unge, dyktige mennesker har et sted å vise seg frem. Dagens situasjon er å enten legge ned demoteket eller satse for fullt.

Refleksjon

Boksamlingen
Mye tyder på at e-bøkene vil være en del av tilbudet til folkebiblioteket i fremtiden. Nasjonalbiblioteket har allerede åpnet et nettsted hvor hvem som helst kan laste ned et utvalg e-bøker, og den utvidede avtalen om e-bøker forhandles nå. I dag er papirbøkene en stor del av identiteten til folkebiblioteket, og som besøkende er man på biblioteket omgitt av bøker på alle kanter. Spørsmålet blir da hvordan folkebiblioteket vil fremstå med få eller ingen papirbøker. E-bøkene er jo naturligvis ikke en synlig del av lokalet ettersom de er digitale, og man må da fylle lokalene med et annet innhold.

Bibliotekaren sin rolle
Jeg tror at en konsekvens av e-bøkene og den digitale hverdagen er at den menneskelige kontakten blir enda viktigere, og på folkebiblioteket vil bibliotekaren sin rolle trolig bli enda mer sentral. Prosjektet «det skrankeløse bibliotek» er en begynnelse på dette. Her møter bibliotekaren publikum ute i lokalet der de er, og sitter ikke bak en autoritær skranke. Å snakke med en bibliotekar ute i lokalet eller i en avslappet situasjon gjør det enklere for brukerne å ta kontakt. Spørsmålet er hvordan bibliotekarene ideelt sett vil møte publikum ute i lokalet. Kan hende det er små stasjoner hvor man kan sitte eller stå sammen, eller steder hvor man kan møtes.

Demoteket
Videre peker alt på at folkebiblioteket som sosialt møtested blir stadig viktigere. Biblioteket kan ikke kun være et møtested som en kafé eller en lobby, men må også ha et innhold for å ha en samfunnsnytte. I denne forbindelse synes jeg at demoteket er interessant, fordi det gir unge, talentfulle mennesker et sted å vise frem arbeidene sine. Jeg mener at dette må være interessant for en stor gruppe mennesker, og er noe som kan bidra til å skape interesse blant ulike generasjoner og kulturer. Demoteket på Bergen offentlige bibliotek er i dag svært lite synlig, og viser ikke frem arbeidene på en interessant måte. I tillegg er det ingen informasjon om hvilket tilbud dette er og bakgrunnen til de som har levert inn verkene. Jeg mener at arbeidene må kurateres, og at dette kan være en naturlig del av bibliotekaren sin rolle. I tillegg mener jeg at innholdet kan vises frem på flere måter. Det kan digitaliseres og vises på storskjerm, eller det kan vises gjennom opptredener på en scene.

Dansk modell for folkebiblioteket

«En ny modell for folkebiblioteket i viten- og opplevelsessamfunnet»
Dorte Skot-Hansen, Casper Hvenegaard Rasmussen og Henrik Jochumsen ved *Center for Kulturpolitiske Studier* ved Danmarks Biblioteksskole har utviklet en modell som angir mulighetene for å skape nye biblioteksrom der brukerne i større grad får oppleve, oppdage, delta og skape.[11] Dette gir grunnlag for fire overlappende «rom», som er inspirasjonsrommet, læringsrommet, møterom og performativt rom. Rommene er ikke nødvendigvis tenkt som adskilte rom, men som aspekter av bibliotekets virksomhet både fysisk og virtuelt. Jeg vil i de følgende avsnittene gå gjennom de fire rommene og hva de kan inneholde.

Inspirasjonsrom
Dette rommet skal formidle et mangfold av estetiske opplevelser ved å åpne for det irrasjonelle, følelsesmessige og kaotiske. Dette kan skje gjennom kunstneriske uttrykk innen alle medier og kulturformer. Bibliotekrommet kan også være en opplevelse i seg selv og fungere som en scene for events og kulturelle arrangementer. Inspirasjonsrommet skal gi brukeren lyst til å besøke biblioteket igjen.

Læringsrom
Læringsrommet gir barn, unge og voksne mulighet til å oppdage og utforske verden gjennom fri adgang til informasjon. Dette vil være med på å styrke deres kompetanse og muligheter. Dette rommet bør imøtekomme de unges behov for en mer opplevelsespreget læring enn hva som er vanlig i bibliotek og andre offentlige rom. Læring skjer gjennom bruken av lekende, interaktive og sosiale læringsformer, og kan styrkes gjennom bruk av leksekaféer, studieplasser, kursvirksomhet og laboratorier.

Møterom
Møterommet skal være et åpent, offentlig rom. Her kan borgerne som et tredje sted mellom arbeid og hjem møte andre mennesker. Det er verdifullt med arenaer hvor man møter andre med ulike interesser og verdier enn ens egne, og hvor man blir utfordret gjennom debatt. I dette rommet kan det foregå uforpliktende, tilfeldige møter gjennom lounge med avislesing og kaféliv, og mer organiserte møter, hvor temaer belyses og debatteres.

> Biblioteksrommet kan også være en opplevelse i seg selv og fungere som en scene for events og kulturelle arrangementer.

Performativt rom
I det performative rommet kan brukerne i samspill med andre få inspirasjon til å skape nye, kreative uttrykk. Her kan brukerne få adgang til verktøy som stimulerer deres kreative utfoldelser gjennom spill-, skrive-, lyd- og videoverksteder. Brukerne kan utvikle ferdigheter gjennom kursvirksomhet med profesjonelle kunstnere, designere, multimedieutviklere m.fl. Til slutt kan det performative rommet fungere som en plattform for formidling av brukerenes verk, ved å utgi og distribuere disse og ved å stille scene til rådighet for videre formidling.

11 www.kulturstyrelsen.dk (se URL-liste)

Utenfor Openbare Bibliotheek Amsterdam
Foto: Bart van Dijk, flickr.com (CC BY 2.0)

Modellen i bruk
Denne modellen er brukt i prosjektet «Bibliotekplan for Troms 2011-2014», hvor en av strategiene i planen er å utvikle de fysiske biblioteksrommene slik at de fungerer hensiktsmessig for både kunnskaps-, kultur- og litteraturformidling, aktivitetssenter og møtested. Jeg tok kontakt med prosjektleder Marit Andersen Somby. Hun forteller at erfaringene med å bruke modellen er udelt positive, og at modellen er lett å formidle til folk som ikke kjenner biblioteksbransjen, for eksempel i samtale med kommundeledelsen. Biblioteksjefene i fylket har også fått et felles «språk», noe som er bra for det videre samarbeidet. Prosjektgruppen har laget en egen modell basert på den danske modellen:

Berikende
Biblioteket som kunnskapssentrum

Inkluderende
Biblioteket som møtested og sosialt sentrum

Inspirerende
Biblioteket som kultur- og litteratursentrum

Skapende
Biblioteket som aktivitetssentrum

Deretter knyttet de «rommene» til ulike problemstillinger de ville ha besvart gjennom prosessen. Somby forteller at modellen fungerer svært bevisstgjørende og at disse fire perspektivene er viktige å ha med seg når man jobber med biblioteksspørsmål. Hun sier videre: «Bibliotekets roller er komplekse og modellen gir et bilde på at vi her snakker om fire likeverdige perspektiver og at de går inn i hverandre». Modellen har blitt brukt i planleggingen av et pilotprosjekt i Gratangen hvor det skal bygges et kombinasjonsbibliotek. Møbleringsplanen er utviklet i samarbeid med den danske arkitekten Mette Milling,[12] og dette biblioteket skal fungere som en modell for de øvrige bibliotekene i fylket.

Oppsummering

Gjennom dette avsnittet har jeg gått gjennom en dansk modell som brukes for å skape nye biblioteksrom der brukerne i større grad får oppleve, oppdage, delta og skape. Dette gir grunnlag for fire overlappende «rom», som er inspirasjonsrommet, læringsrommet, møterom og performativt rom. Denne modellen har blitt brukt i prosjektet «Biblioteksplan for Troms 2011-2014». Modellen gjør det lett å formidle prosjektet til folk som ikke kjenner biblioteksbransjen, og bibliotekssjefene i fylket har fått et felles «språk». Modellen har blitt brukt i planleggingen av et pilotprosjekt i Gratangen hvor det skal bygges et kombinasjonsbibliotek som skal fungere som en modell for de øvrige bibliotekene i fylket.

Marit Andersen Somby forteller at modellen fungerer svært bevisstgjørende og at disse fire perspektivene er viktige å ha med seg når man jobber med biblioteksspørsmål.

Refleksjon

Folkebiblioteket er en veldig kompleks institusjon hvor alle i samfunnet skal inkluderes. Med andre ord er absolutt alle i samfunnet en del av brukergruppen. Jeg kan se at modellen gjør det enklere å kommunisere med andre som arbeider med biblioteksproblematikk, men også når man skal presentere biblioteksplaner for utenforstående. Modellen kan være med på å skape engasjement rundt en nytenkning innen biblioteket, fordi den er enkel å forstå. Likevel er det veldig ulikt hvilke assosiasjoner mennesker med ulik bakgrunn får rundt disse begrepene, og de kan tolkes på ulike måter. Derfor gjør ikke modellen i seg selv biblioteksrommet mer innovativt.

12 www.mette-milling.dk (se URL-liste)

Komme i kontakt med biblioteksmiljøet
Da jeg startet dette prosjektet ønsket jeg å komme i direkte kontakt med bibliotekarer for å få innspill på prosjektet og diskutere hva et folkebibliotek kan være. I oppstarten av prosjektet opprettet jeg derfor en prosjektblogg. Tanken var å fortelle om prosjektet og fremganen i det, samt å komme i kontakt med bibliotekarer og få kommentarer på arbeidet. Det viste seg ganske raskt at bibliotekarene heller tok kontakt med meg på e-post enn å legge igjen kommentarer på bloggen. Samtidig som jeg opprettet bloggen meldte jeg meg på e-postlisten «biblioteksnorge». Dette er et lukket debattforum for alle som er interessert, og her er det stor daglig aktivitet. På denne måten har jeg fått et godt innblikk i hva som skjer blant bibliotekarer og hva de diskuterer på daglig basis. Mange e-poster handler om ledige stillinger, hjelp til å finne litteratur, etterlysninger etter bøker, men det er også mange interessante debatter. I tillegg har jeg mulighet til å stille egne spørsmål, og når jeg har gjort det har jeg fått svært mange svar. Konklusjonen er derfor at det er enklest å komme i kontakt med bibliotekarer gjennom deres eget debattforum, samt å henvende seg direkte til det aktuelle biblioteket. Bibliotekarer er etter min erfaring alltid veldig hjelpsomme og interessert i å hjelpe.

Konklusjon

Jeg har i dette kapittelet gått gjennom noe av det som skjer i biblioteksmiljøet i dag. I løpet av mine besøk og undersøkelser om bibliotek i Europa har jeg fått en bredere forståelse for hva et bibliotek kan inneholde, hvordan det kan organiseres og hvordan det kan se ut. Denne kunnskapen vil jeg ta med videre i prosjektet. Det er startet et prøveprosjekt for utlån av e-bøker ved flere bibliotek i Norge, men det tar tid å utarbeide en endelig avtale mellom forlagene og biblioteksentralen. Likevel vil jeg i dette prosjektet ta høyde for at e-bøkene blir en del av folkebibliotekets tilbud i fremtiden. Videre vil jeg fokusere på det sosiale aspektet ved folkebiblioteket, fordi bibliotekets funksjon har endret seg ettersom hverdagen vår blir stadig mer digital. I denne forbindelse vil jeg tilrettelegge for større kontakt mellom bruker og bibliotekar. Derfor er det naturlig for mitt prosjekt å arbeide videre med «det skrankeløse bibliotek» og demoteket. Dette er etter min mening prosjekter som kan være med og styrke biblioteket som møtested, hvor kunnskap og kultur står i fokus. Til slutt så jeg på den danske modellen for folkebiblioteket. Modellen egner seg best som et "felles språk" mellom de som arbeider med bibliotekrelaterte problemstillinger, og er derfor mer velegnet til å bruke i en arbeidsprosess. Derfor vil jeg bruke modellen i min egen skisseprosess, men jeg velger å ikke bruke den til å formidle prosjektet mitt. Dette er fordi modellen omfatter så mange aspekter at de overlapper hverandre. Dermed blir det vanskelig å formidle spesifikke aktiviteter ved hjelp av modellen til et større publikum.

Kapittel 4
Analyse

Gjennom dette kapittelet vil jeg analysere tre ulike bibliotek i Hordaland for å skaffe meg et overblikk over hvordan folkebibliotek i mitt nærområde fremstår. Høsten 2011 dro jeg på befaring til Tysnes folkebibliotek, Os folkebibliotek og Fana filial sør for Bergen. Jeg valgte disse bibliotekene fordi de ligger i kommuner med ulikt innbyggertall, og jeg mener at de er et representativt utvalg for mindre folkebibliotek i området. I løpet av befaringen intervjuet jeg bibliotekssjefene og gjorde egne observasjoner av bibliotekslokalet. I analysen har jeg kun sett på publikumsarealet, som også inkluderer inngangspartiet. På befaringen så jeg på hvordan bibliotekene er lokalisert, førsteinntrykket av lokalet, møbleringen, akustikk, universell utforming, hvilke arrangementer de har og hvordan de forholder seg til e-bøker. På de følgende sidene vil jeg presentere de tre bibliotekene gjennom tekst og bilder. Videre vil jeg presentere hvilket bibliotek jeg skal arbeide med i oppgaven min, hvem som bruker dette biblioteket i dag og hva som finnes i nærmiljøet. Til slutt vil jeg presentere spørreundersøkelsen som jeg gjorde på Fana filial, og resultatene av denne.

Tysnes folkebibliotek

Kommune: Tysnes kommune
Innbyggertall: 2800
Størrelse på lokalet: 135 m²
Antall ansatte: 1 (67% stilling)
Biblioteksjef: Knut Rage

Tysnes folkebibliotek er lokalisert i en flerbrukshall like ved barne- og ungdomsskolen og ble åpnet i 2004. Hallen ligger 1,5 km fra Våge sentrum hvor flere butikker, sparebanken og ferjekaien ligger. Foruten bibliotek inneholder flerbrukshallen idrettshall, bowlingbane, styrkerom og kafélokale. Biblioteket er ikke synlig utad, og har ingen vinduer mot inngangspartiet. For å komme til biblioteket må man gå inn i hallen, for så å gå inn på biblioteket. Inne i biblioteket består publikumsdelen av ett rom med skråtak, hvor den laveste veggen har vinduer plassert langs hele veggen. Disse vinduene har utsikt over en steinmur på siden av hallen. Det er enkelt å få oversikt over lokalet. I midten av lokalet er det satt opp fire bokhyller som danner et rom hvor det er plassert et arbeidsbord. Flere av møblene er enten tatt med fra det forrige bibliotekslokalet eller overtatt etter andre offentlige bygg. Den svarte skinnstolen ved inngangen er for eksempel fra det gamle venteværelset til tannlegen. Langs vindusrekken er det plassert flere oppholdsoner. Ved skranken er barneavdelingen plassert. Dette er gjort fordi det tidligere var et stort problem med støy i forbindelse med springing i lokalet. Barneavdelingen består av lave bokhyller og en liten sittegruppe for barn. Ved siden av er det plassert en sofa. Sofaen er plassert med

“Tysnes folkebibliotek er det eneste biblioteket i landet med en tilnærmet komplett samling av originale utgaver av Claus Pavels Riis som skreiv sangen «Anne Knutsdotter».”

– biblioteksjefen

Biblioteket ligger i tilbygget til venstre for inngangen

Barneavdelingen

Bakerst i lokalet

Skjermet sittesone mellom bokhyller midt i lokalet

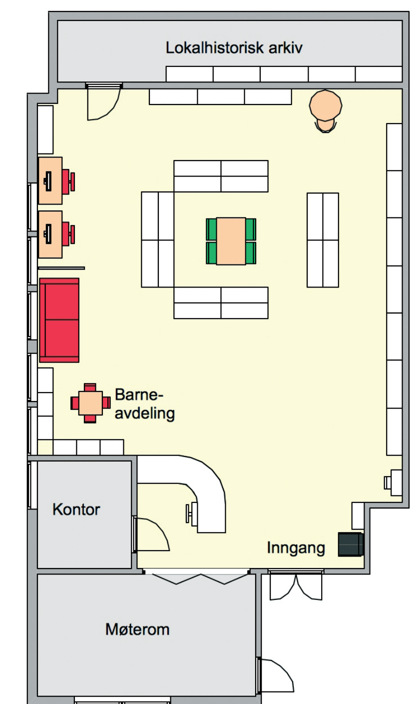

Sitteplass bakerst i lokalet

Lokalhistorisk arkiv

ryggen til vinduet, noe som gjør at man sitter skjermet, samtidig som man har oversikt og får godt dagslys. Bak skilleveggen er det plassert to databord. Til slutt er det plassert et utstillingskap med originale bøker av Claus Pavel Riis. På bakveggen er det plassert et utstillingskap med bøker av Johannes Heggland. Ved siden av et lite bord og en stol hvor det er stilt ut bøker. Akustikken i biblioteketslokalet er god, men siden lokalet er så lite hører man uansett hva alle prater om. Det blir fort veldig mye støy når det kommer barn, og dette preger naturligvis hele lokalet. Den universelle utformingen er god, med automatisk døråpner og terskelfri inngang. Mellom hyllene er det god plass, noe som gir god fremkommelighet. De ulike avdelingene er ikke så godt skiltet, men siden lokalet ikke er så stort går det likevel greit å finne frem. Lokalet har ingen ledelinjer i gulvet. Arrangementene blir holdt i biblioteksrommet, og da rulles hyllene til sides. Foredragsrekken Søndagsakademiet har vært en stor suksess, og foregår 6-8 ganger i året. Dette blir arrangert i samarbeid med Tysnes sogelag. Hver gang er det en ny foredragsholder og et nytt tema. Ellers arrangerer biblioteket kurs i slektsgransking, lesesirkel og har utstillinger. Biblioteket har ikke kjøpt inn noen lesebrett enda, men planlegger å produsere egne e-bøker med lokal litteratur i samarbeid med de andre bibliotekene i Sunnhordaland.

Oppsummering

Tysnes folkebibliotek er lokalisert i en ny flerbrukshall ved barne- og ungdomsskolen omtrent 1,5 km fra sentrum. Biblioteket er ikke synlig fra utsiden av hallen, men førsteinntrykket av bibliotekslokalet er at det er enkelt å få oversikt over lokalet. Møbleringen er hovedsaklig plassert langs veggene, og det er to bokhyller i midten med møbler på endene. Akustikken er grei, men man kan høre hva alle sier siden det er et lite lokale. Den universelle utformingen er god med automatisk døråpner og terskelfri inngang, men biblioteket er ikke så godt skiltet. Når det gjelder e-bøker planlegger biblioteket å produsere sine egne e-bøker med lokalt innhold.

Os folkebibliotek

Kommune: Os kommune
Innbyggertall: 17 000
Størrelse på lokalet: 700 m²
Antall ansatte: 6 (3,9% full stilling)
Biblioteksjef: Elisabeth Bochkon Tøsdal

Os bibliotek ligger i Os næringspark, noen minutters gangavstand fra Os sentrum. Biblioteket holder til i et gammelt fabrikklokale som ble pusset opp før biblioteket flyttet inn. Jeg blir møtt av et lyst og luftig rom. Det er lett å få oversikt over lokalet da det går en akse tvers gjennom lokalet med bokhyller og sitteplasser på hver side. Den ene veggen består av store vinduer som gir masse dagslys, og lokalet er jevnt belyst. Videre inn i lokalet er det plassert en scene som blir brukt til skiftende utstillinger. Da jeg var på befaring var det Os husflidslag som stod for utstillingen. Midt i lokalet står det et databord med fire sitteplasser. De fleste andre sitteplassene er plassert ved vinduene med utsikt over en parkeringsplass. Slik blir brukerne skjermet fra resten av lokalet, samtidig som de har full oversikt over det som skjer både inne og ute. Bokhyllene er satt i Y-formasjoner og lager rom for mange skjermede sitteplasser. Også Os folkebibliotek har overtatt noen få av møblene etter andre offentlige bygg, men de har også flere nyinnkjøpte møbler. For eksempel har biblioteket utstillingsmoduler for bøker fra Opening the Book Furniture.[1] Et annet eksempel er den sekskantede Emil-sittebingen fra BS Eurobib i barnea-

1 www.openingthebook.com (se URL-liste)

"Visjonen til Os folkebibliotek er «et eventyrlig bibliotek», med eventyrlig innhold, opplevelser og service. Bibliotekarene er selvsagt prinsesser og har prinsessekroner i tovet ull som de har fått i gave av en kunstner."

– biblioteksjefen

Inngangspartiet

Ungdomsavdelingen

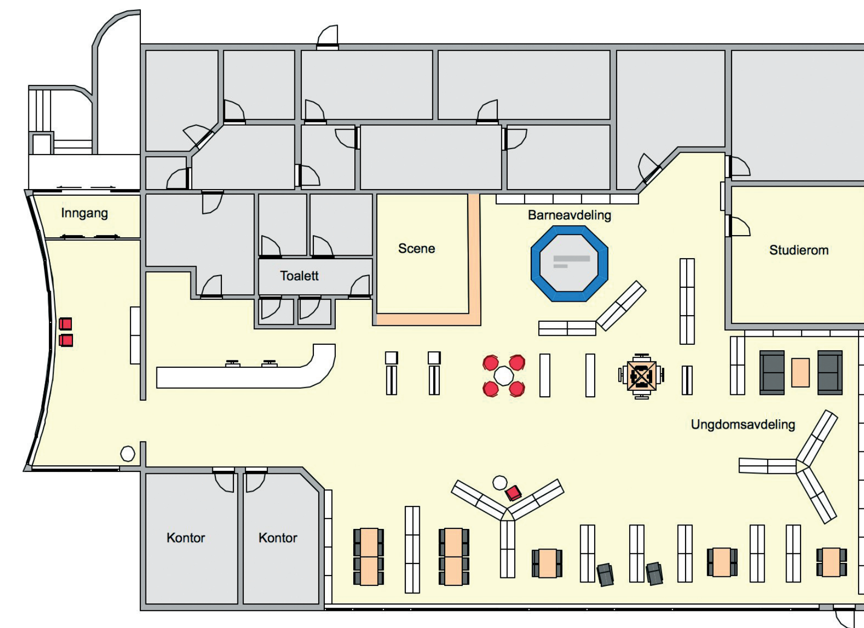
Barneavdelingen

Sittegruppe mellom bokhyller

Sittegruppe ved scenen

Ungdomsavdelingen

vdelingen.[2] I denne bingen kan besøket fra barnehagen samles til eventyrstund eller lek. På daglig basis fungerer akustikken i rommet bra, men biblioteksjefen kan fortelle at det fort blir mye sjenerende støy for de øvrige brukerne når det er mange barn på besøk. Biblioteket har et eget studierom for de som ønsker å konsentrere seg i fred. Den universelle utformingen er god, og biblioteket har terskelfri inngang og automatiske dører. Bibliotekslokalet er svært godt skiltet, og de ulike avdelingene er merket med stor skrift på veggen. I tillegg er de ulike hyllene tydelig merket med tekst og illustrasjon. Biblioteket har ingen ledelinjer. Os folkebibliotek arrangerer flere aktiviteter, og disse foregår i bibliotekslokalet. Sammen med fritidskoordinator ved Kulturavdelingen arrangerer de lesevennordning for eldre, og holder samlinger hvor de presenterer bøker og inspirerer til lesing. Biblioteket har også «eventyrbesøk» av alle 1. klassingene i kommunen hvor bibliotekarene forteller om bibliotekets tjenester og avslutter med et dramatisert eventyr. I tillegg arrangerer biblioteket lesering engang i måneden som er en uformell samling for de som ønsker å komme. Leseringen handler ikke om litteraturanalyser eller forfatterstudier, men er en samtale om leseopplevelser. Når det gjelder e-bøker har ikke biblioteket noen planer med å starte opp med dette enda.

Oppsummering

Os folkebibliotek er lokalisert i Os næringspark noen minutters gange fra sentrum. Førsteinntrykket av lokalet er at det er lyst og åpent, og at det er godt skiltet. Den ene siden av lokalet har store vinduer. Sitteplassene er først og fremst plassert ved vinduene, og flere av bokhyllene er satt i Y-formasjoner for å skape separerte sitteplasser. Akustikken er god, men det blir mye støy i lokalet når det kommer mange barn på besøk. Den universelle utformingen er god med terskelfri inngang og automatiske dører. Biblioteket har ikke startet opp med e-bøker enda.

2 www.bseurobib.no (se URL-liste)

Fana filial

Kommune: Bergen kommune
Innbyggertall: 38 000
Størrelse på lokalet: 900 m²
Antall ansatte: 6 (3,6% full stilling)
Avdelingleder: Anna Margreta Lunde

Fana filial er et bydelsbibliotek som hører til Bergen offentlige bibliotek. Det er lokalisert i handlegaten på Nesttun, og har store vinduer ut mot både handlegaten og en hovedvei på andre siden, noe som gjør biblioteket svært synlig. Inne er det lyst, og det første man ser er en utlåns- og innleveringsskranke. De ulike avdelingene ligger til venstre og høyre for skranken, og gjør det lett å finne frem. På hver side av inngangspartiet er det søyler med utstilling av nye bøker innen utvalgte tema. Sittesonene er for det meste plassert foran vinduene. Slik kan man sitte skjermet fra resten av lokalet, samtidig som man har full oversikt over det som skjer utenfor. Dette fungerer også som en god synliggjøring av biblioteket. Mot hovedveien er det plassert bord og stoler beregnet for avislesing. Videre innover i rommet er bokhyllene brukt som romdelere, og det er plassert små grupper med bord og stoler fra Kinnarps mellom hver bokhylle. Mot handlegaten er det plassert mindre sittegrupper med Planet-stoler og bord fra Fora Form. Videre er bokhyller brukt som romdelere, og puffen Misto kan brukes for korte samtaler eller for å bla i en bok. Datarommet er lite, og datamaskinene er plassert tett. Videre finner vi barneavdelingen har en svært god beliggenhet. Den er skjærmet fra resten av lokalet, samtidig som det er åpent og har utsyn til resten av bibliotekslokalet og handlegaten. Her er det lave bokhyller tilpasset barn, samt sittegruppe med Klippan-sofa fra IKEA og lave bord. Biblioteket har en god akustikk, og det er behagelig å oppholde seg i lokalet. Når det kommer mange barn og unge på besøk blir det fort mye støy. I teorien er barneavdelingen skjermet fra resten av lokalet, men i følge egne observasjoner liker barna å undersøke hele lokalet. Rommet for arrangementer i underetasjen blir ofte brukt for å samle besøket for å spise eller ha aktiviteter. Biblioteket har også to studierom i underetasjen for de som ønsker å konsentrere seg. Den universelle utformingen er god. Hovedinngangen ligger på gateplan og de automatiske glassdørene gir innsyn og en lett adkomst. Inne er de ulike avdelingene skiltet, og gjør det enkelt å orientere seg. Biblioteket har ingen ledelinjer. Biblioteket har flere arrangement-

"Fana filial er størst i Bergen kommune på utlån til barn og ungdom. I tillegg skreddersyr bibliotekarene bokkasser til barnehager og skoler i bydelen, og biblioteket er kjent for høyt servicenivå."

– biblioteksjefen

Fana filial sett fra gågaten

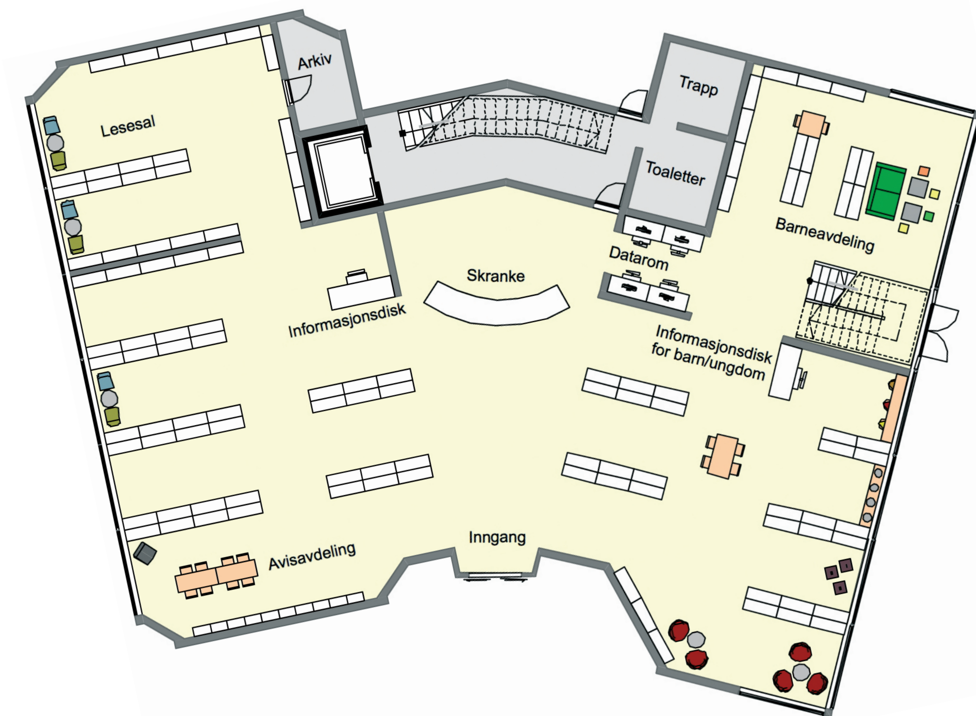

Sitteplass mot hovedveien

Barneavdelingen

Barneavdelingen

Del av ungdomsavdelingen

Rom for arrangementer i underetasjen

er for publikum som alle er gratis, og disse foregår som regel i underetasjen. Denne høsten deltar de på leseaksjonen Bergen leser, hvor bergenserne skal stemme på sin favorittbok. Biblioteket arrangerer også Filosofisk torsdag annenhver uke ved filosofen Svein Jacob Salhus som tar opp ulike filosofiske spørsmål. For barn arrangerte biblioteket lesekampanjen BokSommer for 1. - 7. trinn, som endte opp med en stor isfest, klovneshow og premieutdeling. Utover høsten har de flere arrangementer for barn, som eventyrstund, fortellerteater, figurteater og musikkstund. Arrangementene er i regi av blant annet Bergen Kulturskole, Fjell kulturskole, og kulturbedriften Tidsreisen. Når det gjelder e-bøker har biblioteket kjøpt inn tre Sony lesebrett som de låner ut med et lite utvalg e-bøker på.

Oppsummering

Fana filial er lokalisert synlig og sentralt på Nesttun med mange butikker og virksomheter i nærheten. Lokalet er lyst og oversiktlig, og biblioteket har store vinduer mot både en handlegate og en hovedvei. Møbleringen er for det meste plassert ved vinduene, noe som gir god oversikt over både det som skjer inne i biblioteket og ute i bybildet. Akustikken i bibliotekslokalet er god, og barneavdelingen er skjermet fra resten av lokalet. Biblioteket har flere arrangementer, og disse foregår som regel i underetasjen. Den universelle utformingen er god med terskelfri inngang og tydelig skilting. Biblioteket har kjøpt inn tre lesebrett som de låner ut med et lite utvalg e-bøker på.

Oppsummering

Bibliotekene har flere likhetstrekk, og måten de har organisert lokalene er svært likt. Det første man ser når man kommer inn på alle de tre bibliotekene er skranken og den store boksamlingen. Bokhyllene er fordelt over hele lokalet og blir brukt som romdelere, slik at de besøkende kan sitte skjermet og fordype seg som på en lesesal. Mellom bokhyllene er det plassert bord og stoler. Videre er den universelle utformingen nokså lik. Bibliotekene har terskelfri inngang og automatiske dører. Det er varierende hvor god skiltingen av de ulike avdelingene er, og ingen av lokalene har ledelinjer i gulvet. Akustikken er tilfredsstillende i de tre bibliotekene, men barneavdelingen er en del av lokalene og skaper støy i resten av lokalet når det er mange barn her. Os folkebibliotek har studierom i tilknytning til hovedrommet, og Fana filial har to studierom i underetasjen slik at de som ønsker ro kan trekke seg tilbake. Bibliotekene har også en rekke arrangementer. Felles er at de ofte foregår etter stengetid. Fana filial har et eget rom i underetasjen som blir brukt til de fleste arrangementer. Tysnes folkebibliotek har ingen studierom.

De tre bibliotekene har også noen forskjeller. Det er ulikt hvor de får møblene sine fra. Det er ikke uvanlig å overta møbler etter andre offentlige bygg eller å ta med møbler fra tidligere bibliotekslokaler, noe Tysnes folkebibliotek og Os folkebibliotek har gjort. Når det blir kjøpt nytt er det som oftest fra leverandører som spesialiserer seg på møbler til bibliotek eller leverandører som leverer møbler til offentlig bruk. *IKEA* er også blitt stadig mer vanlig å bruke på grunn av lave kostnader. Det er to ulike leverandører som har spesialisert seg på bibliotek som har blitt brukt ved Os folkebibliotek. *Opening the book furniture* er en engelsk møbelprodusent som designer og distribuerer frittstående utstillingsmøbler for bøker til bibliotek over store deler av verden, deriblant Norge. Herfra har Os folkebibliotek flere utstillingsmoduler for bøker og CDer. *BS Eurobib* er et norsk interiør- og designselskap som leverer innredningsløsninger, møbler og materiell til norske bibliotek. Herfra har Os folkebibliotek sittebingen i barneavdelingen.

Etterhvert som samfunnet blir stadig mer digitalisert vil behovet for fysiske møtesteder å komme til bli stadig mer viktig.

Fana filial har flere møbler fra *Fora Form* og *Kinnarps*, som leverer møbler i høg kvalitet til offentlige miljø. Videre er lokaliseringen av bibliotekene ulik. Fana filial har en svært sentral beliggenhet, mens Tysnes folkebibliotek og Os folkebibliotek lokalisert utenfor sentrum, men i nærheten av skoler. Det er også ulikt hvordan de forholder seg til e-bøker. Os folkebibliotek har ingen planer om å starte opp med e-bøker, mens Fana filial allerede har begynt å låne ut lesebrett med e-bøker på. Tysnes folkebibliotek vil utnytte teknologien, og planlegger å starte opp en egenproduksjon av e-bøker med lokalt innhold.

Refleksjon

Folkebiblioteket har mange ulike funksjoner i samfunnet, og det blir i dag diskutert hvilken rolle biblioteket skal ha i fremtiden. Mye tyder på at det er folkebiblioteket som et sosialt møtested som blir den viktige rollen i fremtiden. Etterhvert som samfunnet blir stadig mer digitalisert vil behovet for fysiske møtesteder å komme til bli stadig mer viktig. På de bibliotekene jeg besøkte var det et stort fokus på boksamlingen og formidling av litteratur i form av utstillinger og anbefaling av bøker. I dagens samfunn har vi så god tilgang på informasjon at det gjerne er et større behov å få hjelp til å strukturere informasjonen og sette den i en kontekst. Dette kan være en del av bibliotekets tilbud, og kan skje gjennom diskusjoner, foredrag og utstillinger, i tillegg til anbefaling av litteratur.

Interiøret
Bøkene og bokhyllene var veldig dominerende i lokalene, og bokhyllene ble brukt som romdelere slik at brukerne kan sitte i fred. Dette fører til at brukerne kan høre de andre, men ikke i særlig stor grad se dem. Andre brukere går rundt hyllene og leter etter bøker alene eller sammen med en bibliotekar. Dette fører i mange tilfeller til forstyrrende støy som følge av fottrinn eller overhøring av samtale, og gir ikke gode, lavintensive møter. Det skapes med andre ord gangsoner alle steder hvor det

Spørsmålet blir hvilke tilbud biblioteket skal tilby i fremtiden, og hvordan lokalene skal understøtte disse aktivitene.

er bokhyller, og denne måten å organisere møbleringen på gir ikke soner hvor man i realiteten får sitte i fred. I dag er det ingen regel om at man skal være stille eller hviske på biblioteket, og det er ikke uvanlig at folk snakker i mobiltelefonen eller fører samtaler med andre. Bibliotekene jeg besøkte er innredet som lesesaler, men folk bruker dem i dag stadig mer som sosiale møtesteder. Bibliotekene bruker sannsynligvis bokhyllene som romdelere for å få plass til alle bøkene på en måte som skal fremme leselyst. Det skal være lystbetont og spennende å gå rundt i hyllene på jakt etter gode bøker. Bøkene er en viktig del av miljøet i bibliotekene i dag, og skaper en spesiell atmosfære. Spørsmålet blir hvilke tilbud biblioteket skal tilby i fremtiden, og hvordan lokalene skal understøtte disse aktivitene. Alt peker på at folkebiblioteket endrer seg til å bli et møtested, og vil da ha et annet innhold som krever en annen innredning.

Arrangementer
Alle de tre bibliotekene jeg besøkte har flere arrangementer, men disse er ikke en særlig synlig del av bibliotekene sine tilbud. De foregår som regel utenom åpningstid eller i et lukket rom. Dette henger nok sammen med akustikk, og tanken om at biblioteket også skal fungere som et sted man konsenterer seg. Ved å synliggjøre arrangementene i selve lokalet vil de bli en mer naturlig del av tilbudet, og fremme det sosiale aspektet ved folkebiblioteket.

Konklusjon

Gjennom denne analysen av tre folkebibliotek har jeg kommet frem til at det ikke fungerer å bruke bokhyller som romdelere dersom biblioteket skal fremstå som et møtested. Jeg vil derfor se på alternative måter å organisere biblioteksrommet på. Det kan være mer gunstig å skape områder som fokuserer på det som skal foregå der. Et eksempel er å kun ha arbeidsplasser et sted, og kun å ha bøker et annet sted. Noe annet som har kommet frem er hvor viktig god akustikk er i bibliotekslokalet. Jeg mener at akustikken kan bli bedre om de ulike aktivitetene er adskilt, i tillegg til å bruke akustiske elementer. For å skape et rom hvor man eksponeres for et bredt lag av befolkningen, mener jeg at det er viktig at barn blir inkludert i hele lokalet, og ikke henvist til sin egen avdeling. Det er med andre ord viktig at det kan foregå mange aktiviteter samtidig, at det fokuseres på det sosiale og at alle er inkludert dersom folkebiblioteket skal fremstå som et spennende og aktivt møtested.

Valg av folkebibliotek

På bakgrunn av denne analysen har jeg valgt å arbeide videre med Fana filial. Dette biblioteket har en god beliggenhet og er svært synlig i nærmiljøet. Biblioteket ligger i det tidligere kjøpesenteret «Tokanten» i handlegaten på Nesttun, og har store vindusflater mot både en handlegate og en hovedvei. I tillegg vil bybanen snart ha trasé forbi biblioteket og ha et stoppested like ved. Siden biblioteket har denne beliggenheten ser jeg et stort potensiale for å vise bibliotekets mange tilbud utad, og synliggjøre folkebibliotekets potensiale.

Hvem bruker dette biblioteket i dag?

Det er vanskelig å fastslå nøyaktig *hvem* som oppholder seg i bibliotekslokalet, men det er mulig å vite hvor mange besøkende som har vært innom biblioteket i løpet av en gitt periode. Dette er fordi alle folkebibliotek i Norge har telleapparat ved inngangsdøren for å registrere antall besøkende. Biblioteksjefen kan derfor opplyse om at i 2011 var antall besøkende på Fana filial 163.411. Selv om det ikke går an å vite nøyaktig hvem som oppholder seg i lokalet, er det mulig å vite hvem som låner bøker og øvrig materiell, og hva de låner.

Biblioteksjefen kan fortelle at det samme året var det totale utlånet 190.071. På bakgrunn av dette tallet kan hun videre fortelle at Fana filial er størst i Bergen kommune på utlån til barn og ungdom, og at disse er en stor brukergruppe. Over halvparten av alle utlån er til barn og ungdom, og fra 1. januar til 24. oktober 2012 hadde biblioteket 83.914 utlån til barn og ungdom. Dette er 57% av det totale utlånet på Fana filial. I tillegg skreddersyr bibliotekarene bokkasser til barnehager og skoler i bydelen, og skoleklasser og barnehagegrupper kommer ofte på besøk til biblioteket.

Hva finnes i nærmiljøet?

Trafikalt knutepunkt
Fana filial ligger på Nesttun i Bergen kommune, og biblioteket har mange andre tilbud i umiddelbar nærhet. Nesttun er bydelsentrumet i Fana og det viktigste trafikale knutepunktet sør i Bergen. Via terminalen er det overgang til alle bussruter i distriktet, samt bybanen. Bybanen går i dag fra Bergen sentrum til Nesttun, men vil i løpet av 2013 gå videre i retning Flesland. Da vil den ha trasé gjennom handlegaten på Nesttun og ha et stoppested like ved inngangen til Fana filial.

Nesttun sentrum
Nesttun sentrum inneholder 110 ulike virksomheter.[3] Her finnes det med andre ord et mangfold av butikker, spisesteder og kaféer, legekontor, tannlegekontor og øvrige kommunale tjenester. I tillegg finnes det postkontor og flere sparebanker, samt eiendomsmeglere. Den lokale avisen «Fanaposten» holder også til her. I handlegaten ligger blant annet kjøpesenteret «NesttunSenteret» med 23 butikker. Videre finnes torget hvor man finner torghandlerne «Fiskeboden Hansemann» og «Monsen Blomster».

Fana Kulturhus
Fana Kulturhus holder til øverst i handlegaten. Kulturhuset holder konserter, teater og danseforestillinger for både barn, ungdom og voksne, og det fungerer som scene for både amatører og profesjonelle. Kulturhuset inneholder også ungdomsetasjen «Linken» hvor ungdom kan komme og benytte seg av utstyret på stedet eller bare slappe av, høre på musikk, se en film, spille playstation og gjøre lekser. Her er det tilgang til blant annet kurs, workshops, bandrom, studio, danserom, kjøkken, gratis internett og PCer. «Linken» tilbyr for eksempel kurs i lyddesign, musikkvideo, rockekurs, kles-

Fana filial sett fra gågaten
Foto: Jorunn Rage

3 www.nesttun.no (se URL-liste)

Fana Kulturhus
Foto: Jorunn Rage

design og streetdans/hip hop. I tillegg går det an å melde seg på «åpen scene», hvor man kan opptre gratis på scenen i Fana kulturhus. Det er gratis å oppholde seg i lokalet, men kurstilbudet koster penger.[4]

Skoler og barnehager
Det ligger flere barnehager i området rundt Fana filial. Den nærmeste er «Sesam åpen barnehage» som ligger i handlegaten, og «Midtunheia familiebarnehage» som ligger et lite stykke unna. Det ligger også flere skoler i området, men ingen i umiddelbar nærhet til biblioteket. De to nærmeste skolene er Ulsmåg og Slåtthaug. Ulsmåg barneskole ligger 3,5 km unna, mens Slåtthaug ungdomsskole ligger 2,5 km unna, og er en del av et større skole- og idrettsanlegg. I området finnes også videregående skole, idrettshall, svømmehall, isbane, fotballbane og turterreng.

Oppsummering
Videre i prosjektet skal jeg arbeide med Fana filial, fordi det har en gunstig beliggenhet. Det er vanskelig å vite hvem som oppholder seg i biblioteklokalet, men det er mulig å se hvem som låner bøker og annet materiell. Barn og ungdom er en stor brukergruppe på Fana filial, og over halvparten av alle utlån er til denne aldersgruppen. Det finnes mange andre tilbud i umiddelbar nærhet til Fana filial, som butikker og øvrige virksomheter. Det ligger også barnehager og skoler i nærområdet, samt Fana Kulturhus som har mange arrangementer, deriblant et eget tilbud til ungdom.

Refleksjon

Biblioteket i nærområdet
Fana filial har et mangfold av andre tilbud i nærområdet. På den ene siden betyr dette at det er konkurranse om å tiltrekke seg brukere, men på den andre siden utfyller biblioteket tilbudet i området. I tillegg har biblioteket en slik beliggenhet at det er enkelt å stikke innom når man venter på bussen, etter arbeids- og skoletid og i forbindelse med ulike ærender. Biblioteket er det eneste tilbudet på Nesttun hvor man kan oppholde seg over lengre tid uten at det koster noe. Det er et varmt og tørt sted hvor man kan være så lenge man ønsker uten at noen stiller spørsmål ved det. Det grunnleggende aspektet ved folkebiblioteket er nettopp det at det skal være et gratis lavterskeltilbud til alle i samfunnet. Derfor er det viktig at alle føler seg velkomne og at det er et tilbud til alle. Det er for eksempel viktig at pensjonistene har et sted å møtes, og at ungdom kan møte venner eller gjøre lekser her etter skoletid.

Fana filial er det eneste tilbudet på Nesttun hvor man kan oppholde seg over lengre tid uten at det koster noe.

Barn og ungdom
Det ligger flere skoler og barnehager i området til Fana filial. Barn og ungdom er en stor brukergruppe på biblioteket, men også Kulturhuset har et tilbud til denne aldersgruppen. Det er gratis å oppholde seg på «Linken», men kursene koster penger. Derfor er det viktig at folkebiblioteket har et tilbud til barn og ungdom som er gratis slik at alle blir inkludert i kulturtilbudet. Man kan stille spørsmålstegn ved hvorfor Fana filial har en så stor brukergruppe blant barn og ungdom når de har et spesialtilpasset tilbud like ved. Er det virkelig behov for to tilbud til ungdom, eller er tilbudene så ulike at de utfyller hverandre? Jeg mener at tilbudene utfyller hverandre, men jeg

Gågaten på Nesttun
Foto: Jorunn Rage

4 www.bergen.kommune.no (se URL-liste)

Nesttun Senter

Bybanen på Nesttun

Gågaten

Torget

synes det kan være interessant å se om de kan knyttes tettere sammen.

Ungdomsavdelingen «Linken»
Siden kulturhuset har så mange kurs for ungdom, kunne det vært interessant å fått vist disse resultatene frem til et stort publikum. Det kunne i denne forbindelse vært aktuelt å opprette et demotek på Fana filial. Slik kan biblioteket vise frem noe av det kreative mangfoldet i bydelen. Ved å vise frem disse verkene

Siden kulturhuset har så mange kurs for ungdom, kunne det vært interessant å fått vist disse resultatene frem til et stort publikum.

vil det muligens generere til at flere ønsker å utvikle talentene sine. Det må selvsagt være mulig for flere enn brukerne av «Linken» å levere inn verk til demoteket. I tillegg kan dette skape et møte mellom ulike generasjoner og kulturer, og bidra til kulturutveksling. Jeg stiller meg tvilende til om alt som blir produsert på Linken kan presenteres for et bredt publikum. Derfor mener jeg at det bør søkes om å få innpass som utstiller på biblioteket. På demoteket på Bergen offentlige bibliotek blir alt materiale tatt i mot, men jeg mener at verkene som stilles ut må kurateres slik at det blir interessant for et bredt publikum. Dette mener jeg kan være en del av bibliotekarene sine arbeidsoppgaver. I dag er ikke oppgaver som dette en del av bibliotekarenes jobb, men dersom det i fremtiden blir mer vanlig med e-bøker ser jeg for meg at det blir bedre tid til oppgaver som dette. Videre er en del av tilbudet på «Linken» åpen scene, og dette tilbudet er gratis. Jeg vet ikke hvem publikum er her, men etter min erfaring er det ofte venner og familie som kommer. Dersom dette tilbudet også fantes på biblioteket kunne det vært tilrettelagt slik at det var mer synlig i bybildet og det kunne fått et større publikum. Jeg tror et slikt arrangement kunne vært tjent med å være en del av tilbudet i åpningstiden, slik at det ikke bare er forestillinger i lukkede rom. Med dette mener jeg at publikum kan komme og gå som de vil, kanskje bare stanse opp ett øyeblikk. Faren med dette er at det ikke vises respekt for de som står på scenen, og ettersom dette er unge mennesker kan det være ekstra sårt. Jeg mener at dette kommer an på settingen, og om denne er rett, vil man automatisk oppføre seg respektfullt. Denne typen arrangement kan selvsagt også være i en mer formell setting, og det kan kanskje sjongleres med de ulike måtene alt etter hva de som skal opptre ønsker.

Kulturhuset
Kulturhuset tilbyr også kulturopplevelser i form av teater og konserter for både barn og voksne, og dette er en del av fritidstilbudet i bydelen. Siden kulturhuset har en stor scene, mener jeg at det er overflødig å tilrettelegge for en like stor scene på Fana filial, selv om arrangementene på Fana Kulturhus koster penger. Spørsmålet her blir om det vil komme publikum begge steder dersom det blir et større tilbud og mer konkurranse. Jeg mener at disse tilbudene har en veldig ulik egenart. Noe av kvaliteten ved arrangementer på biblioteket kan være den intime settingen. I stedet for å konkurrere med kulturhuset bør folkebiblioteket finne sin egenart som det sosiale møtestedet i bydelen. I dette ligger det blant annet at biblioteket kan tilby andre typer arrangement enn kulturhuset. Dette kan være arrangement som en liten gruppe er interessert i og tar initativ til, eller det kan være et tilbud som er rettet mot en veldig spesifikk målgruppe. Det er viktig at arrangementene er synlige for et potensielt publikum, og at det er vidt kjent at biblioteket har dette tilbudet.

Konklusjon

Det viktigste aspektet ved folkebiblioteket som institusjon er at det er åpent og gratis for alle i samfunnet. Det er viktig at alle føler seg velkomne og har et tilbud tilpasset deres behov. Dette kan være biblioteket som et sosialt møtested, et sted hvor man har tilgang til forskjellig materiell eller et sted hvor man kan spørre om hjelp. På Nesttun er biblioteket det eneste stedet hvor man kan oppholde seg over lengre tid uten at det koster noe. Videre konkluderer jeg med at Fana Kulturhus er en relevant virksomhet for mitt prosjekt. Dette er en del av kulturtilbudet i bydelen, og biblioteket utfyller dette tilbudet ved å være gratis og ha arrangementer mindre skala for mer spesifikke målgrupper. Det er med andre ord viktig å finne egenarten til biblioteket og gjøre tilbudet kjent. Kulturhuset har også en avdeling for ungdom, og tilbyr blant annet en rekke kurs og åpen scene. Resultatene av kursene kan være interessant å vise frem for et bredt publikum gjennom å opprette et demotek på biblioteket. Slik kan verkene blir vist frem for et bredt publikum og bidra til en bedre forståelse for andre kulturer og generasjoner. Dette kan skje blant annet gjennom utstillinger og åpen scene.

Spørreundersøkelse

Spørreundersøkelse

Jeg ønsket å finne mer ut av hvordan brukerne av Fana filial opplever biblioteket i dag, og gjennomførte derfor en kvantitativ spørreundersøkelsen. Jeg stod selv i lokalet på en helt vanlig tirsdag i semptember og delte ut undersøkelsen. Målet med undersøkelsen var å finne ut hvordan brukerne opplever det nåværende bibliotekslokalet som et sosialt møtested. I tillegg ønsket jeg å finne ut hvilke situasjoner i biblioteket de aktuelle brukerne kunne vært interessert i og hva ved biblioteket som kunne vært forbedret. Undersøkelsen bestod av to avkryssningsspørsmål og et åpent spørsmål.

Antall respondenter: 61
Gjennomsnittsaler: 31 år

Aldersfordelingen blant respondentene er noe ujevnt fordelt. Halvparten av respondenetene er i aldersgruppen 0-20 år (50%). Den nest største er aldersgruppen 60-80 år (20%), og den minste aldersgruppen er 20-40 år (11%).

Alder: ______ Kjønn: ______ Yrke: ____________________

Hvordan opplever du biblioteket som et sted å møte andre mennesker?

- ☐ Svært bra
- ☐ Bra
- ☐ Dårlig
- ☐ Svært dårlig

Hvilke tre av disse situasjonene kunne du vært interessert i at det var bedre tilrettelagt for på biblioteket?

- ☐ Kulturarrangementer
- ☐ Tilgang til ny teknologi
- ☐ Sone for fordypning
- ☐ Møter mellom generasjoner
- ☐ Kreativ utfoldelse
- ☐ Kafe/bar
- ☐ Møte nye mennesker
- ☐ Utveksling av kunnskap
- ☐ Annet: ____________

Er det noe som kunne vært forbedret ved biblioteket som et sted å møte andre mennesker?

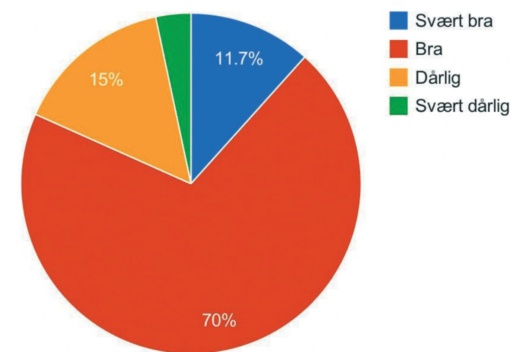
____

Takk for deltagelsen!

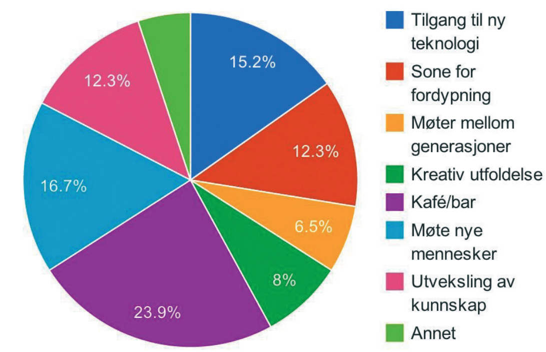
Vil du være med i trekningen av boken *Vær så god sitt*, skriv e-postadressen din her: ____________________

Hvordan opplever du biblioteket som et sted å møte andre mennesker?

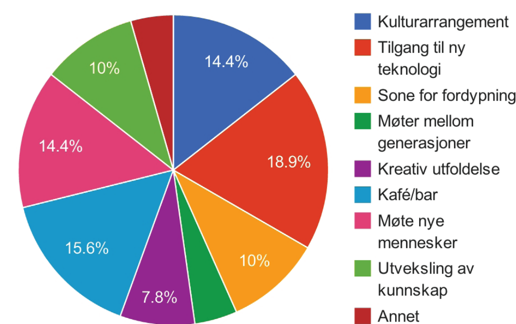

Situasjoner brukerne ønsket var bedre tilrettelagt for på biblioteket

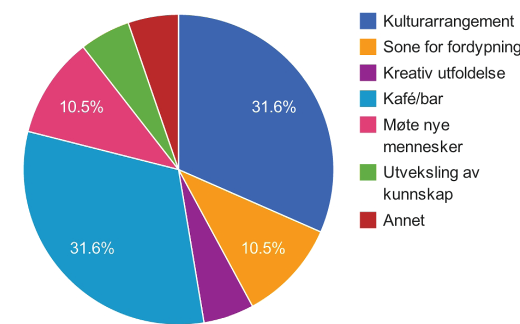

Spørsmål 2: Forslag som har gått igjen på det åpne svaralternativet «Annet» er: lengre åpningstider, søndagsåpent, undervisning, flere bøker, kurs, lesestund for de minste, kaffi. Videre vil jeg se på hvilke aldersgrupper som er interessert i de ulike tilbudene.

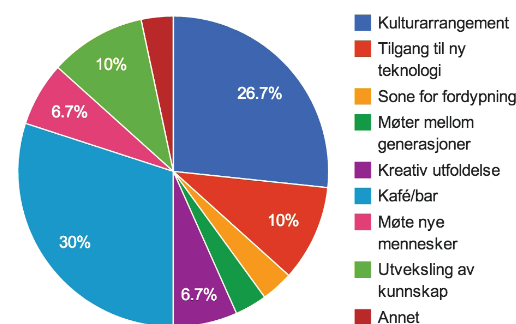
0-20 år

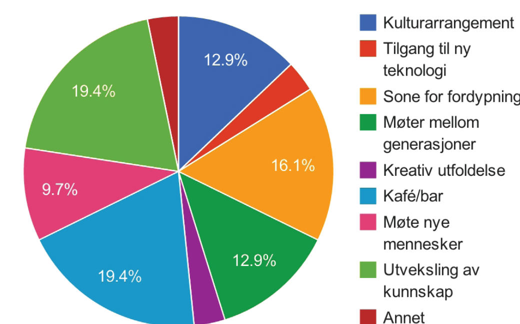
20-40 år

40-60 år

60-80 år

Spørsmål nr. 3: På dette spørsmålet var det 41 respondenter, hvor av 12 svarte «nei». Forslag som går igjen er: kaffe, lengre åpningstider, flere sitteplasser, arrangementer. Les noen av forslagene på neste side!

«Som nytilflyttet savner jeg en uformell kulturscene, men stort sett trives jeg med biblioteket som alenested». – Mann, 28

«Større sosiale områder, men sosialt på den måten at man skal lære». – Kvinne, 16

«Tilbud om å delta på foredrag/kurs i ulike tema som felles avslapning, matlaging osv. Foredrag om tips til nye bøker man kan lese». – Kvinne, 39

«Sofagrupper, oppfølgning av arrangementer, kunstutstillinger». – Mann, 44

«Flere forelesninger og kulturarrangementer og kanskje det burde være litt mer blest om arrangementene. Prøv å få tak i presse eller andre interesserte». – Kvinne, 18

Oppsummering

Et flertall på 70% mener at biblioteket er et bra sted å møte andre mennesker, og kun 4,3 % mener at biblioteket er et svært dårlig sted å møte andre mennesker. På spørsmål nummer to om hvilke situasjoner de kunne vært interessert i at det var bedre tilrettelagt for, er det et gjennomgående ønske hos alle aldersgrupper om kafé/bar. På andre plass kommer ønsket om å møte nye mennesker. Ser man på forskjellene mellom aldersgruppene, ser vi at alle også her har et ønske om kafé/bar. Videre har aldersgruppen 0-20 år et ønske om tilgang til ny teknologi. Aldersgruppen 20-60 år har et ønske om kulturarrangementer, og den siste aldersgruppen på 60-80 år har et ønske om utveksling av kunnskap. På spørsmål nummer tre går det igjen ønsker om lengre åpningstider, kaffi, flere sitteplasser og arrangementer.

Jeg ser på det som en styrke å kunne arrangere mindre arrangement, fordi det blir mer personlig og gir bedre anledning til å bli kjent med de andre i publikummet.

Refleksjon

1. «Hvordan opplever du biblioteket som et sted å møte andre mennesker?»
Svaret kan tyde på at brukerne ser på biblioteket som et møtested i lokalsamfunnet. Jeg lurer imidlertid på hvem brukerne møter på biblioteket. Møter de andre mennesker som de allerede kjenner, eller stifter de nye bekjentskaper her? Jeg tror det er en kombinasjon av dette, men med hovedtyngde på at man allerede kjenner de man møter her.

2. «Hvilken tre av disse situasjonene kunne du vært du vært interessert i at det var bedre tilrettelagt for på biblioteket?»
På spørsmål nummer to er det et gjennomgående ønske hos alle aldersgrupper om kafé/bar i biblioteksklokalet. Jeg tror ikke dette kun handler om å kunne få seg en kopp kaffi eller et glass vin, men også om stemningen som er forbundet med disse stedene. Kaféer har ofte en avslappet og intim atmosfære, mens barer har et sosialt aspekt over seg. Dette er kvaliteter som godt kunne vært en del av biblioteket, og vært med på å styrke det sosiale fellesskapet.

Videre har aldersgruppen 0-20 år et sterkt ønske om tilgang til «ny teknologi». Teknologi er en viktig del av hverdagen til denne aldersgruppen, og det er varierende hva man har tilgang til hjemme. Her kan folkebiblioteket bidra til å minske ulikhetene mellom barn og ungdom. Kunnskap om teknologi er viktig både for å fungere i samfunnet og for videre utdannelse. Det skjer hele tiden nye ting på teknologifronten, og her kan folkebiblioteket gi et tilbud til de unge som vil lære nye ting. Dette kan være lesebrett, dataprogrammer, nettbrett og annen ny teknologi. Dersom ungdom kommer til biblioteket og prøver ny teknologi fremfor å sitte hjemme kan dette også ha en sosial effekt. Fana filial tilbyr i dag datamaskiner med spill på, og dette tilbudet er med på å minske ulikhetene ved at alle i klassen for eksempel har spilt det samme dataspillet. Spørsmålet er om dette skal være et satningsområde for folkebiblioteket. Det er kostbart å stadig kjøpe inn det nyeste på teknologifronten. Dette må veies opp mot hvor stort behov det er for dette i samfunnet. Jeg mener at det er viktig at folkebiblioteket er oppdatert og følger med i tiden. Dette er både for å tilby et relevant tilbud til publikum, men også for å følge med i tiden som institusjon.

Aldersgruppen 20-60 år har et sterkt ønske om «kulturarrangementer». I dette kan det ligge et ønske om at biblioteket skal fungere som en lokal kulturscene. Biblioteket kan tilby mer utradisjonelle arrangementer enn det kulturhuset kan tilby. Jeg ser på det som en styrke å kunne arrangere mindre arrangement, fordi det blir mer personlig og gir bedre anledning til å bli kjent med de andre i publikummet. Spørsmålet er om det er behov for kulturarrangementer på både biblioteket og på kulturhuset, og om det vil komme nok publikum på disse arrangementene. Jeg mener at egenarten til disse stedene er såpass ulik at det er et behov for begge tilbudene.

Til slutt ønsker aldersgruppen på 60-80 år «utveksling av kunnskap». Dette tolker jeg som en situasjon hvor begge parter yter og på denne måten utveksler kunnskap. Hvilken kunnskap dette er, og hvordan det utveksles er veldig åpent. Det kan være kurs, diskusjoner, samarbeid eller fortellerstund. Det kan være samarbeid mellom generasjoner eller ulike kulturer. Kan hende at denne aldersgruppen har kunnskap som de ønsker å lære bort, men at de er avhengig av noen som er interessert i å lære dette. Dette kan fungere som et sosialt tiltak, hvor begge parter får et utbytte av å lære hverandre noe.

3. «Er det noe som kunne vært forbedret ved biblioteket som et sted å møte andre mennesker?»
På det siste spørsmålet går det igjen ønsker om lengre åpningstider, kaffi, flere sitteplasser og flere arrangementer. Her fikk jeg ikke så mange svar, men de som svarte ønsket tydelig flere aktiviteter inn i biblioteket. Det er tydelig at det er et ønske om biblioteket som et sosialt sted hvor man også kan lære noe. En respondent sa at han trives med biblioteket som alenested, og dette aspektet mener jeg det er viktig å ta vare på. Noen ønsket også lengre åpningstider på biblioteket. I dag er åpningstidene man-tors 10.00 -19.00, fredag 10.00 -16.30 og lørdag 10.00 -16.00. De fleste butikkene i nærområdet har åpent fra 10.00-20.00, med unntak av matbutikkene som har lengre åpningstider. Fana filial kunne fungert som et møtested i lokalsamfunnet på kveldstid dersom lokalet var tilrettelagt for denne bruken.

Videre i prosjektet mitt vil jeg ta med meg ønsket om ny teknologi fordi det er viktig å kunne tilby et relevant tilbud til publikum, men også å følge med i tiden som institusjon.

Konklusjon

Videre i prosjektet mitt vil jeg ta med meg ønsket om ny teknologi fordi det er viktig å kunne tilby et relevant tilbud til publikum, men også å følge med i tiden som institusjon. Videre vil jeg ta med meg ønsket om kulturarrangementer fordi biblioteket har anledning til å tilby arrangementer for mindre målgrupper enn kulturhuset. I tilegg vil arrangementer i liten skala gi bedre anledning til å bli kjent med de andre i publikummet. Til slutt vil jeg ta med meg ønsket om utveksling av kunnskap fordi jeg mener at dette aspektet er veldig viktig i et folkebibliotek. Både tilgang til ny teknologi, kulturarrangementer og utveksling av kunnskap vil være med på å styrke det sosiale aspektet til biblioteket og gjøre det til et interessant møtested i samfunnet.

Hovedfunn

Folkebiblioteket er et svært viktig rom i samfunnet, fordi det er et sted hvor alle i samfunnet er velkomne. Det viktigste og mest sentrale funnet jeg avdekket gjennom mine undersøkelser var en endring i bruken av folkebiblioteket. I takt med et stadig mer digitalisert samfunn endres bruken av biblioteket fra en utlånsentral til et sosialt møtested. Bokutlånet på folkebiblioteket har stagnert, og e-bøkene blir mer og mer vanlig i Norge. På bakgrunn av dette er det derfor nødvendig å revitalisere folkebiblioteket ved å skape et sosialt møtested som vektlegger læring og opplevelser.

Optimal helhetlig løsning

Den optimale helhetlige løsningen for mitt prosjekt ville vært å skape et helhetlig konsept for folkebibliotekene ved å samarbeide med andre. Dette ville innebåret en felles nasjonal nettportal hvor all informasjon, bøker og aktiviteter kunne vært tilgjengelig for publikum. For å få til dette ville jeg samarbeidet med Norsk bibliotekforening og en web designer. Folkebibliotekene skulle også hatt en felles nasjonal logo som gjør biblioteket lett gjenkjennbart i bybildet, samt på nettet og andre steder. Her ville jeg samarbeidet med en grafisk designer. I tillegg mener jeg at det er behov for en uniformering av bibliotekarene, og for å få til dette ville jeg arbeidet sammen med en klesdesigner.

Målgruppe

Hovedmålgruppen er innbyggerne på Nesttun. Sekundærmålgruppen er alle i samfunnet. Det er lovfestet at alle i samfunnet har rett til å bruke folkebiblioteket, og det er derfor viktig å tilrettelegge for at alle i samfunnet som ønsker å bruke dette tilbudet har et godt tilbud.

Designstrategi

Gjennom dette prosjektet har jeg som mål å bidra til å revitalisere folkebiblioteket som et sosialt møtested. På bakgrunn av mine undersøkelser har jeg avdekket at biblioteket har endret bruksmønster. Bokutlånet har stagnert, og biblioteket har endret seg fra en utlånsentral til et oppholdsrom. I min løsning vil jeg fokusere på møtene som oppstår mellom brukerne, samt møtet mellom bruker og bibliotekar.
Jeg vil tilrettelegge for aktiviteter og arrangementer, og arbeide med å synliggjøre tilbudet. Biblioteket skal være en åpen og inviterende møteplass, og aktivitene som foregår skal i stor grad være synlig både inne i biblioteket og ute fra gaten.

Videre vil jeg ta utgangspunkt i prosjektet «demoteket» ved Bergen offentlige bibliotek. Dette vil jeg gjøre for å involvere brukerne mer i tilbudet, både dem som stiller ut verk og dem som opplever dem. Jeg vil synliggjøre tilbudet gjennom å vise frem arbeidene i stor skala og skape et område for samarbeid og diskusjon.

På bakgrunn av mine undersøkelser vil jeg ta høyde for at e-bøkene blir en del av tilbudet i fremtiden, og jeg vil derfor se på hvilken rolle papirbøkene skal ha i lokalet. Jeg vil se på hvordan jeg skal synliggjøre boksamlingen, og hvor stor samlingen skal være.

Videre vil jeg ikke tegne inn en tradisjonell skranke, basert på mine undersøkelser om prosjektet «det skrankeløse bibliotek». Dette betyr at bibliotekaren beveger seg ute i lokalet fremfor å sitte bak en skranke. Jeg ønsker å fokusere på møtet mellom bruker og bibliotekar, og ved at bibliotekaren går ute i biblioteklokalet blir det enklere for publikum å ta kontakt. Slik kan bibliotekaren hjelpe å finne frem i informasjonsjungelen og kvalitetssikre det publikum ønsker å foreta seg. Jeg vil tilrettelegge for at det er steder hvor bruker og bibliotekar kan møtes enten stående eller sittende.

For å oppnå dette målet vil jeg utarbeide en ny planløsning for Fana filial. Jeg vil videre tegne en møbelkolleksjon som støtter opp under møter mellom mennesker, og som oppfordrer til samtale og samarbeid.

For å oppnå målet vil jeg utarbeide en ny planløsning for Fana filial. Jeg vil videre tegne en møbelkolleksjon som støtter opp under møter mellom mennesker, og som oppfordrer til samtale og samarbeid.

Min rolle som designer

Min rolle i dette prosjektet vil være å synliggjøre tilbudet og planlegge biblioteket som et sosialt møtested ved å utarbeide en ny planløsning. Videre vil jeg tegne en møbelkolleksjon som støtter opp under møter mellom mennesker.

Konklusjon

Dette kapittelet startet med en analyse av tre folkebibliotek i Hordaland. Hovedfunnene var at bibliotekslokalene er sterkt preget av bokhyller og tanken om at lokalet skal fungere som en lesesal. Derfor brukes bokhyllene som romdelere for å skape mange skjermede sitteplasser. Jeg fant også ut at støy er et problem når det kommer mange barn på besøk. Jeg konkluderer med at det er viktig at det tilrettelegges for at mange aktiviteter kan foregå samtidig. I tillegg skal det fokuseres på det sosiale aspektet, og det er viktig at alle er inkludert dersom folkebiblioteket skal fremstå som et spennende og aktivt møtested. Videre har jeg valgt Fana filial som det biblioteket jeg skal arbeide med i mitt prosjekt, fordi det har en beliggenhet med et stort potensiale. Spesifikke tilbud i nærområdet som er relevante for mitt prosjekt er Fana Kulturhus. Her finnes det tilbud for ungdom, men disse koster penger. Derfor vil jeg se på folkebiblioteket som et alternativt møtested for denne aldersgruppen hvor det blir tilbudt gratis kurs og materiell. En del av dette tilbudet er «åpen scene», noe som også kunne vært tilbudt på biblioteket. Kulturhuset har også teaterforestillinger og konserter for barn og ungdom, og derfor mener jeg at folkebiblioteket ikke trenger en stor scene, men kan utfylle dette tilbudet med mindre arrangementer. Til slutt presenterte jeg spørreundersøkelsen som jeg gjennomførte ved Fana filial. Resultatene var kort fortalt at 70% mente at biblioteket var et bra sted å møte nye mennesker. Videre fant jeg at «kafé/bar», «møte nye mennesker» og «tilgang til ny teknologi» var situasjoner som kunne vært bedre tilrettelagt for på biblioteket, og dette er stikkord som jeg velger å bruker videre i prosjektet.

Kapittel 5
Praktisk prosjekt

Idéutvikling

Ettersom mine undersøkelser viser at bruken av folkebiblioteket har endret seg, vil jeg fokusere på det sosiale møtestedet, og se på hvilke sosiale situasjoner jeg kan tilrettelegge for på biblioteket. I tillegg vil jeg se på mulighetene for hvordan den nye teknologien kan brukes i biblioteket. Umiddelbart ser jeg at biblioteket sitt tilbud med fordel kan synliggjøres bedre, og jeg vil derfor undersøke hvordan dette kan gjøres. I denne oppgaven vil jeg utforme møbler til bibliotek, men ettersom folkebiblioteket er i sterk endring, ser jeg at det behøves å legges et grunnlag for biblioteket. Derfor velger jeg å løse interiøret først, for så å arbeide videre med møbeldesign.

Utarbeiding av planløsning

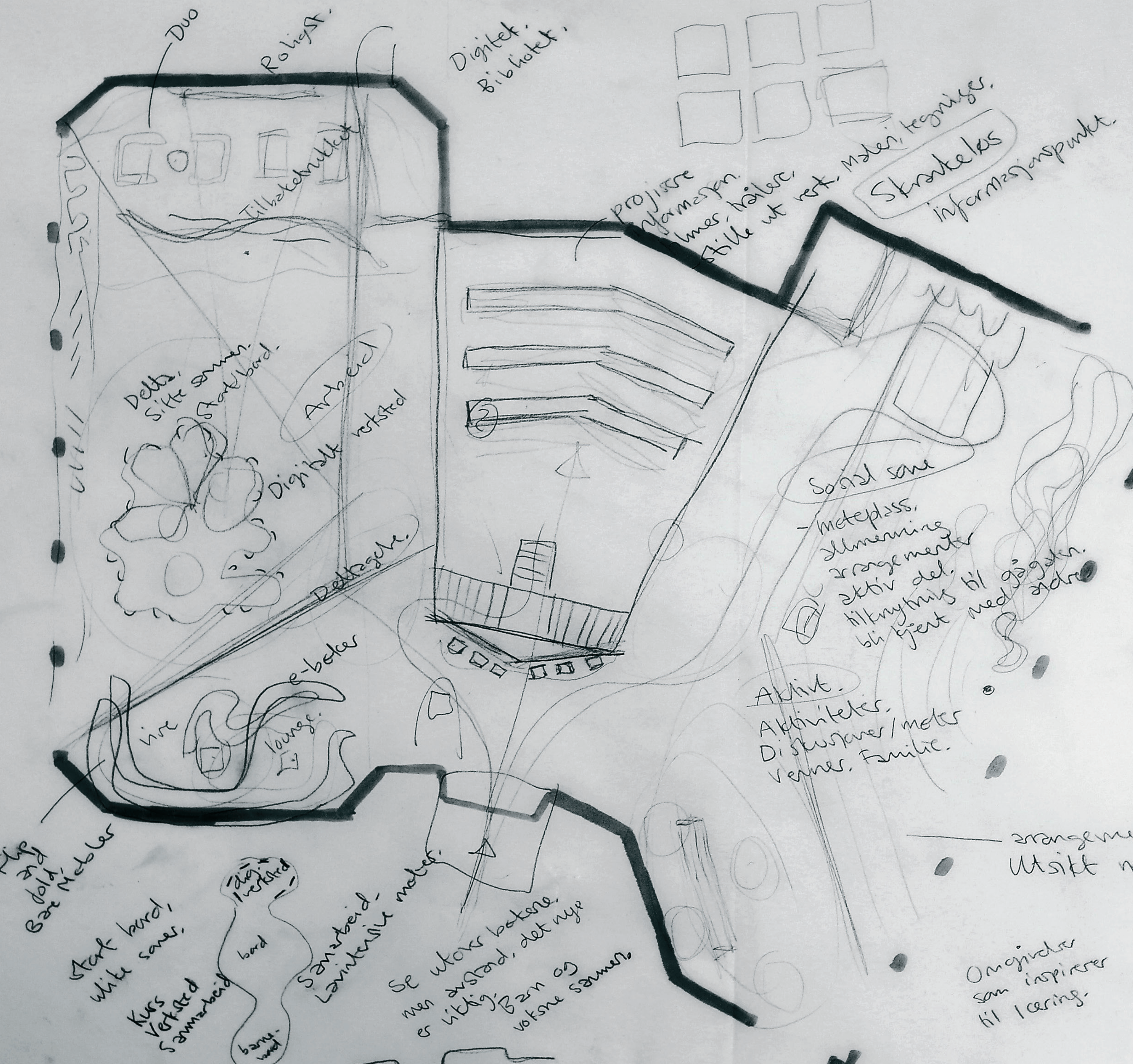
Folkebiblioteket er i dag delt opp i avdelinger for bestemte aldersgrupper eller interesser. Eksempler på disse er barneavdeling, lokalhistorisk avdeling, ungdomsavdeling, musikkavdeling, filmavdeling, osv. Dette er helt klart en logisk løsning når man skal sortere en boksamling og presentere den for publikum, men dersom bøker ikke lenger er en sentral del av biblioteket, trenger man da ulike avdelinger? Hva skjer om lokalet i stedet for er delt opp i soner som inkluderer alle aldersgrupper og interesser? Noe av det verdifulle med folkebiblioteket er nettopp det at alle typer mennesker kommer, og at det oppstår lavintensive møter. Hvordan kan det tilrettelegges for flere slike møter? På grunnlag av disse tankene deler jeg bibliotekslokalet opp i tre soner: møter/sosialt, konsentrasjon og arrangementer. Videre lurer jeg på hva som skjer dersom boksamlingen fjernes helt eller delvis. Bøker er en stor del av hva folk flest forbinder med bibliotek, men samfunnet endrer seg og det blir stadig mer vanlig å finne informasjon og underholdning på internett. I tillegg vil e-bøkene sannsynligvis bli en naturlig del av hverdagen i fremtiden, og enten dette er biblioteket sitt system eller et privateid system, vil det med stor sannsynlighet påvirke folkebiblioteket. Min første tanke var å fjerne bøkene fullstendig, og gjøre e-bøkene sentrale i fremtidens bibliotek. Hva skulle bibliotekslokalet inneholde da? Trenger man da det fysiske rommet? Etterhvert begynte jeg å arbeide med en vegg hvor utvalgte elementer skulle få en sentral plass, mens det resterende materiellet er lagret i magasin. Utstillingen kan for eksempel inneholde det nyeste eller den kan være satt opp tematisk. På denne måten vil brukerne bli mer eksponert for forskjellige bøker og materiell, og brukerne eksponeres for elementer de vanligvis ikke ville sett på. Ønsker brukerne å se på flere bøker, kan de finne dette i magasinet eller få hjelp av en bibliotekar til å finne det frem. Videre vil jeg vise utvalgte steg i utarbeidingen av planløsningen.

Utvalgte steg i prosessen

Utvalgte bøker på den vinklede veggen midt i lokalet. Arrangementene foregår i et lukket rom i midten for å unngå støy i resten av lokalet. Glassvegger på sidene for å synliggjøre arrangementene. Sosial sone mot gågaten med trapp ned til boksamlingen. Sone for konsentrasjon og arbeid mot hovedveien.

Arrangementene i midten av lokalet, men bare delvis lukket. Glassvegger rundt slik at arrangementene er synlige. Utstilling av bøker på denne veggen, mens resten av boksamlingen er i underetasjen.

Dele biblioteket inn i to seperate avdelinger med kafé i midten. Her er det læringsrom og performativt rom mot hovedveien og inspirasjonsrom og møterom mot gågaten. Skape et landskap i deler av lokalet.

Fremtidens bibl.

Det sosiale aspektet

Delta. Vise (dele). Samarbeid.
Bli kjent med andre.
Dagligstue...

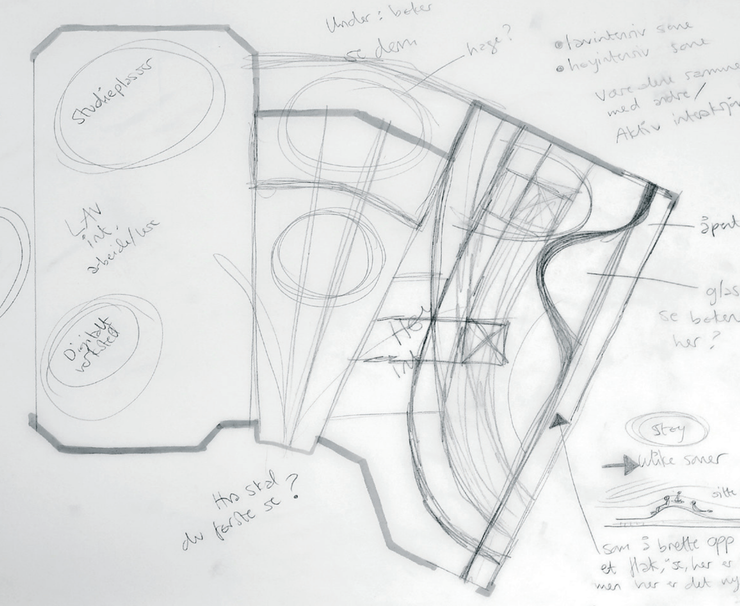
Fokus på:
digitalt verksted.
menneskelig kontakt
stresse ned, lære i nuet.

Høgintensive.	Lavintensive
Diskusjoner	Se andre
Prate	Høre
Samarbeide	Være i samme rom.
Kurs.	Oppleve det samme sammen.

Kommer når man legger til rette for at fremmede sitter sammen

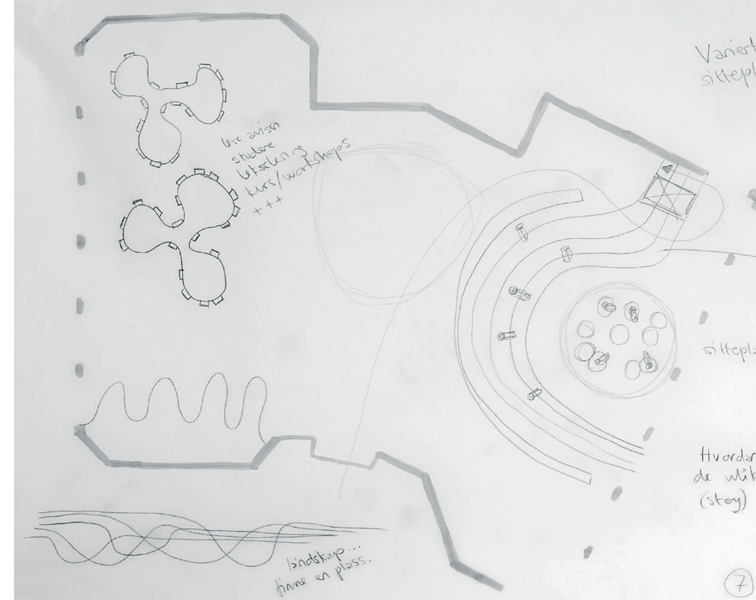
Det sosiale aspektet.
- samarbeid. deltagelse.
- inkluderende.
- læring.

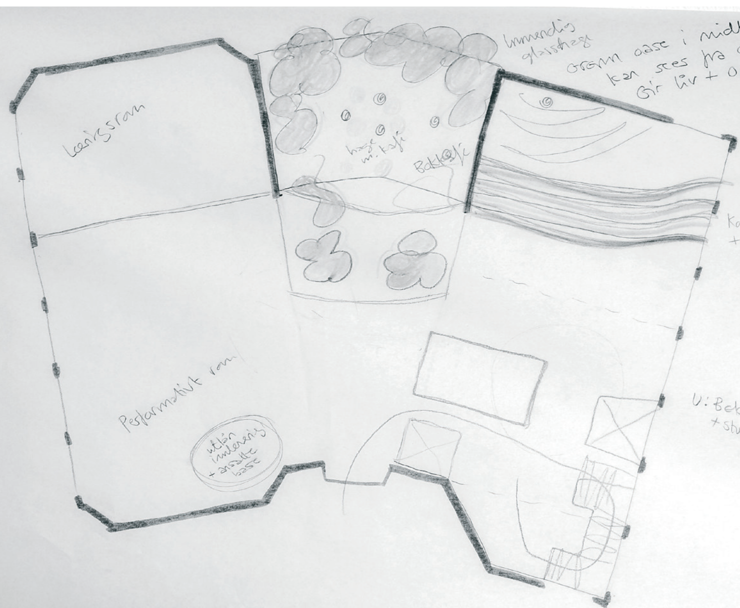
Bøttekott
Stillerom

Trekke biliotekets tilbud ut mot sidene slik at de blir synlige ute fra gatene. Scene i et landskap hvor gulvet “bretter seg opp“ som et teppe mot gågaten og under skimtes boksamlingen. Mot hovedveien er det studieplasser og digitalt verksted.

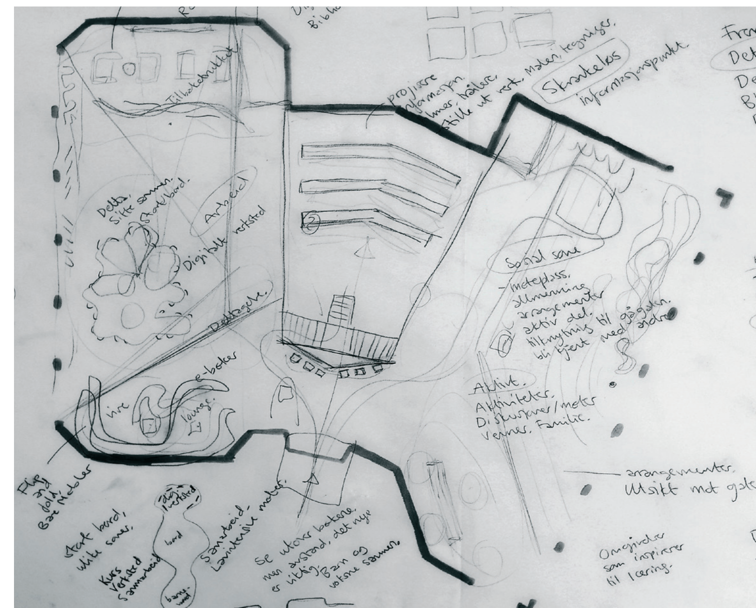
Rund scene med en øy i midten hvor foredragsholderen skal stå. Under denne skimtes boksamlingen. Mot hovedveien er det rom for læring med store bord som skal skape et fellesskap mellom brukerne.

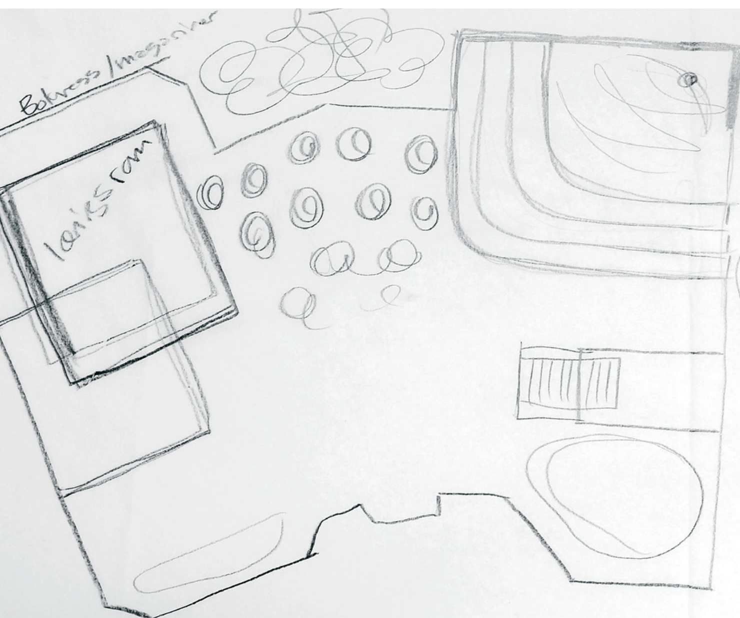

Kafé i en skog inne i biblioteket. Mot gågaten er det lagt til rette for en scene, og det er åpent ned til boksamlingen. Mot hovedveien ligger performativt rom og læringsrom.

Åpent ned i midten til boksamlingen i underetasjen. Mot gågaten en stor scene som følger terrenget ute. Mot hovedveien lounge, digitalt verksted og tilbaketrukket sone for konsentrert arbeid bakerst i lokalet.

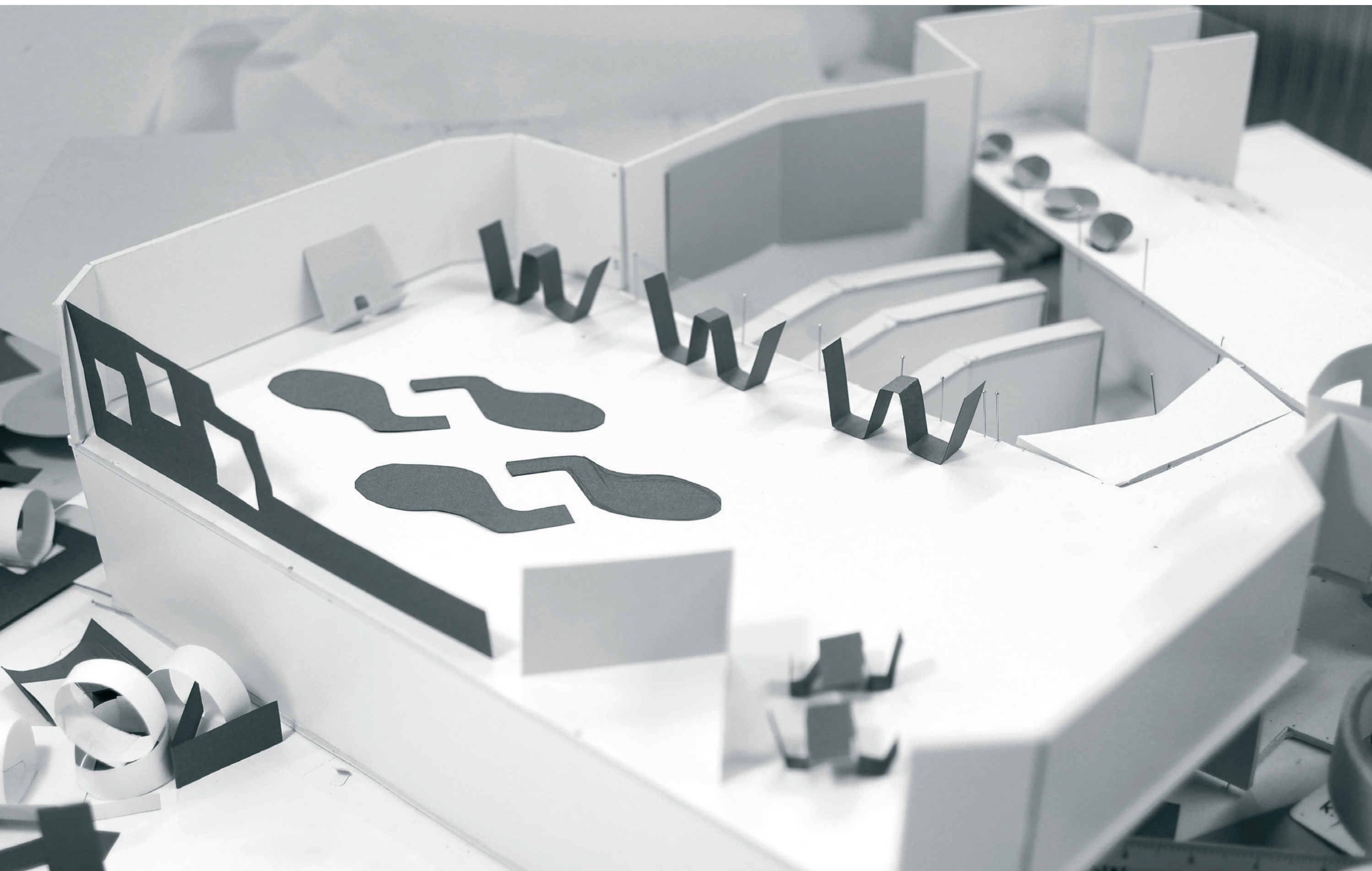
I midten ligger en kafé med utsikt over en liten skog. Mot gågaten er det en scene i hjørnet, og åpent ned til deler av boksamlingen. Mot hovedveien er det lukkede rom for læringsituasjoner.

Bar i tilknytning til scenen som følger retningen på scenen. Mot hovedveien er det en lounge, en sone for demotek og digitalt verksted, visning av arbeider, og bakerst en stillesone.

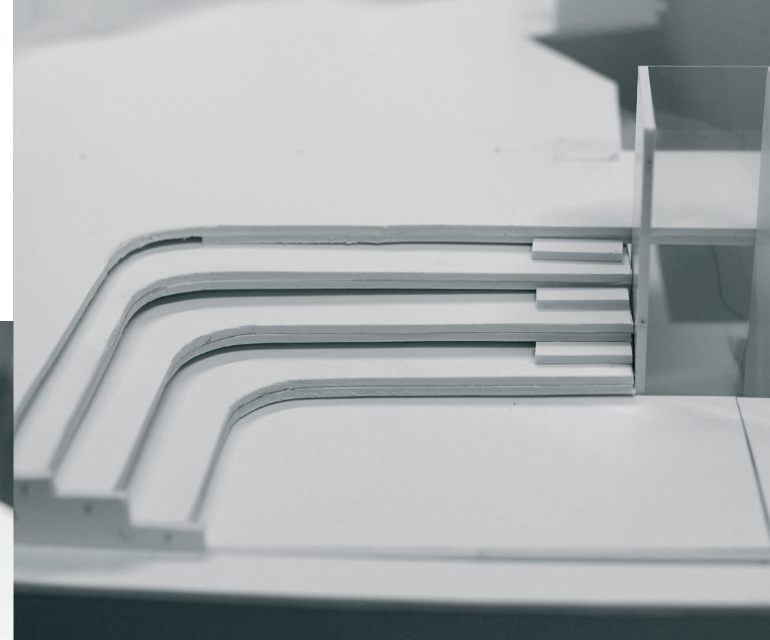
Arbeidsmodell i målestokk 1:50

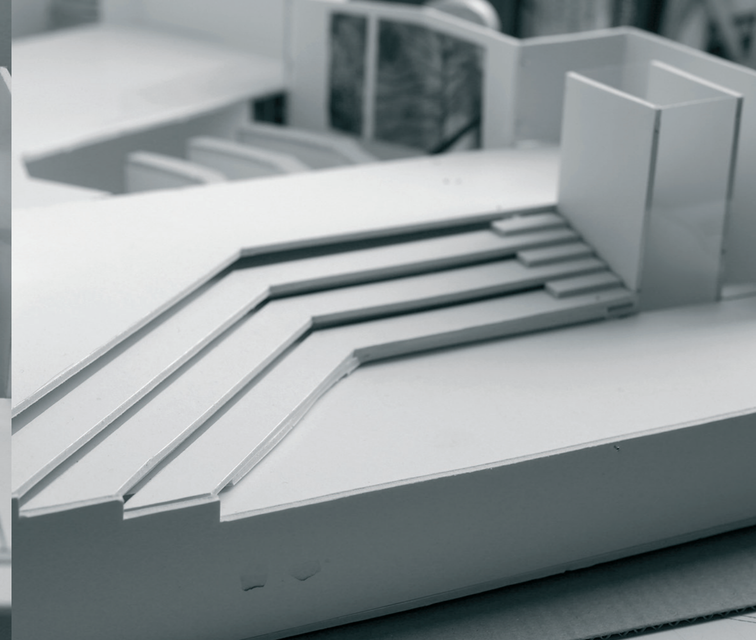
Samtidig som jeg skisset på planløsningen bygde jeg en modell av biblioteklokalet for å arbeide med rom og møbler. Jeg utforsket hvilken form og retning scenen kunne ha. Skulle denne være åpen eller lukket, og skulle den kun fungere som en scene eller også som et sted å sitte? Jeg arbeidet også med plassering av heis og trapper. Videre arbeidet jeg med hvordan bokhyllene skulle plasseres i lokalet, og hvordan bøkene skulle eksponeres for besøkende.

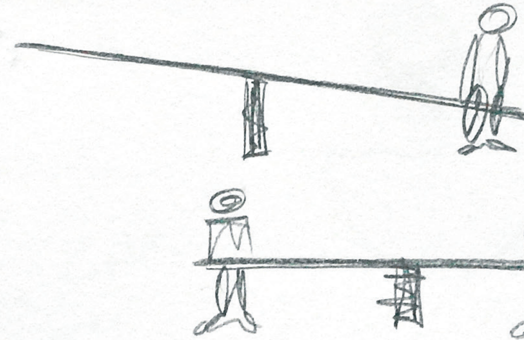

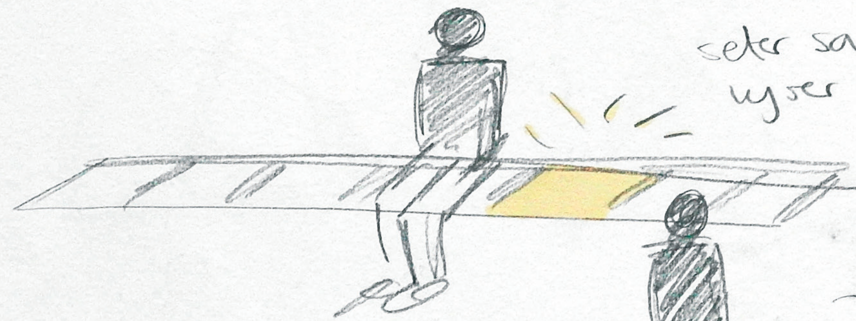
Biblioteksrommet har endret seg.
Bruksmåten endret.

+ det
mye me
enn i d

Samarb

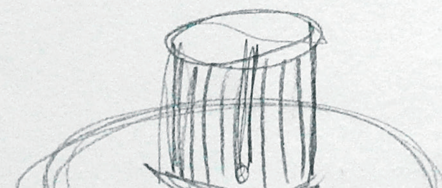
seter som
lyser opp.

Integrere dat
i møblene.

Hvordan tilrettelegge
for mer brobygging
i biblioteket?

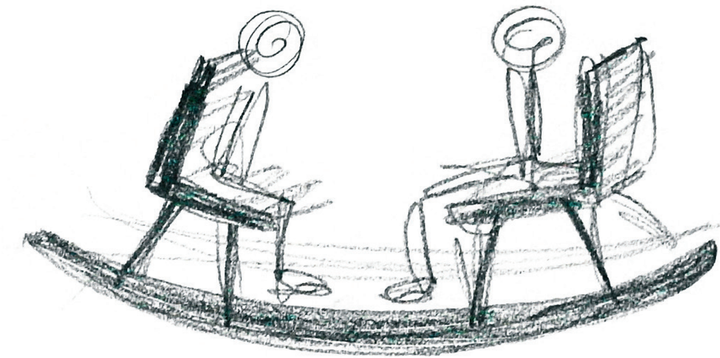

sitteplasser i ulik
blande barn, voksne

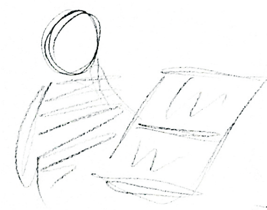
Karusell. Sette rundt.

Samtidig som jeg arbeider med planløsningen vurderer jeg fortløpende hvilken situasjon jeg kan utarbeide møbler til.

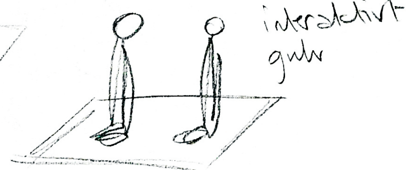

Hvordan skape interaksjon mellom fremmede i biblioteket?

Pensjonist
– nye impulser og sosial kontakt

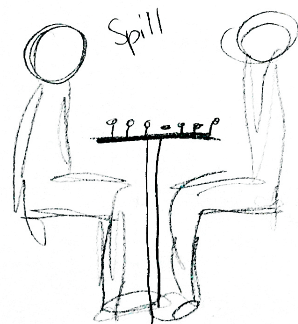
Ny teknologi
interaktivt gulv

les for barn
eller lyttevenn
lytte til barn som leser.

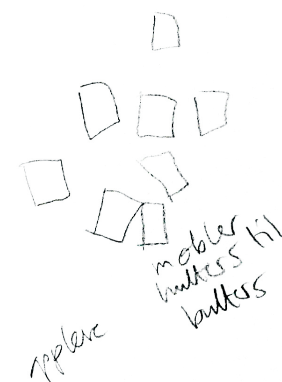
Spill

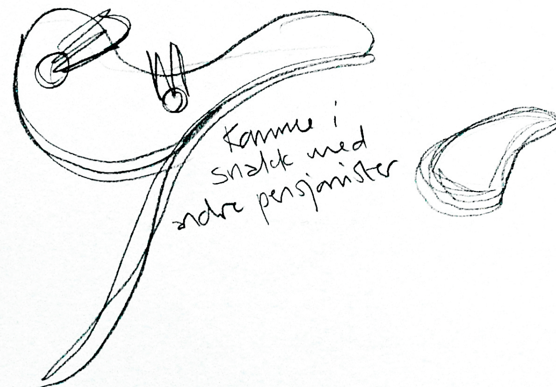

Kilde til lokalkunnskap
spør en lokal!

møbler flyttes til

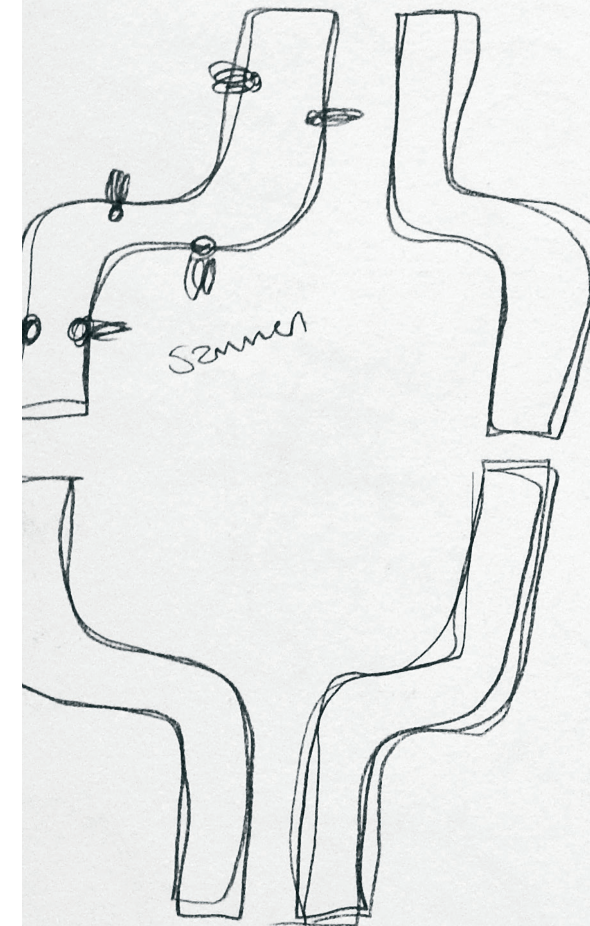

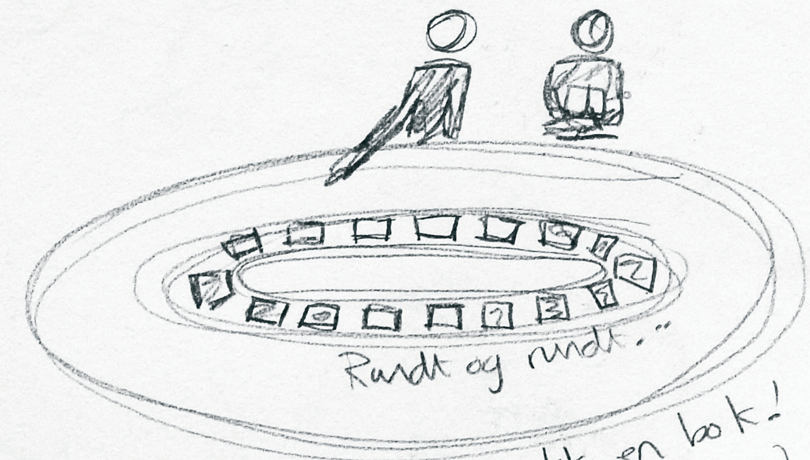
oppleve

Velge om du vil sitte alene eller sammen med noen?

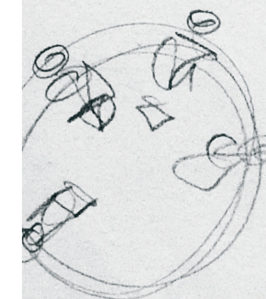
Hvordan skape interaksjon mellom mennesker som jobber/studerer/leser lekser?

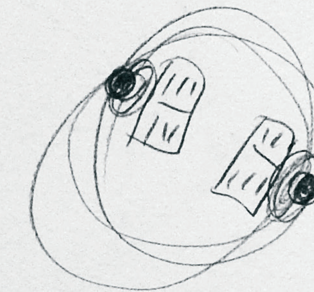

Rundt og rundt...
plukk en bok!
(sushi-konsept)

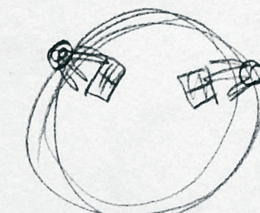
Leksehjelp

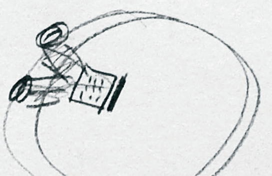

Pensjonister som leser avis

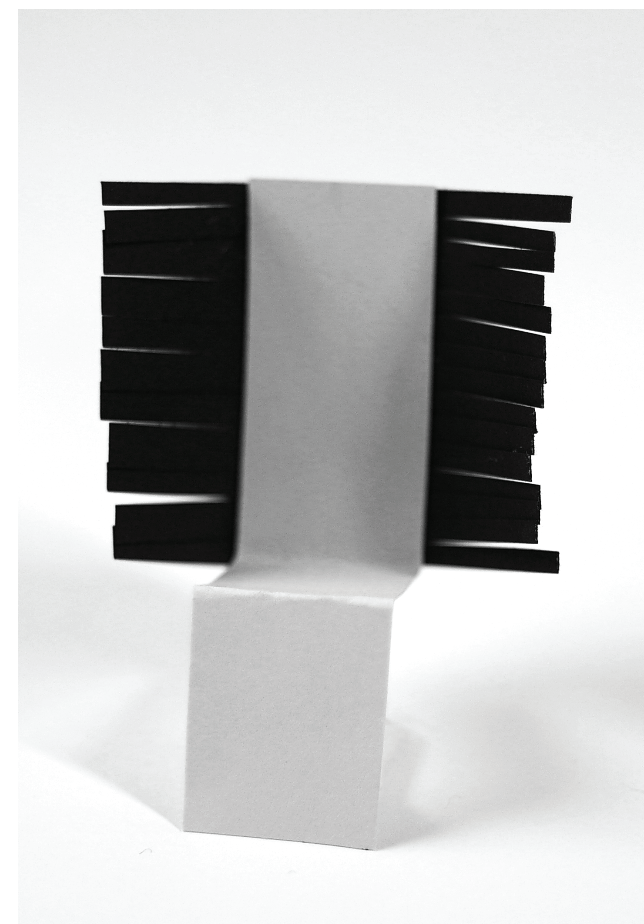
Studenter som leser

Ungdommer med datamaskiner

Skisser av møbler som lar besøkende sitte alene i rommet sammen med andre. Fokus på de lavintensive møtene i folkebiblioteket.

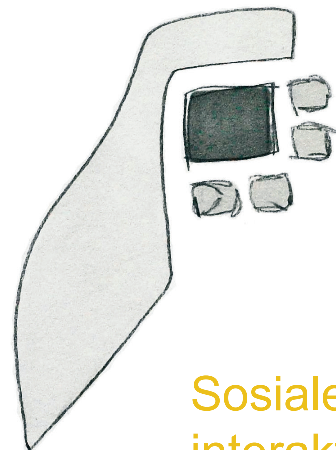

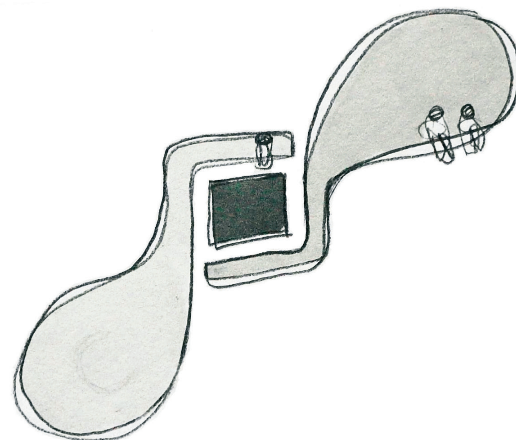

Det som er spesielt interessant med folkebiblioteket er nettopp det at et tverrsnitt av befolkningen bruker lokalet, og jeg har derfor vært interessert i situasjoner hvor ulike mennesker møtes og utveksler kunnskap. Derfor sendte jeg ut en forespørsel på debattforumet «biblioteknorge» om hvilke tilbud som finnes i dag. Det viser seg at mange bibliotek bruker ungdomskoleelever til å lære pensjonister data. Dette er noen av svarene jeg fikk:

«Vi bruker en elevbedrift på Fiskå ungdomsskole hvert år når vi arrangerer Seniorsurfdag. De underviser eldre (definert som 50 +) som mangler elementær IT-kunnskap i bruk av PC på nett. Vi har veldig gode erfaringer med dette, og har gjort dette i mange år nå. Mange eldre gir uttrykk for at det var hyggelig å møte sånn en kjekk ungdom.»

«Hei! Ullensaker bibliotek har i en årrekke hatt et fast samarbeid med Jessheim videregående skole om dataundervisning til seniorer. Kjøre faste kurs à fem uker ca. to økter per år – vinter og høst. Dette er en integrert del av undervisningen ved skolen, elevene er ypperlige veiledere og de får en god kompetanse. Seniorene er strålende fornøyde. Og vi også.»

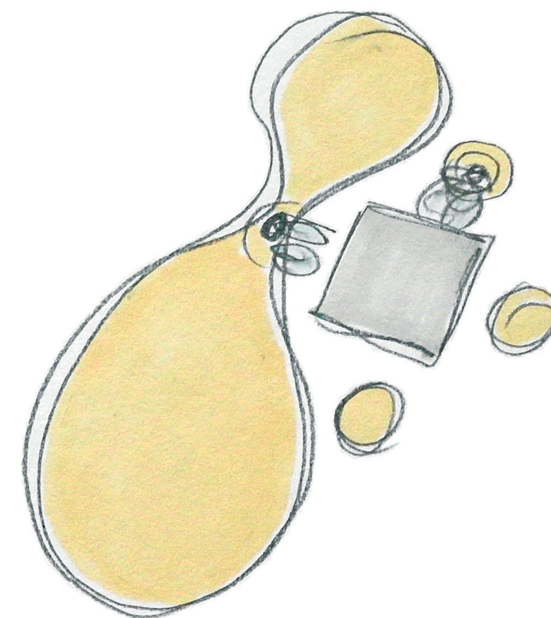

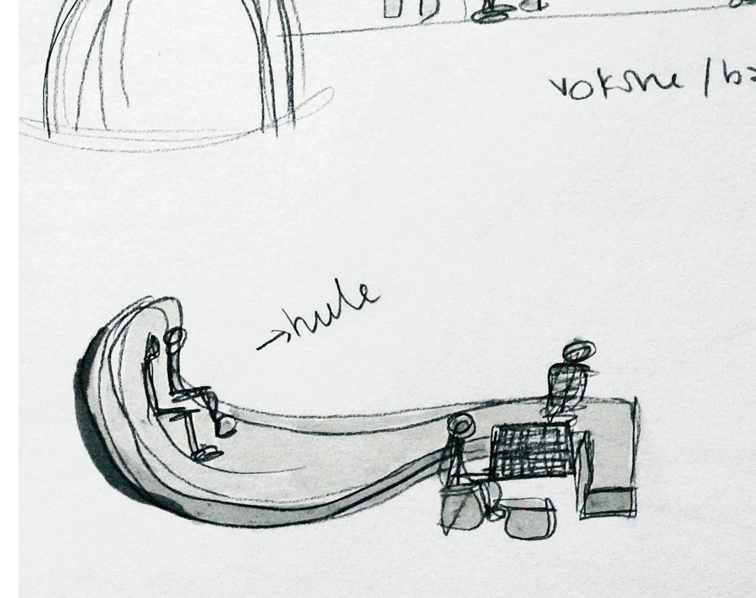

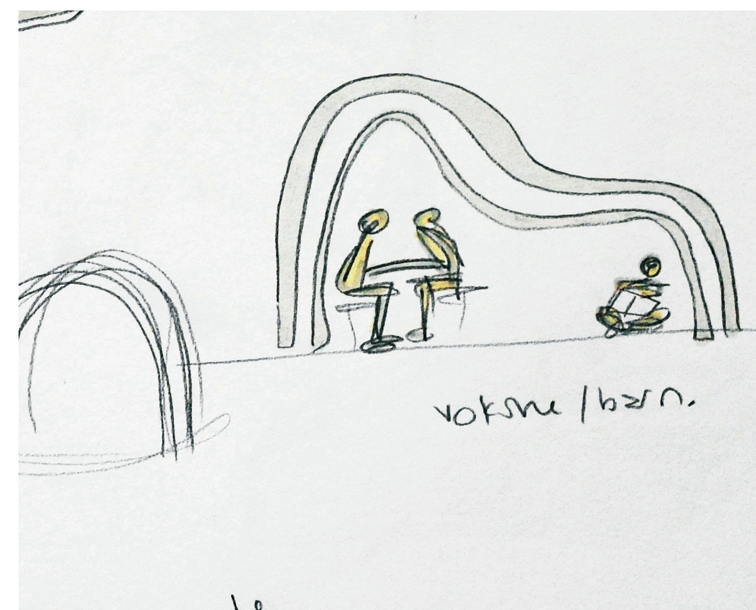
Sosiale landskap rundt interaktive bord

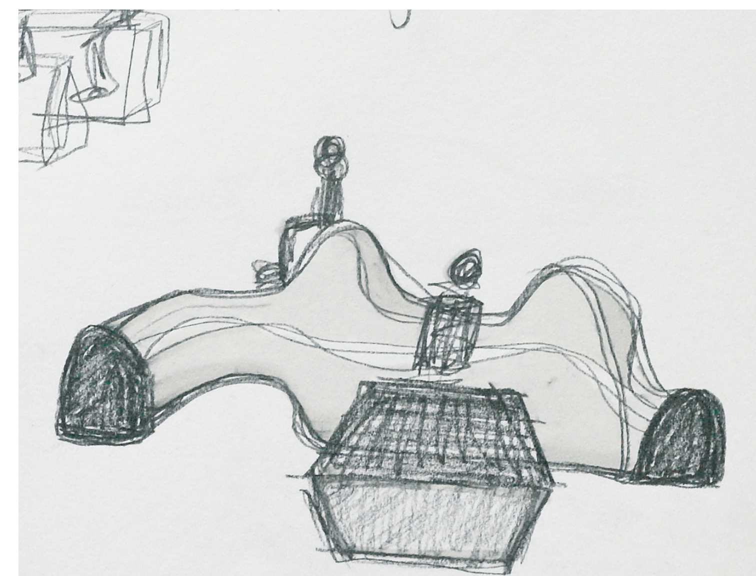
«Hei! Har du hørt om "Lyttevenner"? Pensjonister lytter til elever i 2.-4. klassene. Jeg vet ikke i hvilken grad prosjektet er forankret i bibliotekene.»

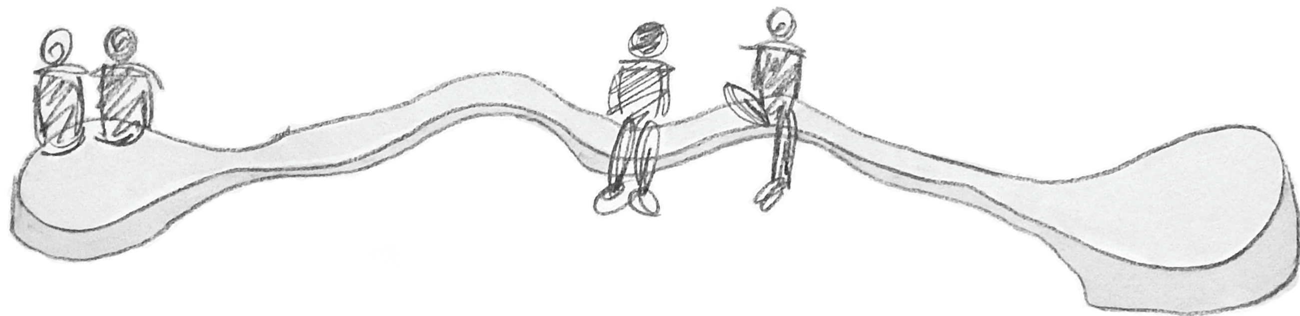
Jeg jobber videre med situasjonen rundt interaktive bord, fordi dette er et tilbud hvor mange kan sitte sammen og dele informasjon.

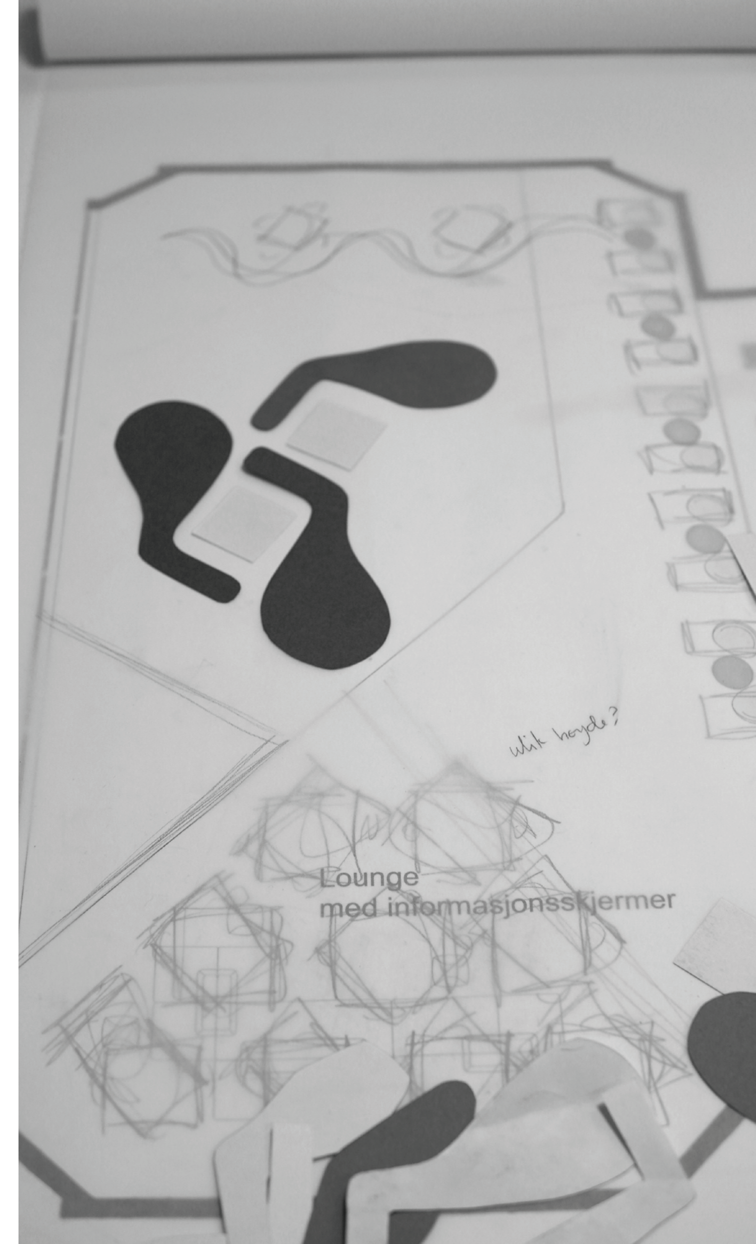

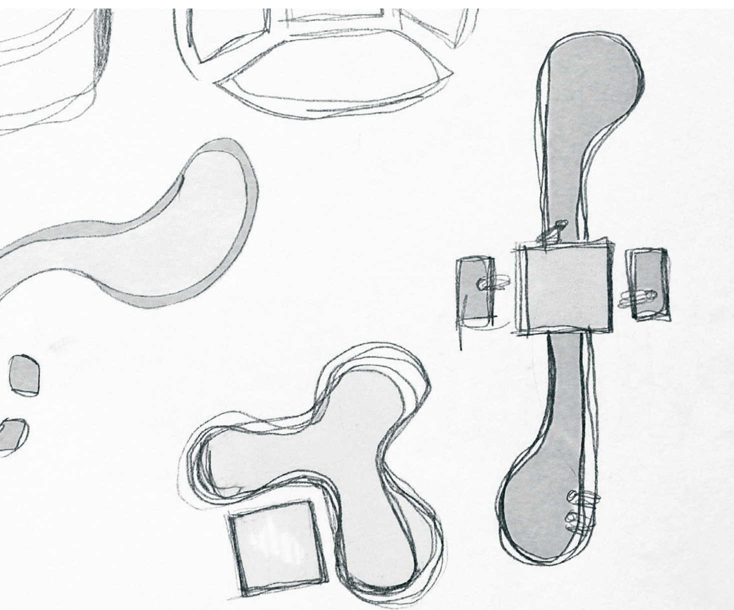

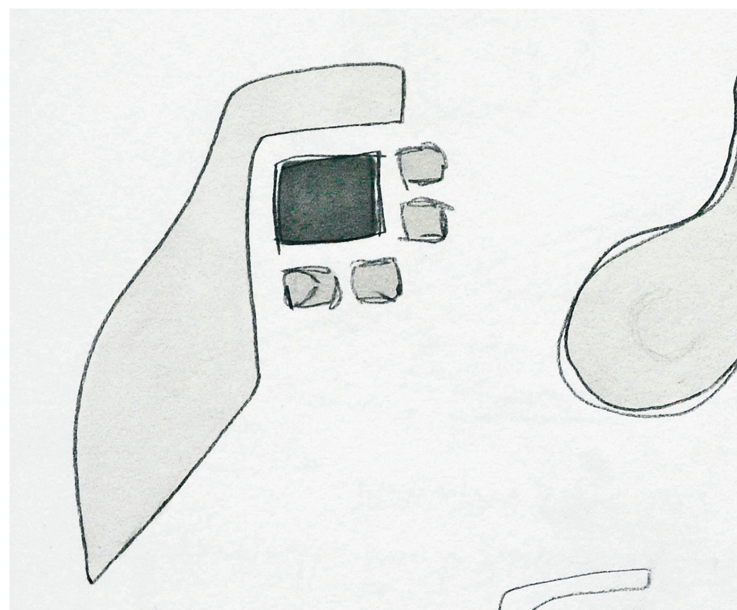

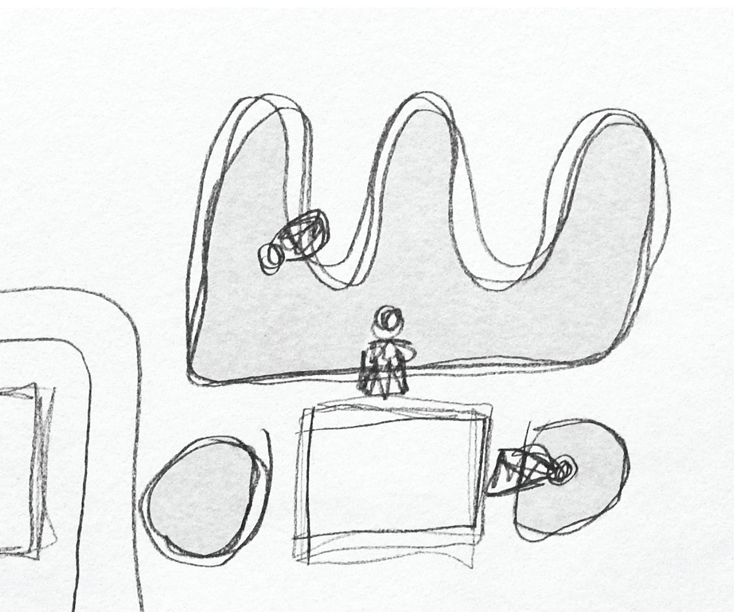
Utprøving av form og retninger for benker i planløsningen.

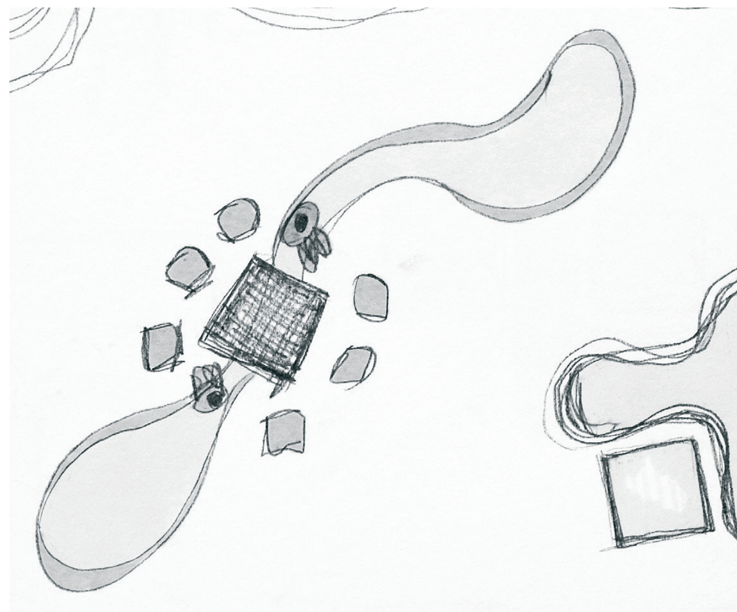

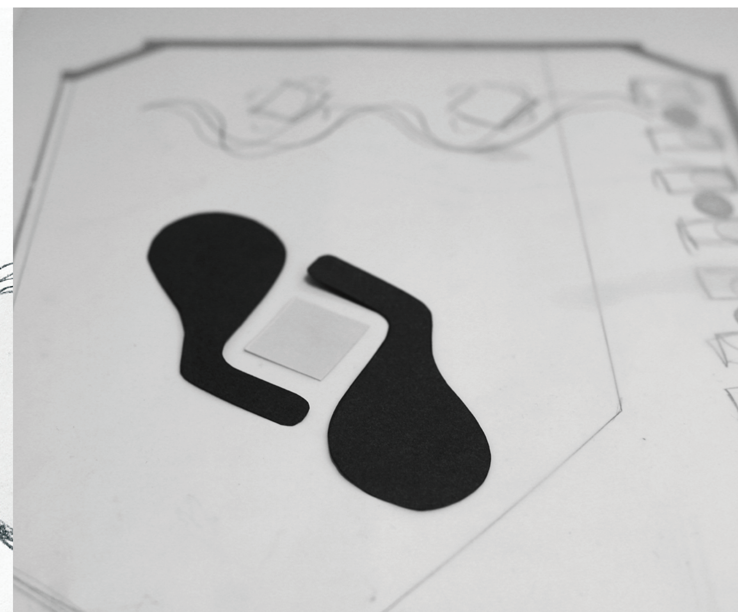

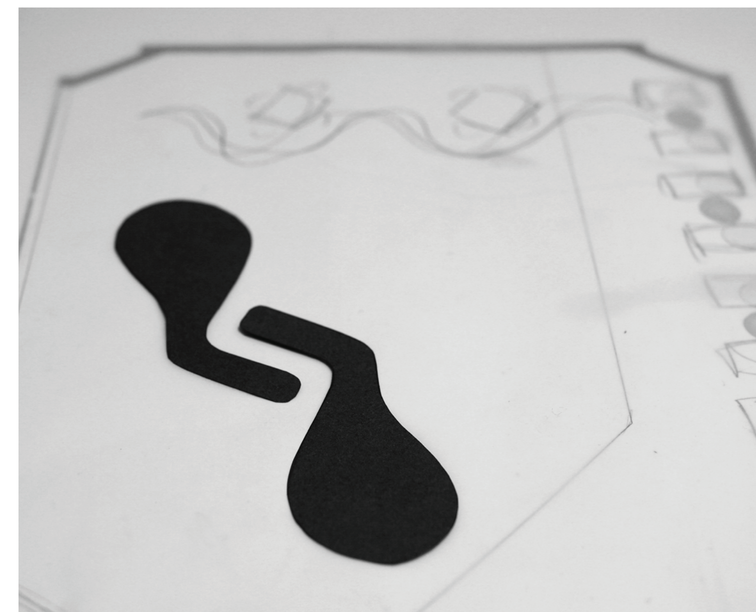

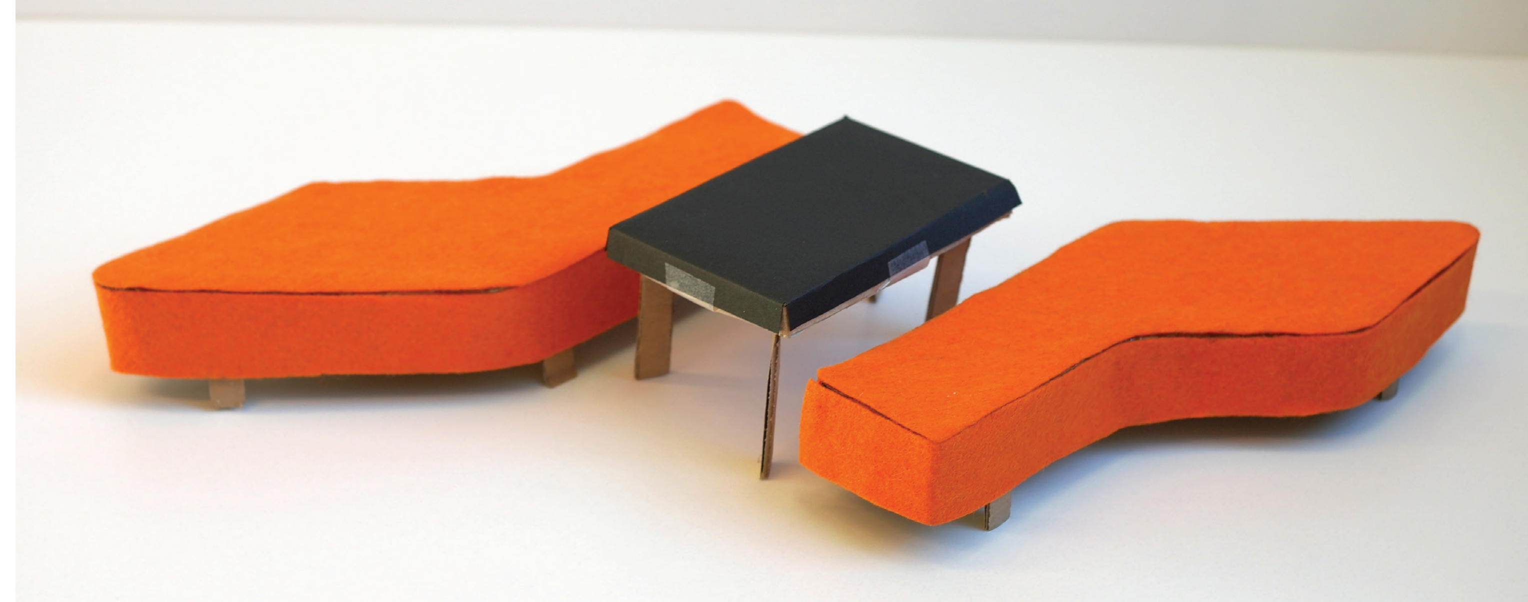

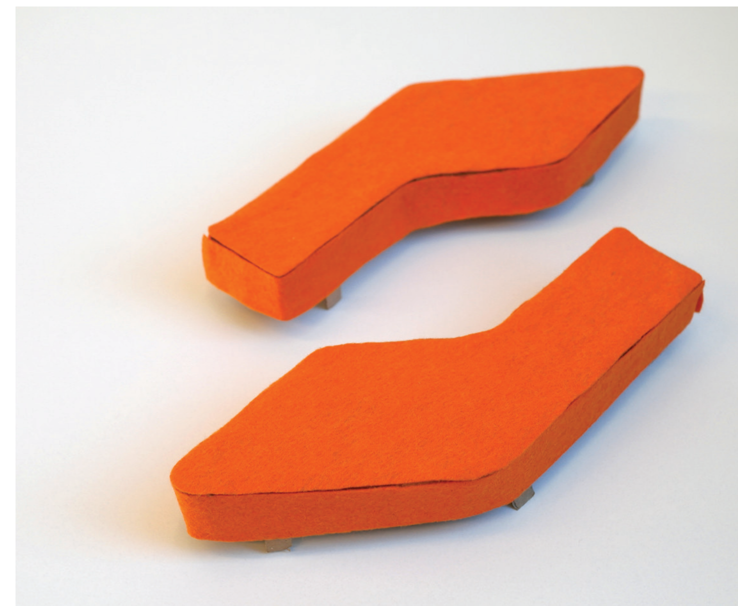

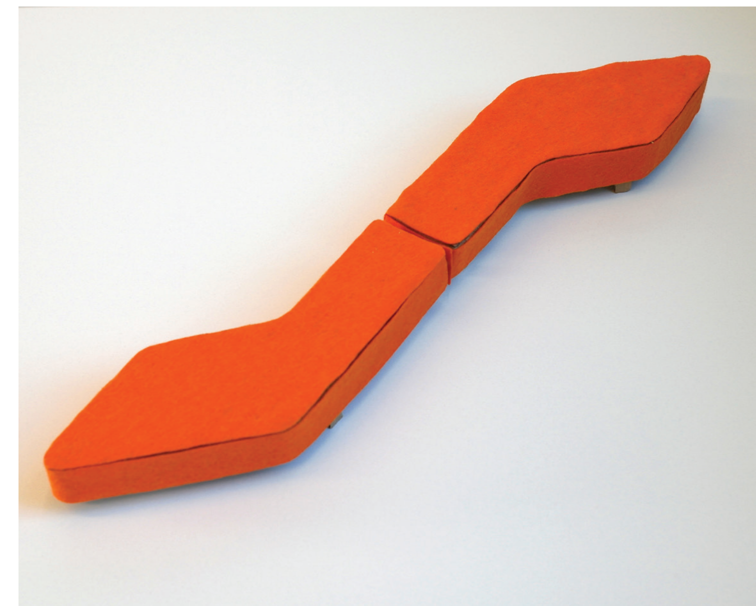

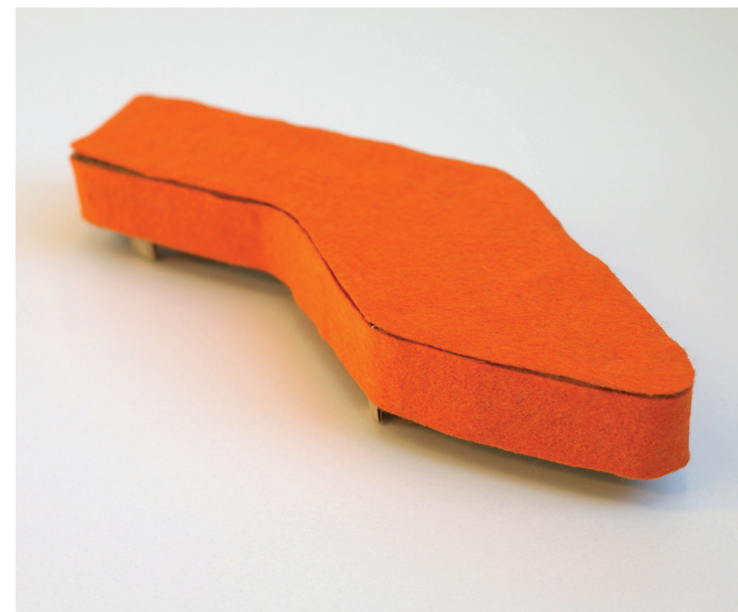
Skalamodell av benk i 1:10

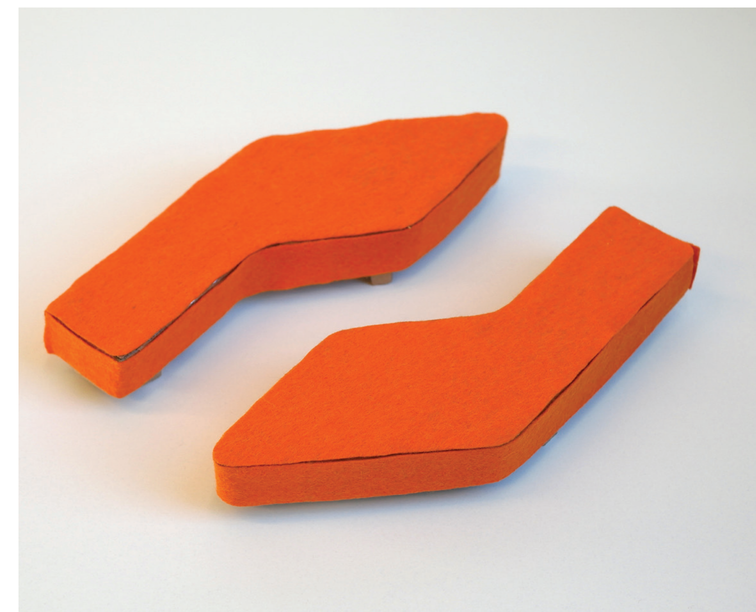
Benken kan settes sammen på ulike måter. Den kan stå rundt et interaktivt bord, men kan også brukes alene. Formen er inviterende og oppfordrer til en uformell setting rundt bordet.

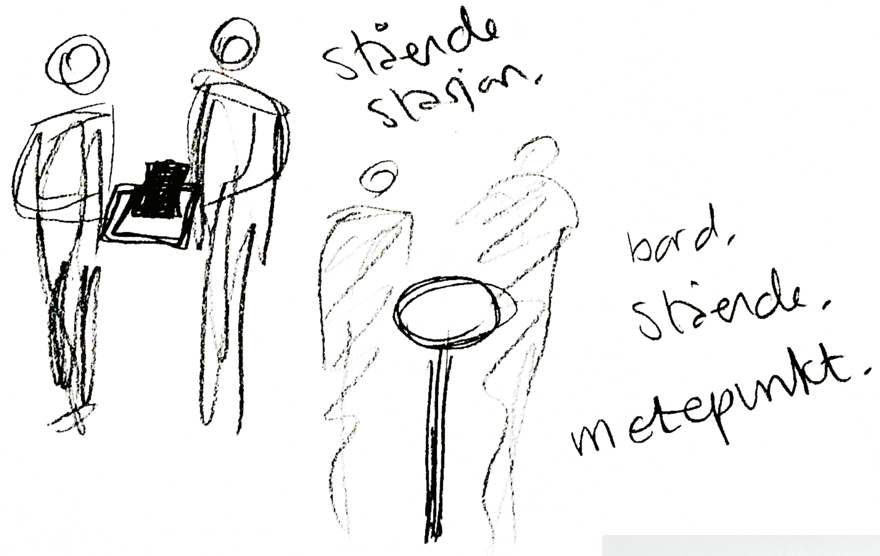

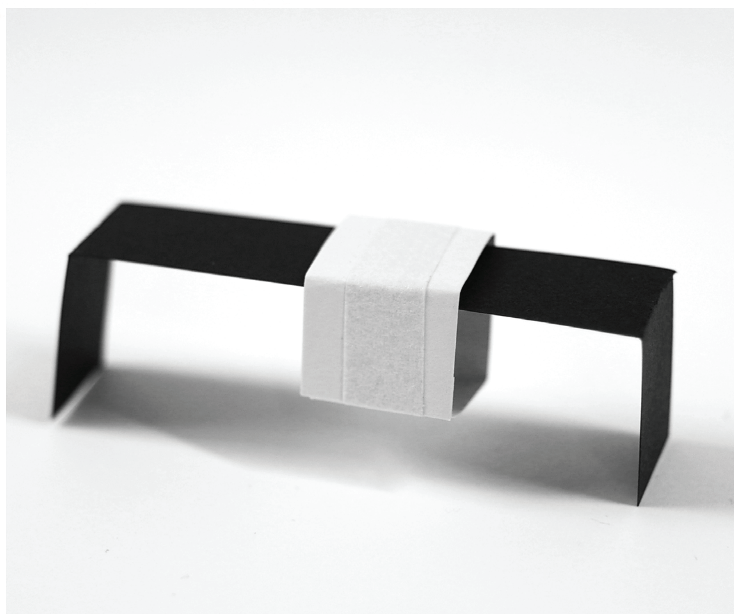

Videre skisser jeg på møtet mellom bruker og bibliotekar.

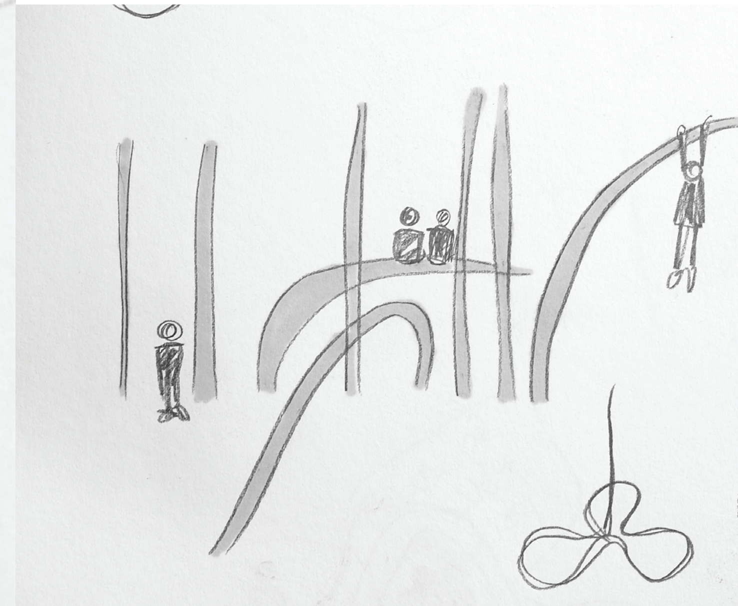

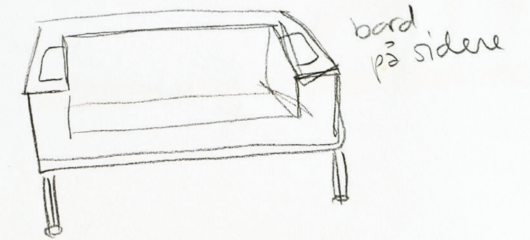

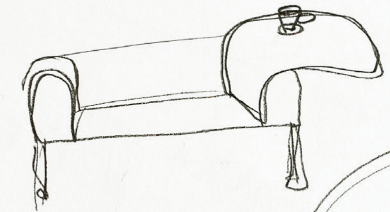

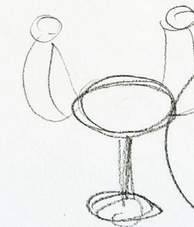
Bokbad.

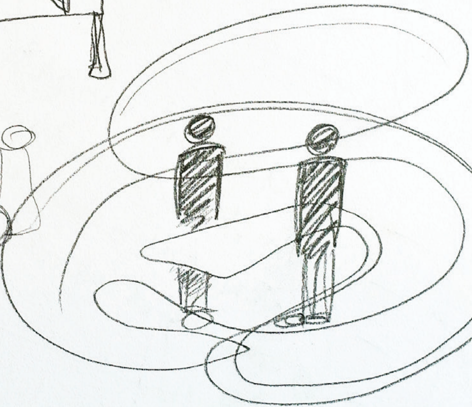
Flyttbart eller
fastmontert?
Sitte lenge eller kort?
Åpent eller lukket?
Sitte eller stå?

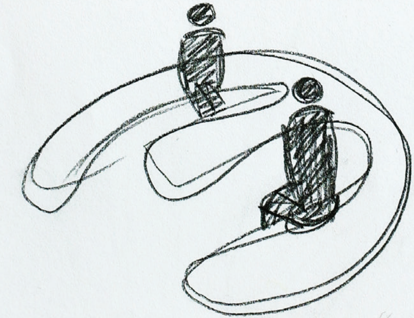

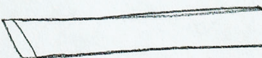

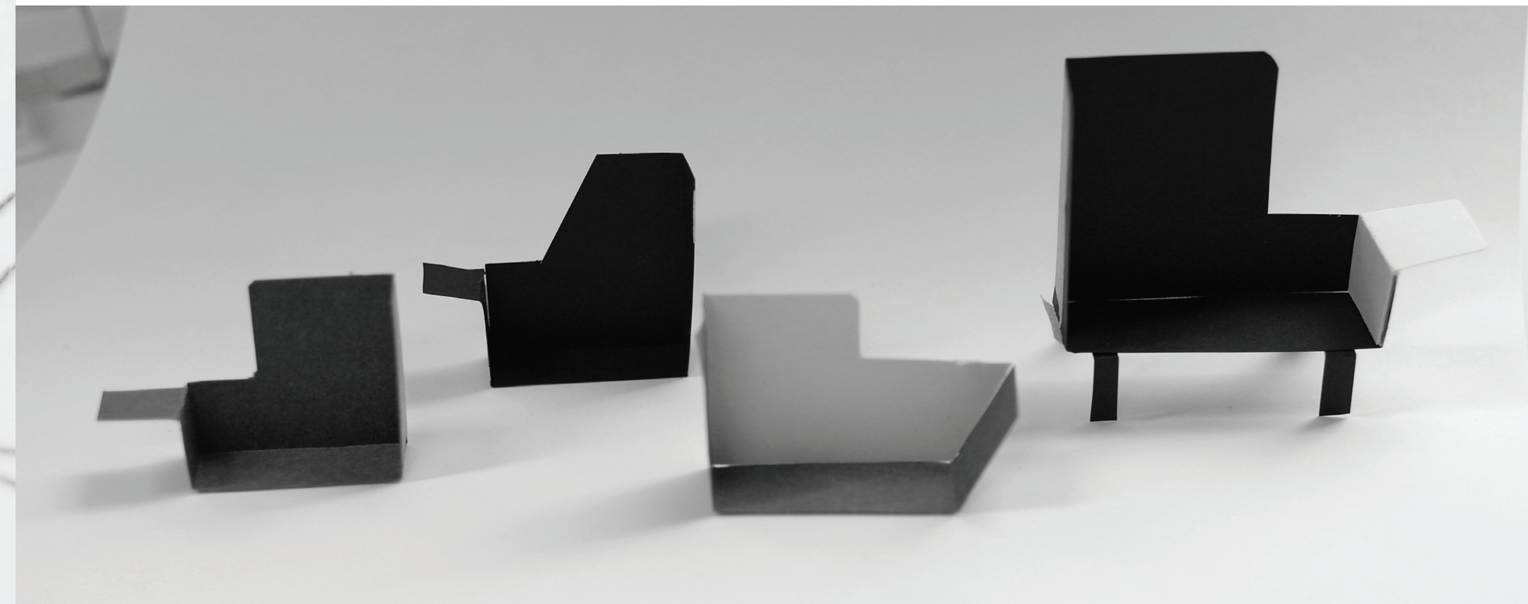

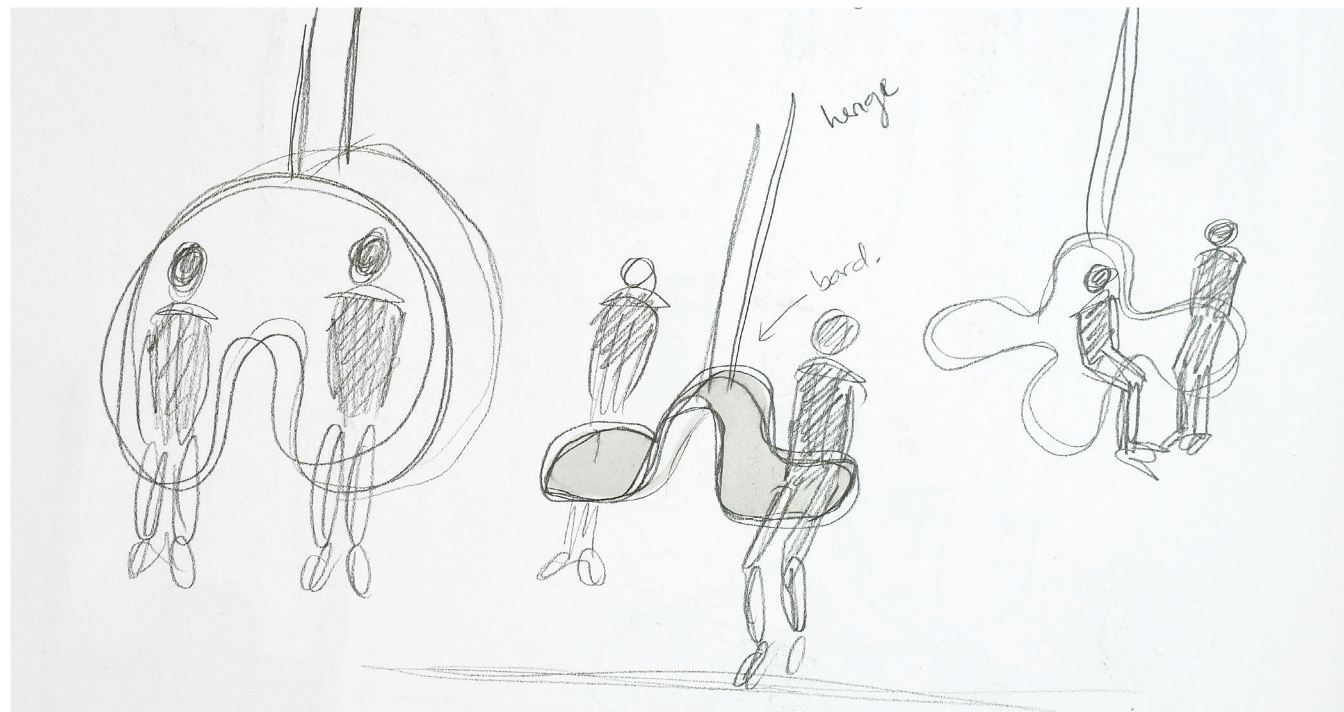

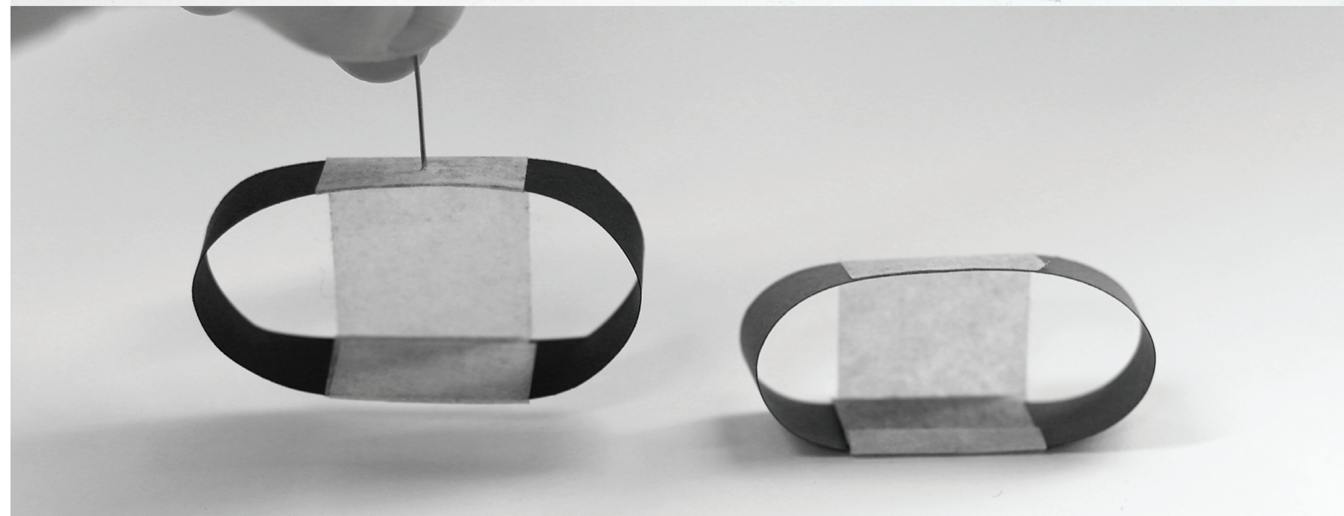

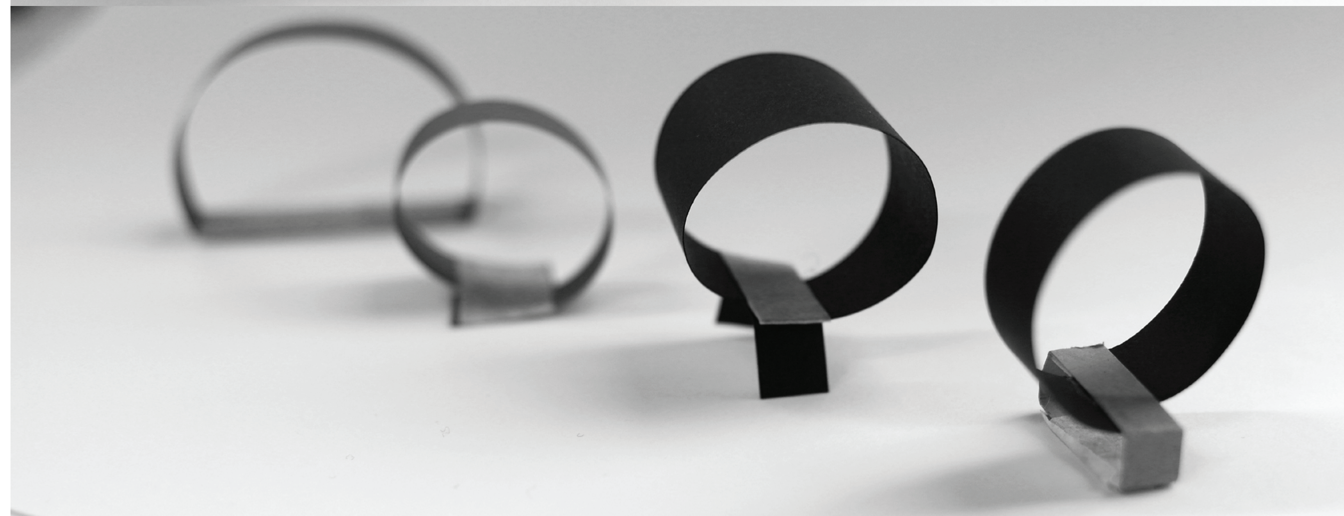
Skalamodell av sofa i 1:10

Sofa med bord og høy rygg gir skjerming og ro for samtale. Sofaen kan speilvendes slik at bordene kan kobles i hverandre, eller to sofaer satt mot hverandre kan danne mindre rom.

Videre skisser jeg på romlige møbler for å skape rom for samtale.

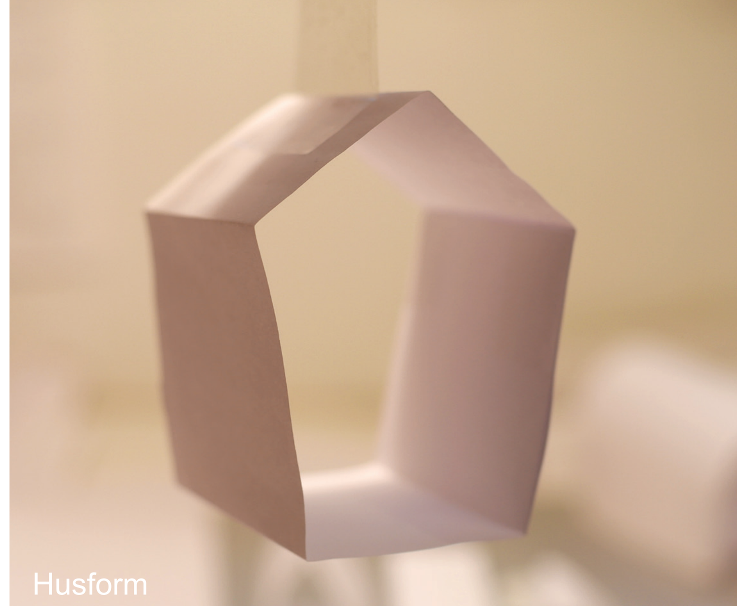

Serie av skisser av hengende samtalemøbler. Den første er enkel og åpen, mens de andre har bord som et skille mellom de som samtaler. Kan det være et bord som henger ned? Eller kan det være en kasse som man møtes gjennom?

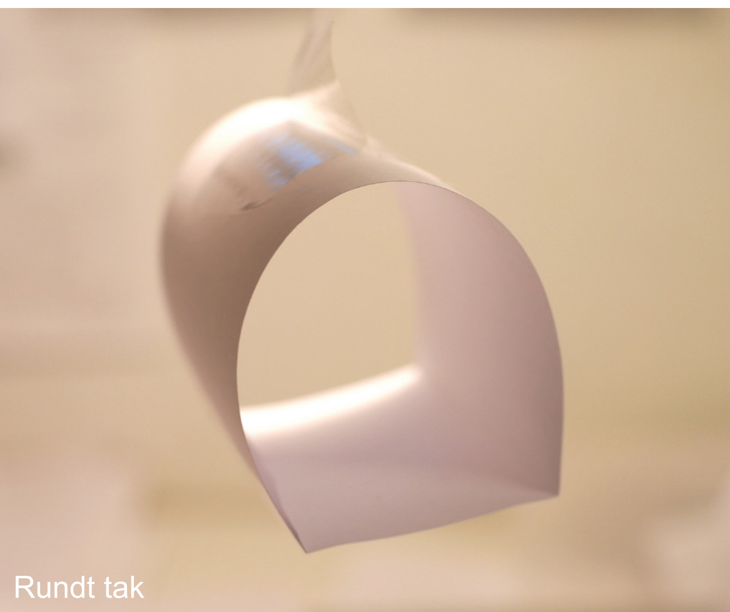
Utprøving i full skala

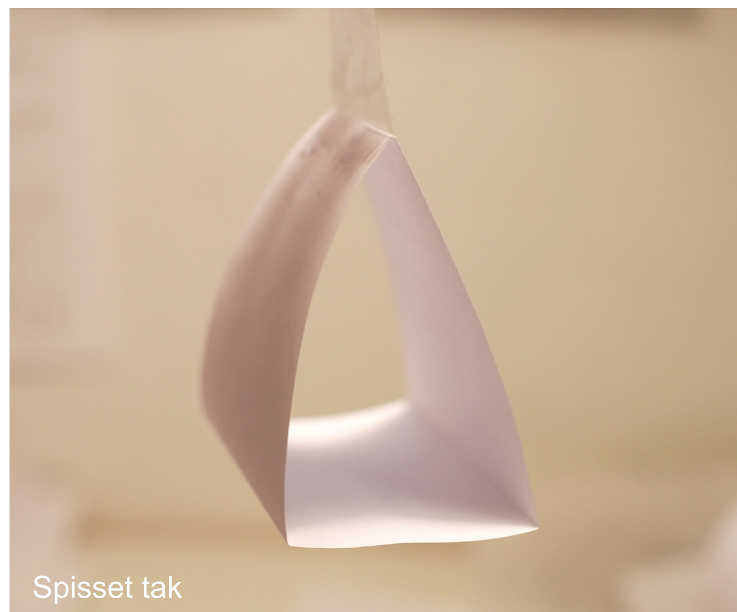
Under utprøving sammen med en medstudent oppdaget jeg at boksen fungerer godt for skjerming av omgivelsene og det var behagelig å føre en samtale gjennom den. Det er godt å kunne justere avstanden til samtalepartneren i løpet av samtalen, men dette er vanskelig med de integrerte setene, og jeg velger derfor å arbeide videre med en seperat samtaleboks og sittemøbel. Jeg arbeider derfor videre med raske skisser i papir for å finne formen.

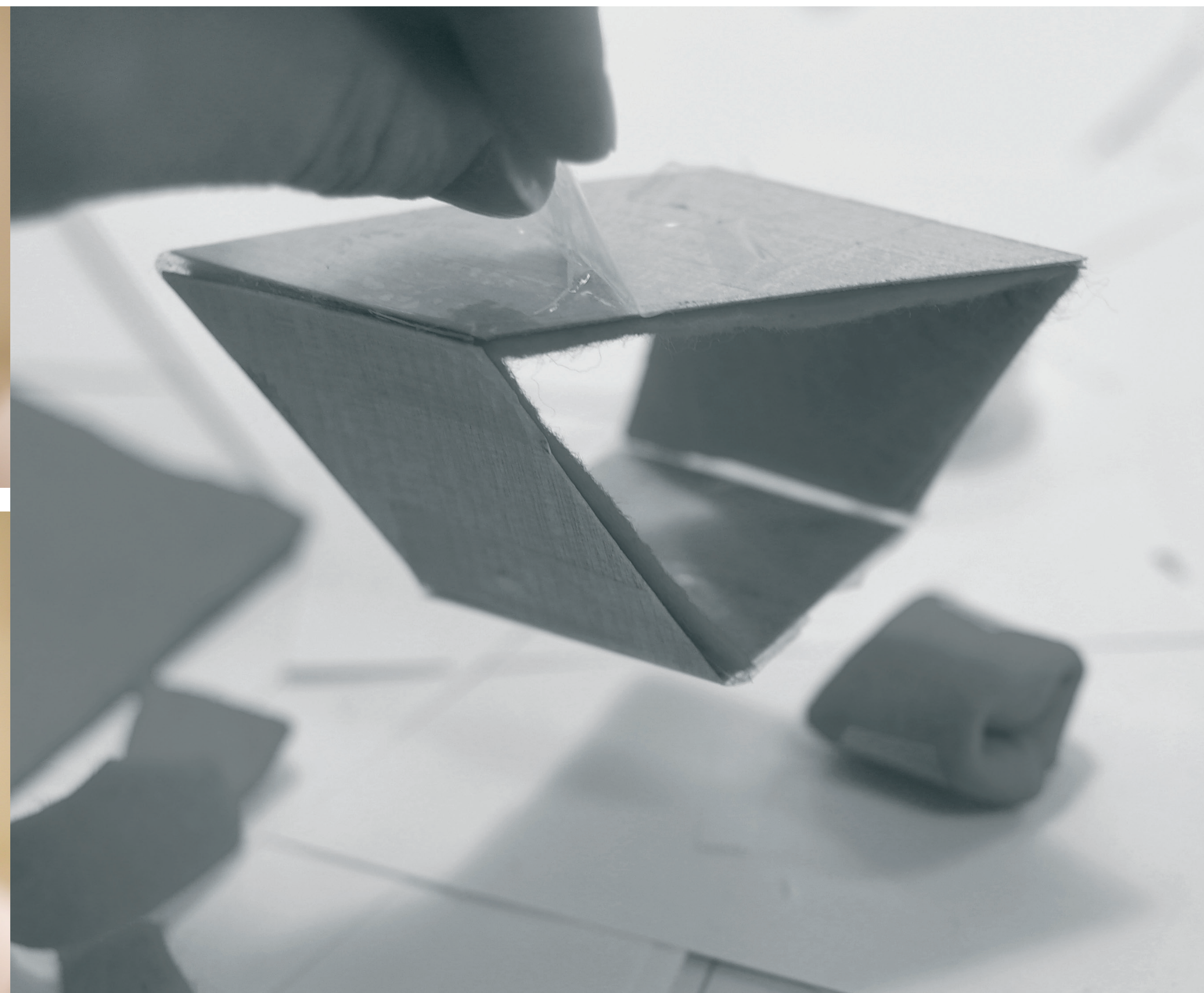

Samtaleboks med arbeidsflate i midten

Husform

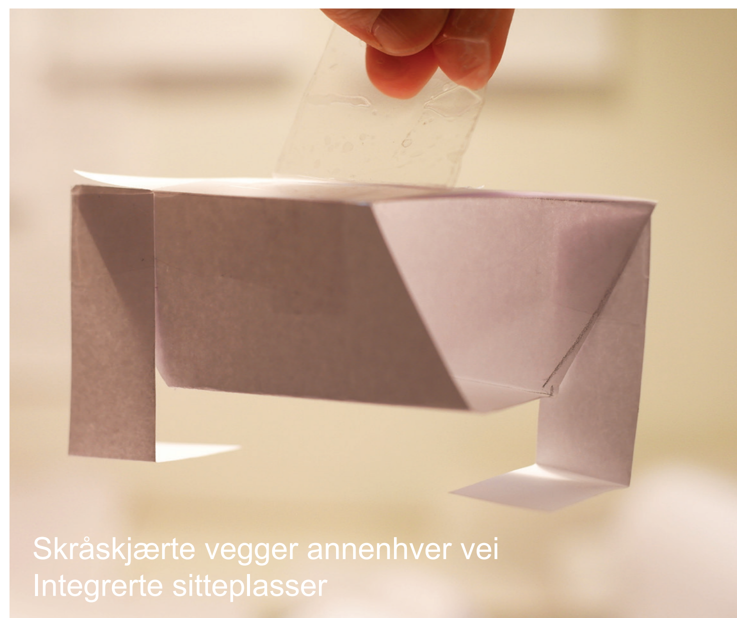
Ved å bruke en asymmetrisk form kan brukerne av biblioteket velge hvilken retning de ønsker å skjermes for. Dette passer både for en eller to personer. Polstring i tak og vegger gir rom for samtaler og bedrer akustikken.

Rundt tak

Spisset tak

Skråskjærte vegger gir skjærming og tak

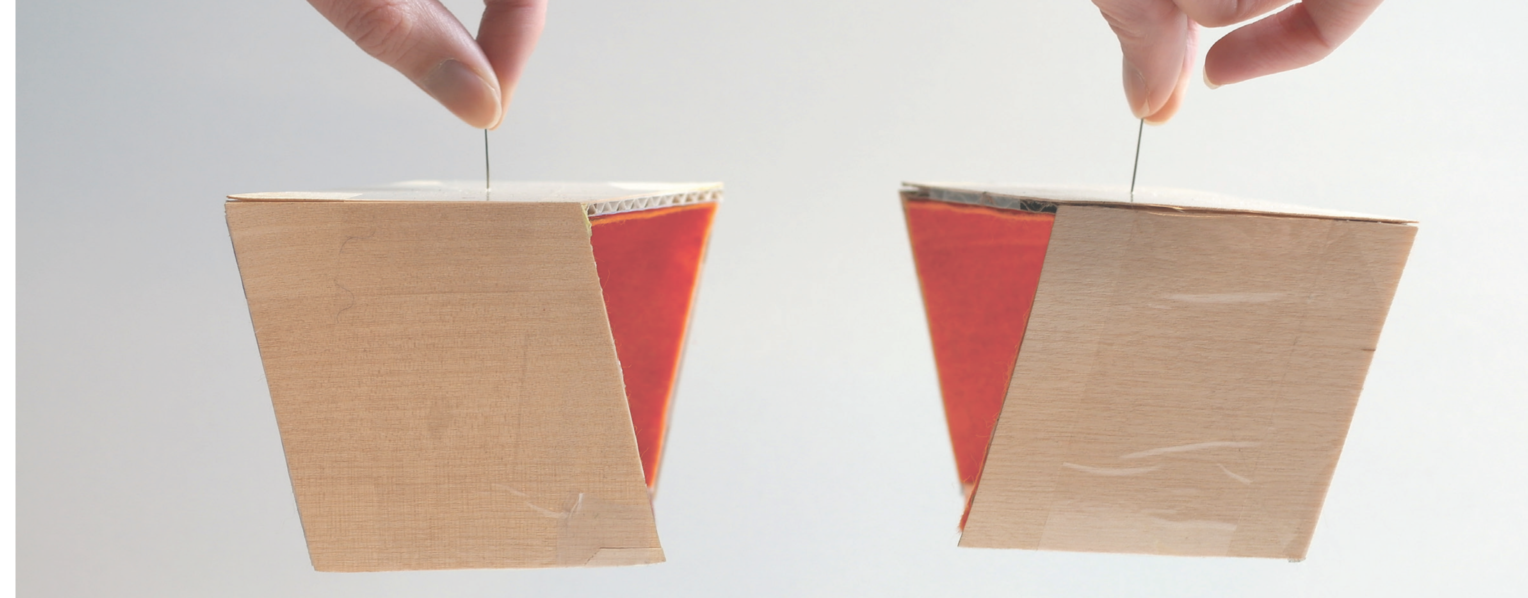

Skråskjærte vegger annenhver vei
Integrerte sitteplasser

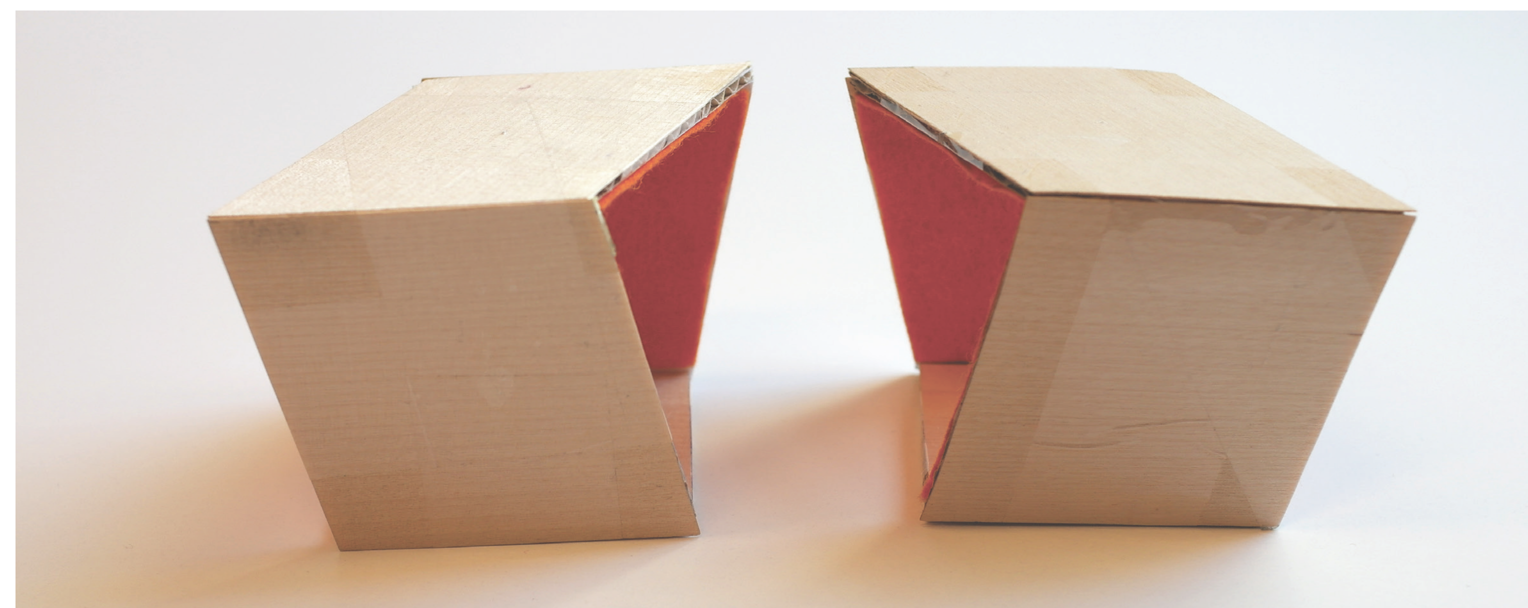
Skalamodell av samtaleboks i 1:10

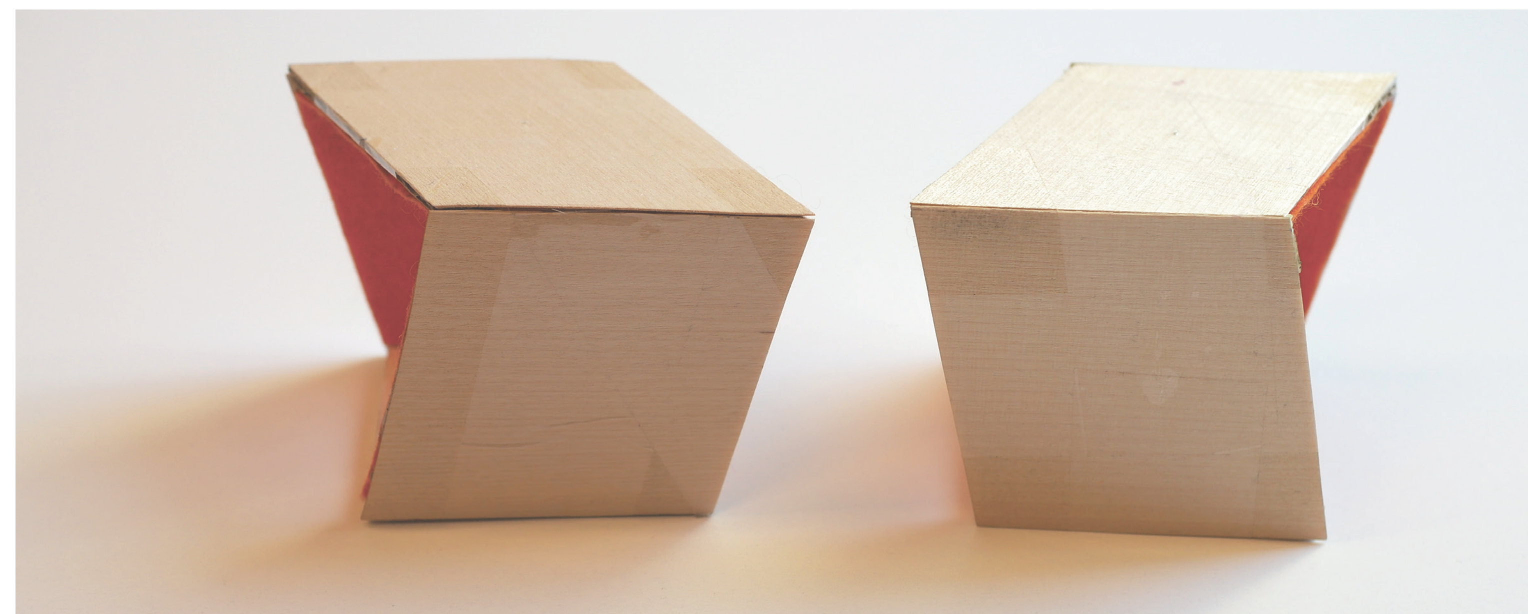
Boksen danner mindre rom ved å speilvendes og stå på rekke. Rommene er enten inviterende og åpne, og henvender seg mot biblioteklokalet, eller de er lukkede og skjermede, og gir rom for konsentrasjon.

Boksen kan henge fra taket eller stå på gulvet. Skal den være fastmontert eller flyttbar?

Hvor stor skal boksen være for å passe til flest mulig? Skal hjørnene være rette eller avrundede? Hvordan skal man sitte til?

Prototypeutvikling

For å teste om samtaleboksen fungerer i praksis, velger jeg å bygge en prototype av denne. Hvordan ser boksen ut i rommet? Gir den nok skjerming? Hvordan er det å sitte inni denne boksen? Fungerer det for to personer å diskutere og samabeide? Gir den nok rom for samtale og konsentrasjon i et offentlig rom?

Jeg har hatt utprøving av dimensjoner hvor jeg har bedt mennesker i forskjellige høyder om å sitte en stund inne i boksen sammen med meg. Til slutt kom jeg frem til en dimensjon hvor de innvendige målene er 75 cm.

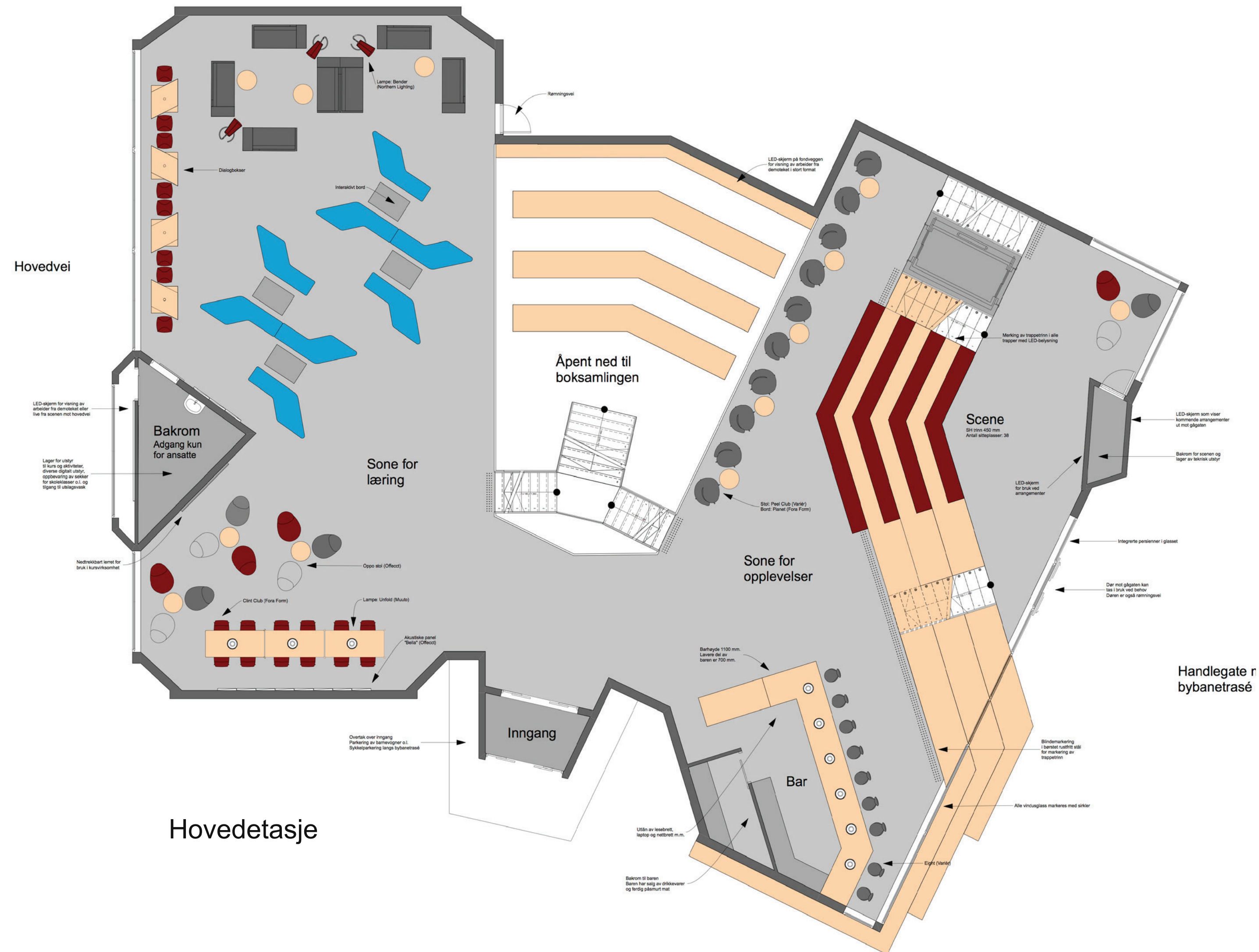

Kapittel 6
Resultat

Jeg har i dette prosjektet arbeidet med Fana filial på Nesttun, og har valgt å ta utgangspunkt i de originale veggene og inngangspartiene. Prosjektet har lagt hovedvekt på folkebiblioteket som en sosial møteplass. På bakgrunn av undersøkelsene i kapittel 1 har jeg valgt å tilrettelegge for både lavintensive og høgintensive møter. Det er viktig å kunne komme til biblioteket alene og bruke lokalet til å være alene sammen med andre, men også at biblioteket er et sted å diskutere, samarbeide og samhandle aktivt med andre mennesker. Videre er det også lagt vekt på å skape et rom for mange ulike aktiviteter og soner hvor alle i samfunnet kan delta. Dette mener jeg er en forutsetning for å skape et godt bibliotekrom i samfunnet. Et av målene mine har vært å synliggjøre tjenestene og potensialet i folkebiblioteket. Derfor har jeg tegnet en åpen og oversiktlig planløsning hvor de mest aktive sonene er plassert ved vinduene og henvender seg til gaten utenfor.

Fra inngangspartiet skal det som besøkende være enkelt å få oversikt over lokalet og de tilbudene biblioteket tilbyr. Fra inngangspartiet får de besøkende full oversikt over den fysiske boksamlingen i underetasjen. Samlingen legger fundamentet for de sosiale aktivitetene som foregår i hovedetasjen, og på fondveggen over boksamlingen vises det arbeider fra demoteket i stort format. Å samle alle papirbøkene på ett sted har gitt mulighet for å skape mer helhetlige sosiale soner. Fordi de besøkende ikke blir gjemt bak bokhyller blir det mer fokus på de lavintensive møtene. Mot gågaten er det tilrettelagt for opplevelser, noe som hovedsaklig skjer på scenen. De store trappetrinnene fortsetter ut i gaten, og skaper sitteplasser både inne og ute. I denne sonen ligger også baren som fungerer som kafé på dagtid. Mot hovedveien er det tilrettelagt for læring. Her kan de besøkende benytte seg av inteaktive bord og det er rom for samtaler og samarbeid.

Møbleringplan

Hovedetasje

Underetasje

Universell utforming
Folkebiblioteket er et statlig tilbud som alle i samfunnet har rett til å bruke. Derfor er det svært viktig at biblioteket har en universell utforming som sikrer en god opplevelse for alle. Derfor har jeg tilrettelagt for terskelfri inngang og automatiske dører. Jeg har lagt vekt på at det skal være enkelt å få oversikt over lokalet, og at det skal være en god og variert belysning. Dette gjelder både den generelle belysningen og punktbelysning i lokalet. Trappene skal merkes ved hjelp av lys. Videre har jeg lagt vekt på å få en god akustikk i lokalet (se avsnittet om akustikk). Møbleringen er variert, og vil derfor oppfylle mange ulike behov. Det er heis ned til scenen og videre ned i underetasjen, hvor det blant annet er toalett for bevegelseshemmede.

Materialer
Jeg har valgt å bruke et mindre utvalg materialer som skal gå igjen i hele lokalet. De originale veggene i betong har jeg valgt å beholde, men jeg har valgt å legge vegg til vegg teppe på gulvet. Videre har jeg valgt bjørk som materiale i møblene jeg tegner selv, samt bokhyllene i underetasjen og rekkverkene. Denne tresorten er valgt fordi den er lys og har en rolig overflate, og vil gi et nordisk preg på interiøret.
I scenen har jeg valgt å bruke Kebony. Dette materialet er hovedsaklig valgt fordi scenen skal fortsette ut i gaten, og jeg ønsker en helhet mellom scenen ute og inne. Videre har jeg valgt å bruke tre ulike tekstiler fra serien Koksdal fra Gudbrandsdalen Uldvarefabrik, fordi dette er tekstiler som egner seg svært godt til offenlig miljø.

Akustikk
God akustikk er viktig i biblioteket dersom det skal fungere som et godt møtested hvor det foregår mange ulike aktiviteter. Dette er spesielt viktig i mitt prosjekt ettersom alle aktiviteter skal skje i det samme rommet. Akustikken vil jeg løse ved å bruke ulike akustiske elementer. Derfor har jeg valgt å bruke teppe på gulvet med CAS-stempling (carpet concept acoustic system) fra Carpet Concept. Teppene har en tredimensjonal struktur som reduserer refleksjonen av lydbølger. Jeg har valgt teppet «Concept 501» som egner seg spesielt godt til områder utsatt for mye bruk.

> CAS Carpets are acoustically effective carpets whose backs are clad with a specially developed membrane layer as well as felt in different thicknesses. They act as strong absorbers for medium and high frequencies and achieve maximum sound absorption in the frequency range 250 to 1000 Hz that is especially important when it comes to speech.[1]

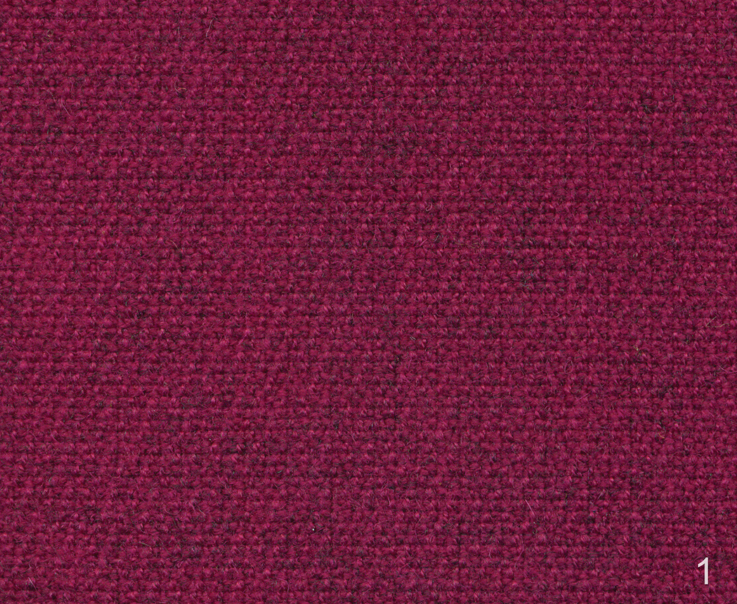
Flere steder i lokalet har jeg valgt å henge opp lydabsorberende panel fra Offecct. Jeg har valgt panelet «Bella», som er spesialdesignet for lys lyd i det øvre frekvensområdet (500 Hz og over). Panelet reduserer lyd som kan oppfattes som støykilder, som telefonsamtaler og stemmer, og jeg mener derfor at det egner seg godt i et bibliotek. I tillegg har jeg bevisst valgt å bruke polstrede møbler, som også vil påvirke akustikken i lokalet, samt akustisk himling. Jeg har valgt «Troldtekt akustikk», fra Tepo, som er treullsementplater fremstilt av tre og sement. Platene har gode lydabsorberende egenskaper som reduserer sjenerende støy og skaper god akustikk.[2] Samlet sett vil disse grepene gjøre at lydnivået dempes og gi en god akustikk. Disse grepene blir prinsippet for å løse akustikken i mitt prosjekt. Videre tar jeg hensyn til akustikken i utarbeidelsen av møblene.

Materialer på motsatt side:

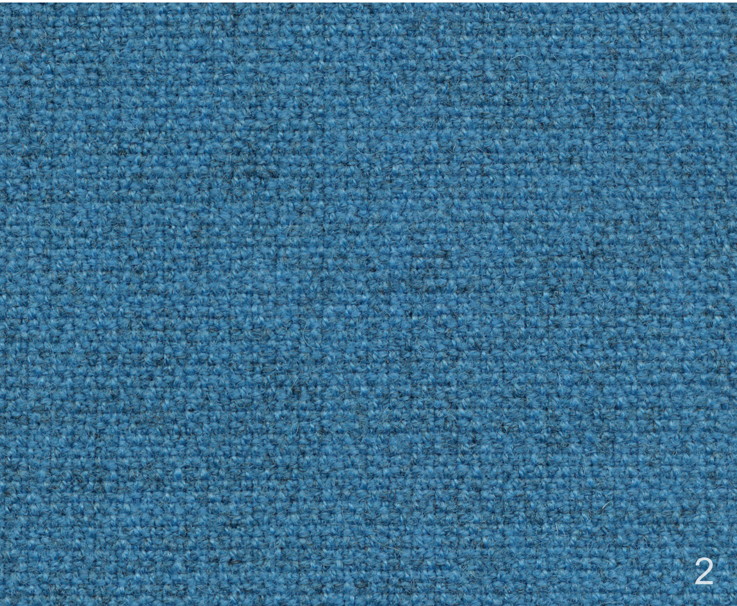
1 Tekstil fra GU: Koksdal 670
2 Tekstil fra GU: Koksdal 830
3 Tekstil fra GU Koksdal 120
4 Bjørk heltre/bjørk kryssfiner
5 Plasstøpt betong
6 Teppe fra Concept Carpet (501/320)

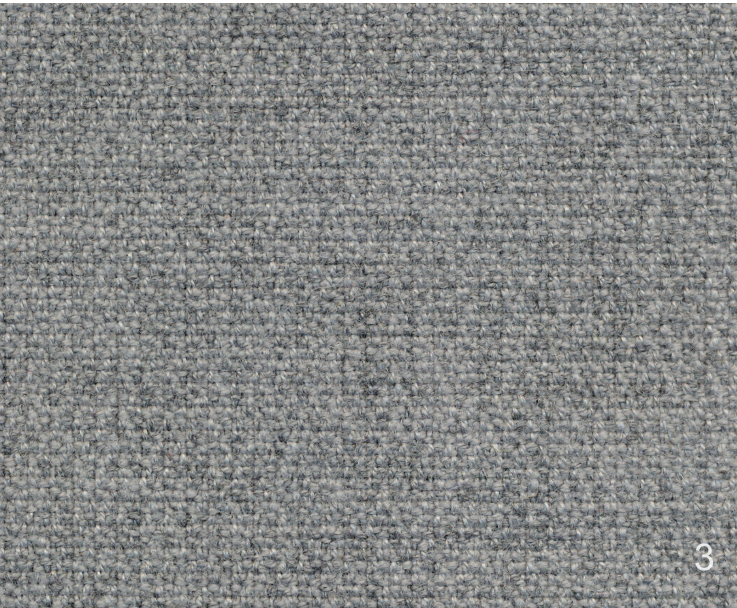
1 Carpet-concept.de (se URL-liste)
2 tepo.no (se URL-liste)

1

4

2

5

3

6

Baren
Baren er godt synlig fra gågaten, og kombinasjonen bar og scene forteller noe om den nye funksjonen til folkebiblioteket. Baren er plassert ved scenen, men har ikke en videre sentral plassering i lokalet. Dette er valgt fordi baren ikke skal oppleves som et kjøpepress, noe som er i tråd med folkebibliotekets filosofi. Jeg mener det er viktig å beholde folkebiblioteket som et uforpliktende lavterskeltilbud hvor det er mulig å oppholde seg uten at det nødvendigvis skal koste noe. Derfor har jeg valgt å ikke tilrettelegge for en spesifikk kafésone i lokalet, men legge til rette for at det er mulig å kjøpe noe å drikke eller spise og nyte dette hvor som helst i lokalet. Baren skal fungere som kafé på dagtid, og tilby varme og kalde drikker samt enkel servering. Ferdige påsmurte rundstykker og annet bakverk skal leveres ferdig påsmurt til kaféen, og det er derfor ikke behov for et større kjøkken. I tillegg skal baren disponere et lagerlokale i underetasjen hvor det kan lagres drikkevarer og diverse annet utstyr. På kveldstid kan baren også servere alkoholholdig drikke, for eksempel i forbindelse med arrangementer på scenen. Fra baren har man god oversikt over scenen og resten av lokalet, og fungerer således som en forlengelse av sitteområdet rundt scenen.

Demoteket
Demoteket skal være en rød tråd gjennom hele lokalet. På fondveggen i midten av lokalet vil det være visning av arbeider i stort format. Mange viser seg i dag frem på internett via you tube, blogger, instagram osv, men det finnes få eller ingen steder hvor man kan få vise frem arbeidene sine i stort format i et offentlig bygg. I sonen for læring er det tilrettelagt for samarbeid og kursvirksomhet. I denne sonen er det rom for å diskutere, møte andre med samme interesser og utveksle kunnskap. Eksempler på dette kan være ungdom som hjelper eldre med å digitalisere gamle fotografier, profesjonelle utøvere som holder kurs, pensjonister som lærer barn gamle teknikker eller ungdom som samarbeider om et felles prosjekt. På scenen kan deltakerne vise frem arbeid ved for eksempel å holde konsert, lese opp tekst, holde foredrag eller synge. Demoteket binder sammen de ulike delene av biblioteket. De ordinære aktivitetene til folkebiblioteket ligger i bunn, mens demoteket binder lokalsamfunnet sterkere sammen.

Bibliotekaren sin rolle
På bakgrunn av «det skrankeløse bibliotek» har jeg valgt bort den tradisjonelle skranken. Bibliotekarene skal i stedet gå rundt i lokalet og tilby hjelp og veiledning til brukerne der de oppholder seg. Bibliotekarne skal være synlige i lokalet ved hjelp av en uniform, men dette er ikke et aspekt jeg kommer til å gå nærmere inn på. Ved hjelp av et nettbrett har bibliotekarene tilgang til internett og bibliotekets database og kan dermed hjelpe besøkende hvor som helst i lokalet. Innlevering og utlån av bøker skjer hovedsaklig via automater i underetasjen, men kan også bli utført i baren. Her kan brukerne også låne laptop, nettbrett eller lesebrett. I tillegg vil bibliotekarene fungere som kuratorer for demoteket og kvalitetsikre innholdet i det som vises.

Interaktivt bord
Jeg har valgt å tilrettelegge for flere situasjoner rundt interaktive bord i biblioteket, og jeg har valgt å bruke det interaktive bordet «Samsung SUR40». Et interaktivt bord er en liggende dataskjerm. Bordet er designet for å kunne brukes fra alle kanter samtidig og er derfor godt egnet til å samarbeide og dele informasjon med andre. Bordet er velegnet til en læringsituasjon, og kan brukes til internett, spill, bilder og innebygd programvare. Trykkskjermen gjør bordet enkelt og intiutivt å bruke. Den nye teknologien «pixel sence» gjør at bordet kan samarbeide med andre datamaskiner og mobiltelefoner, samt objekter med en spesifikk form som kan brukes til å utføre en forprogrammert funksjon. Bordet bruker operativsystemet Microsoft surface, og målgruppen er offentlig bruk, som butikker, media- og underholdningsbransjen og helse, utdanning- og statlige institusjoner. Et interaktivt bord kan brukes til veldig mange ulike aktiviteter. Dette er konkrete eksempler på hvilke aktiviteter som kan foregå rundt bordet i biblioteket:

Pensjonister kan lese nyheter og diskutere sammen

Elever kan samarbeide om å finne informasjon til oppgaver på skolen

Deltagerne til demoteket kan tegne direkte på skjermen og forklare idéer for hverandre

Ungdommer kan sitte sammen og spille spill

Pensjonister kan lære å bruke datamaskin på en intuitiv måte av ungdommer

Bibliotekaren kan hjelpe med å finne frem og kvalitetsikre informasjon

Interaktivt bord: «Samsung SUR40». Mål: L 108,5 x B 69,9 x H 10,2 cm.

BIBLIOTEKET I BYROMMET Scenen i biblioteket er dratt ut i byrommet og danner sitteplasser i
gågaten. Dette danner et åpent og inviterende rom, og synliggjør folkebiblioteket som et sosialt møtested.

SCENE

Scenen vil romme en mengde ulike arrangementer, for eksempel foredrag, konserter, opplesninger, debatter, lesestund for barn og opptredener i regi av demoteket. Trappetrinnene kan også fungere som en uformell møteplass hvor man har utsikt mot gågaten.

BOKSAMLINGEN

Boksamlingen i underetasjen danner fundamentet for de sosiale aktivitetene. Samlingen sees ikke fra gaten, men er det første man ser når man ankommer biblioteket. Sonen for læring er sett mot hovedveien, og her vil det foregå kurs, ulike former for samarbeid og møter mellom bibliotekar og bruker.

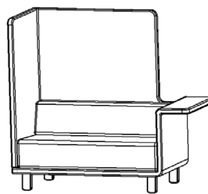

SOSIALT LANDSKAP
Benkene danner sosiale landskap rundt interaktive bord og oppfordrer til samarbeid. Bak danner sofaene mindre rom for møter mellom mennesker, og den asymmetriske formen gir en variasjon mellom åpne og lukkede rom. Avlastningsflaten kan brukes ved arbeid på laptop, nettbrett, lesebrett eller lignende.

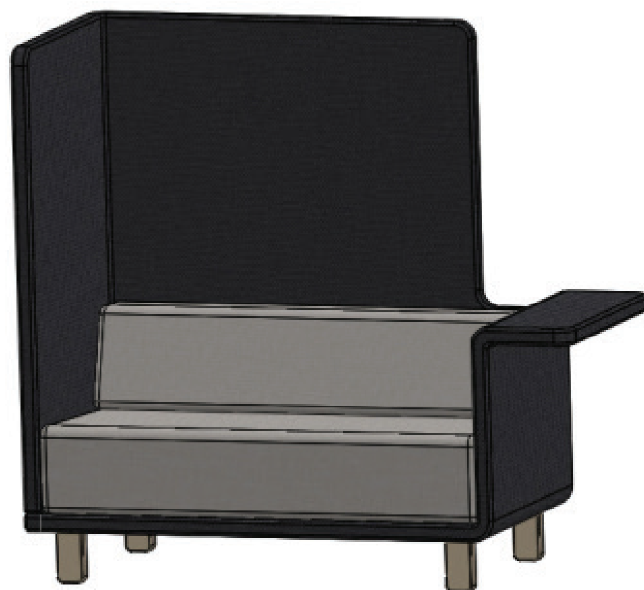
DIALOGBOKS
Dialogboksene gir rom for dialog mellom to mennesker i et offentlig rom. Ved å speilvende den asymmetriske formen dannes det vekselvis åpne og lukkede rom. Dialogboksene er her sett gjennom vinduet fra hovedveien.

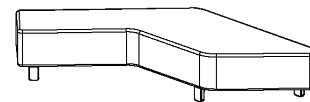
Resultat av møbler

Med den beskyttende ryggen skaper sofaen rom for dialog i det offentlige rom. Den asymmetriske formen er lukket og gir beskyttelse på den ene siden, men er åpen og luftig på den andre. Her er det en avlastningsflate for laptop, nettbrett, lesebrett og tilsvarende. Slik sitter man skjermet, men har god oversikt og er likevel synlig for andre mennesker. Sofaen kan settes sammen på ulike måter og danne mindre rom.

Materialer: polstring og bein i heltre bjørk.
Mål: H 1500 B 1400 D 700 SH 440

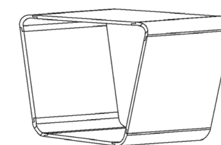

Benkene tilrettelegger for en sosial setting rundt et interaktivt bord. Benkene gir anledning til å sitte på langsiden av bordet og samhandle fra begge sider av bordet. Samtidig er det rom for at flere kan komme til og sitte på siden i tilknytning til det som skjer rundt bordet. Benken kan også brukes alene, og kan settes sammen på flere ulike måter.

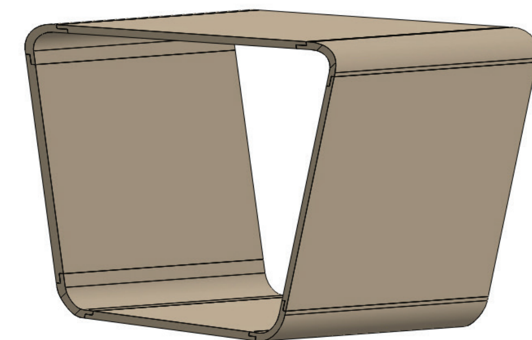
Materialer: polstring og bein i heltre bjørk
Mål: H 440 B 2300 D 1000 SH 440

Dialogboksen gir rom for dialog og samarbeid mellom to personer i et offentlig rom. Fordi bordet er asymmetrisk kan brukeren selv velge hvilken side av rommet en ønsker å bli skjermet for, samtidig som en har oversikt. Stående på en rekke dannes det små rom som enten er lukkede eller åpne og inviterende. Polstringen inne i boksen vil dempe lyden av samtalen, og i taket er det montert lys. Bordet vil fungere som et blikkfang ved at deler av polstringen synes utenfra, og vise mennesker som samhandler.

Materialer: 18 mm kryssfinér bjørk og polstring
Mål: H 790 B 790 D 790

Fullskala prototype av dialogboksen

Kapittel 7
Evaluering

Innledning
Gjennom dette kapittelet vil jeg reflektere og vurdere over hvorvidt undersøkelsene som ligger til grunn for prosjektet er valide og reabile. Undersøkelsene jeg vil gå gjennom er de åtte bibliotekene i Europa, intervjuet av demoteket ved Bergen offentlige bibliotek og de tre analysene av folkebibliotek i Hordaland. Til slutt vil jeg vurdere spørreundersøkelsen jeg selv gjennomførte ved Fana filial. Deretter vil jeg drøfte de etiske aspektene rundt interiøret i folkebiblioteket som institusjon. Jeg vil så gå inn på de viktige og relevante kritereiene som jeg mener ligger til grunn for å evaluere dette prosjektet. Til slutt vil jeg drøfte hvorvidt jeg har svart på problemstillingen.

Refleksjon over validiteten og reliabiliteten på mine undersøkelser

Bibliotek i Europa
Jeg har i oppgaven min presentert åtte store bibliotek i Europa. Fem av disse har jeg selv dratt til og observert, men ikke intervjuet noen brukere eller ansatte. De tre siste har jeg ikke selv besøkt, men lest om i boken «Biblioteket i byudviklingen – opplevelse, kreativitet og innovation», og er tatt med for å vise et større mangfold av nytenkning innen biblioteksmiljøet. Boken er skrevet av tre professorer ved Det Informationsvidenskabelige Akademi i København, og bibliotekene er derfor beskrevet av fagkyndige. Hensikten med undersøkelsene har vært å få en forståelse for hvordan lokalene til store bibliotek fremstår og i hvor stor grad det er lagt vekt på boksamlingen. Siden jeg selv ikke har dratt på befaring til alle bibliotekene, kan det være ulikt hvordan min egen tolkning av disse bibliotekene er. På de bibliotekene jeg selv ikke har besøkt har jeg ikke kunnet observere stemningen og de fysiske forholdene, men kun sett fotografier av lokalene. Jeg har i disse bibliotekene gått glipp av opplevelsen av å være fysisk til stede og å observere stemningen, akustikken og de andre besøkende. Likevel mener jeg at fotografiene sammen med forklarende tekst gir et inntrykk av lokalene og tilbudene. På bakgrunn av dette konkluderer jeg med at de åtte bibliotekene gir en breddeforståelse av større bibliotek i Europa.

Intervju av demoteket
Demoteket ved Bergen offentlige bibliotek er en sentral del av oppgaven min, og derfor intervjuet jeg tre stykker som er involvert i dette prosjektet. Intervjuet ble gjennomført på et møterom på Bergen offentlige bibliotek. Det ble satt av god tid til intervjuet og det ble servert kaffi. Vi satt rundt et møtebord, og intervjuet

var i starten formelt. Etterhvert ble det imidlertid mer uformelt, og bibliotekarene begynte å diskutere nye idéer seg i mellom. Ettersom den ene bibliotekaren er initativtakeren til prosjektet, vil noen av svarene selvsagt være farget av det. I tillegg mener jeg at intervjuet ble påvirket av at jeg er designstudent, og at de er i en fase hvor de ønsker en nysatsning av demoteket. Ettersom teksten i etterkant ble sendt til gjennomlesning, skal faktaopplysningene være korrekte, og jeg har prøvd å være så objektiv som mulig i min beskrivelse. Min beskrivelse av demoteket er basert på egne observasjoner, faktaopplysninger og de ansatte sin beretning om hvordan tilstanden for demoteket er i dag. Derfor mener jeg at mine opplysninger om demoteket er valide.

Analyse av folkebibliotek
Høsten 2011 dro jeg på befaring til Tysnes folkebibliotek, Os folkebibliotek og Fana filial sør for Bergen. Jeg valgte disse bibliotekene fordi de ligger i kommuner med ulikt innbyggertall. Et utvalg på tre bibliotek gir muligens ikke et veldig solid grunnlag for en analyse, men etter mitt skjønn fremstår de andre mindre folkebibliotekene i Hordaland på mer eller mindre samme måte. Jeg mener derfor at resultatene av analysen trolig hadde blitt de samme dersom jeg hadde undersøkt flere bibliotek og at disse tre bibliotekene gir et representativt utvalg for mindre folkebibliotek i området. I tillegg har jeg tidligere i oppgaven presentert åtte store bibliotek i Europa, og jeg mener at dette samlet sett vil gi et bredt bilde av hvordan bibliotek fremstår i dag. I løpet av befaringen intervjuet jeg biblioteksjefene og gjorde egne observasjoner av biblioteklokalet. Jeg har kun sett på publikumsarealet, som også inkluderer inngangspartiet. På befaringen så jeg på hvordan bibliotekene er lokalisert, førsteinntrykket av lokalet, møbleringen, akustikk, universell utforming, hvilke arrangementer de har og hvordan de forholder seg til e-bøker. To av bibliotekene hadde jeg aldri besøkt før, og det tredje er det svært sjelden jeg er innom. Dette ligger i hjemkommunen min, men ligger ikke i det samme lokalet som da jeg vokste opp. Derfor mener jeg at min opplevelse av bibliotekene i stor grad er et førstegangsinntrykk. Da jeg intervjuet biblioteksjefene ble det satt av god tid til intervjuene og jeg fikk servert kaffi. Det ble stilt de samme spørsmålene for å gi bibliotekene et likt sammenligningsgrunnlag, men intervjuene fikk en uformell tone og liknet mest en samtale. At jeg ble tatt så godt i mot gav selvsagt et svært godt førsteinntrykk av institusjonene. Likevel dreide intervjuene seg for det meste om faktaopplysninger, og på befaringen prøvde jeg å holde meg så objektiv som mulig. Derfor mener jeg at presentasjonen av de tre bibliotekene i stor grad er objektive, mens det i analysedelen er mine egne tolkninger det blir lagt vekt på. Derfor kan det selvsagt være ulikt fra hvordan det er i virkeligheten. Et eksempel på dette er akustikken, som kan være vanskelig å vurdere ordentlig etter kort tid. De tre befaringene er gjort med korte mellomrom, og derfor gir fotografiene og analysen av lokalene et godt grunnlag for sammenligning. På bakgrunn av dette mener jeg at faktaopplysningene er valide og gir et godt sammenligningsgrunnlag, men mine egne observasjoner kan være farget av intervjusituasjonen.

Spørreundersøkelsen
Jeg stod selv og delte ut spørreundersøkelsen i bibliotekslokalet i løpet av en vanlig tirsdag, og jeg tilbudte alle som kom inn i lokalet om å delta i undersøkelsen. Ikke alle ønsket å delta, og i løpet av denne dagen fikk jeg inn 61 svar. I tillegg var det ikke ønsket av biblioteksjefen at jeg delte ut spørreundersøkelsen rundt lunsjtider, fordi mange er innom biblioteket kun for å levere inn bøker, og ville gjerne oppfattet det som negativt å bli heftet med spørsmål om å være med i undersøkelsen. På bakgrunn av dette har undersøkelsen muligens ikke nok respondenter til å danne et bilde av hva gjennomsnittsbrukeren mener. Alle som deltok i undersøkelsen ble tilbudt Twist, noe som var særlig populært hos barn og pensjonister, og dette kan også ha farget svarene noe. Samtidig bidrog nok sjokoladen til at flere tok seg tid til å svare. Videre var det ulik respons på de ulike spørsmålene. Det første spørsmålet svarte samtlige på, og dette mener jeg derfor gir et godt overblikk. På spørsmål nummer to skulle respondentene krysse av på tre alternativer. Her krysset noen av på ett, noen på to, noen på tre og andre på fire. Derfor gir ikke disse svarene et representativt bilde på hva brukerne ønsker. I tillegg kan det være grunn til å vurdere om spørsmålet var formulert på en måte som gav rom for feiltolkning. Noen av svaralternativene kan også tolkes på ulike måter. Et eksempel på dette er «utveksling av kunnskap» som i realiteten kan romme veldig mye, og det kan derfor være ulikt hva respondenetene har lagt i dette når de har valgt dette svaralternativet. På det siste spørsmålet var det 41 av 61 respondanter som svarte, hvorav 12 svarte «nei». På dette spørsmålet er det gjerne de mest dedikerte brukerne som kommer med forslag. De har gjerne i forkant reflektert over hva de kunne ønske seg på biblioteket. På bakgrunn av disse momentene konkluderer jeg derfor med at svarene ikke nødvendigvis gir et gjennomsnittlig bilde på hva brukerne av Fana filial ønsker, og jeg mener derfor at svarene ikke er valide. På tross av dette har jeg valgt å bruke enkelte momenter fra svarene videre i prosjektet, fordi jeg så at dette var noe jeg kunne bygge videre på.

Oppsummering
Det foregående avsnittet har inneholdt refleksjon og vurdering over hvorvidt undersøkelsene som ligger til grunn for prosjektet er valide og reabile. Undersøkelsene av åtte bibliotek i Europa er valide til tross for at jeg ikke selv har vært på befaring til alle. Min beskrivelse av demoteket er basert på egne observasjoner, faktaopplysninger og de ansatte sin beretning om hvordan tilstanden for demoteket er i dag. Derfor mener jeg at mine opplysninger om demoteket er valide. I analysen av tre folkebibliotek i Hordaland er de tre befaringene er gjort med korte mellomrom, og derfor gir fotografiene og analysen av lokalene et godt grunnlag for sammenligning. Jeg mener at faktaopplysningene om bibliotekene er valide og gir et godt sammenligningsgrunnlag, men mine egne observasjoner kan være farget av intervjusituasjonen. Svarene på spørreundersøkelsen ved Fana filial gir ikke nødvendigvis et gjennomsnittlig bilde på hva brukerne av Fana filial ønsker, og jeg mener derfor at svarene ikke er valide. På tross av dette har jeg valgt å bruke enkelte momenter fra svarene videre i prosjektet, fordi jeg så at dette var noe jeg kunne bygge videre på.

Etiske aspekter

Lov om folkebibliotek
§ 1. Målsetting

> Folkebibliotekene skal ha til oppgave å fremme opplysning, utdanning og annen kulturell virksomhet gjennom informasjonsformidling og ved å stille bøker og annet egnet materiale gratis til disposisjon for alle som bor i landet. Det enkelte bibliotek skal i sine tilbud til barn og voksne legge vekt på kvalitet, allsidighet og aktualitet. Virksomheten skal være utadrettet, og tilbudene skal gjøres kjent. Folkebibliotekene er ledd i et nasjonalt bibliotekssystem.[1]

Det grunnleggende prinsippet til folkebiblioteket er at det skal være gratis og tilgjengelig for alle som bor i Norge. Det er med andre ord lovfestet at biblioteket skal inkludere alle uavhengig av inntekt, sosial status og kulturell bakgrunn. Derfor er det selvsagt et etisk problem dersom biblioteket bryter loven ved å ekskludere en eller flere grupper mennesker. Dette aspektet har imidlertid flere sider.

1 Lovdata.no (se URL-liste)

Folkebiblioteket er et lavterskeltilbud hvor et bredt spekter av befolkningen kommer, og er et sted hvor det i høy grad bygges sosial kapital gjennom møtene mellom de ulike brukerne. Som jeg var inne på i kapittel 2 fører dette til at det bygges tilit mellom mennesker, noe som fører til at den generelle tiliten i samfunnet øker. Dette er svært viktig for å skape velfungerende samfunn. På bakgrunn av dette mener jeg at det er et etisk problem dersom en eller flere målgrupper føler seg ekskludert, fordi disse møtene er så viktig for samfunnet. Derfor er det viktig å tilrettelegge biblioteket slik at alle mennesker har et tilbud der, og ikke kun utvalgte grupper. Eksempler på dette kan være at biblioteket blir for teknologisk og dermed ekskluderer de som ikke mestrer den digitale hverdagen. Et annet eksempel er at biblioteket fremstår som en hypermoderne kafé hvor de med dårlig råd eksluderes eller at biblioteket ikke oppfyller kravene til universell utforming. Det er viktig at biblioteket er åpent for alle, men samtidig kan et altfor inkluderende bibliotek tiltrekke seg grupper som ruspåvirkede og uteliggere. Dette er et etisk dilemma fordi man på den ene siden er lovpålagt å inkludere alle, samtidig som man ønsker å skape et miljø hvor alle trives. Det er i dag ingen som legger seg opp i hvilke aktiviteter man velger å utføre på biblioteket. Man kan da diskutere om biblioteket kun skal fungere som et møtested som er varmt og tørt, eller om innholdet er viktigst. Dersom folkebiblioteket utelukkende fungerer som et møtested, mener jeg at enkelte grupper sannsynligvis vil slutte å bruke det. Kunnskap står sentralt i biblioteket, og det er viktig å tilby materiell og aktiviteter som bygger opp under dette dersom biblioteket skal tiltrekke seg alle lag av befolkningen.

Oppsummering
Det er lovfestet at folkebiblioteket skal være åpent og tilgjengelig for alle i samfunnet, og det er derfor et etisk dilemma dersom en eller flere grupper i samfunnet blir ekskludert. Dette kan skje ved at folkebiblioteket blir for teknologisk eller at det ikke oppfyller krav til universell utforming. Det er viktig at biblioteket er åpent for alle, men samtidig kan et altfor inkluderende bibliotek tiltrekke seg grupper som ruspåvirkede og uteliggere. Dette er et etisk dilemma fordi man på den ene siden er lovpålagt å inkludere alle, samtidig som man ønsker å skape et miljø hvor alle trives.

Viktige og relevante kriterier for å evaluere prosjektet

Innovativt
Gjennom dette prosjektet ønsker jeg å revitalisere folkebiblioteket ved å legge vekt på den sosiale dimensjonen ved biblioteket. Det er med andre ord viktig å endre folks oppfatning av biblioteket og hva dette tilbudet kan inneholde. Det er også viktig at denne effekten ikke er midlertidig, men noe som varer over lengre tid. Derfor vil et av kriteriene for å evaluere mitt prosjekt være i hvilken grad bibliotektilbudet er innovativt. Dette kan måles ved å sammenligne interiør og tilbud med andre bibliotek. Det kan også måles i hvor stor grad det er tatt hensyn til den generelle utviklingen i samfunnet, for eksempel den digitale utviklingen. For å måle om tilbudet holder seg over tid må det prøves i full målestokk over en lengre tidsperiode.

Inkluderende
Stadig flere av folkebibliotekets tjenester blir tilgjengelige via internett og jeg legger derfor vekt på den sosiale dimensjonen ved biblioteket. Jeg vil skape et biblioteksrom som er åpent og inviterende og som dermed synliggjør bibliotekets aktiviteter. Derfor vil det andre kriteriet for å evaluere dette prosjektet være at det er inkluderende. Folkebibliotekets grunnleggende prinsipp er at det skal være åpent for alle, og derfor er det viktig å ta hensyn til alle grupper når det legges til rette for et møtested.

Med dette mener jeg ikke soner for de enkelte gruppene, men at alle har mulighet til å benytte seg av biblioteket. Dette kan for eksempel gjelde at biblioteket i utgangspunktet skal være gratis. Legger man for eksempel til rette for en kafé eller restaurant i lokalet er det viktig at dette ikke oppleves som kjøpepress. For å måle om biblioteket er inkluderende bør det prøves ut i full målestokk for deretter å måle hvem som benytter seg av tilbudet. Det kan også vurderes hvilke tilbud det er lagt til rette for, og om tilbudene vil være synlige i bybildet. Dette kan vurderes ut i fra planløsninger og illustrasjoner av interiøret.

Sosial læring
Sosial læring står sentralt i prosjektet, og dette innebærer i all hovedsak utveksling av kunnskap mellom to eller flere personer. Dette kan foregå på flere måter, både gjennom aktive møter, utstillinger og arrangementer. I tillegg skal bibliotekaren skal ha en aktiv rolle ute i bibliotekslokalet. I dette ligger det at bibliotekaren ikke skal sitte bak en skranke, men være ute blant publikum. Derfor vil det tredje relevante kriteriet for å evaluere mitt prosjekt være i hvilken grad det er lagt til rette for sosial læring. Dette kan måles ved å se på hvilke sosiale læringsituasjoner jeg har tilrettelagt for. Utover dette er det komplisert å kartlegge, og for å finne ut om dette fungerer må tilbudet testes i full skala over lengre tid. I tillegg må det foretas en undersøkelse for å kartlegge hvem som har benyttet seg av tilbudet og hvilket læringsutbytte de satt igjen med.

Har jeg svart på problemstillingen?

Problemstillingen min er: "På bakgrunn av den digitale brytningstiden bibliotekene står overfor, hvordan kan jeg fornye interessen for folkebiblioteket?".

Folkebibliotekene står overfor en digital brytningstid. Internett er i dag en selvsagt del av hverdagen, og flere og flere tjenester blir vanlige via internett. I tillegg er e-bøkene på vei inn i hverdagen. Om dette blir en del av folkebiblioteket sin tjeneste eller en privat løsning man må betale for, som musikktjenesten Spotify eller streamingtjenesten Netflix, er ikke mulig å si på nåværende tidspunkt. Uansett vil e-bøkene ha noe å si for folkebiblioteket sitt generelle tilbud. På bakgrunn av denne utviklingen stilte jeg spørsmålstegn ved hvordan jeg kan fornye interessen til folkebiblioteket. Gjennom mine undersøkelser fant jeg ut at folkebiblioteket er i endring. Bokutlånet har de siste årene stagnert, mens besøkstallet har steget, noe som betyr at folkebiblioteket endrer seg fra en utlånsentral til et oppholdsrom. På bakgrunn av disse funnene har jeg i min oppgave sett på hva som skjer med biblioteket når det sosiale møtestedet vektlegges.

Innholdet
På mange måter har jeg i min løsning arbeidet med størrelsesforholdene i bibliotekets tilbud. Jeg har flyttet boksamlingen ned i underetasjen, slik at den ikke fungerer som skillevegger i de sosiale sonene, og det er ikke mulig å se boksamlingen fra gaten. Den fysiske samlingen av bøker sees først når man kommer inn i biblioteklokalet. Jeg har med andre ord visuelt fjernet boksamlingen som blir så sterkt forbundet med folkebiblioteket fra utsiden. Det er grunn til å stille spørsmålstegn til om det er en god løsning å gjøre den fysiske boksamlingen mindre tilgjengelig for de besøkende. På den ene siden kan dette føre til at det blir lest færre papirbøker, men det kan også føre til at det er spennende å gå ned i et rom som utelukkende består av bøker. Videre kan det hende at dersom man belyser litteratur på andre måter, kan det være enklere for enkelte å laste ned en e-bok enn å finne en papirbok. Ulik litteratur kan bli belyst ved for eksempel å ha besøk av forfattere, bibliotekarer som leser utdrag fra

bøker, database hvor det er mulig å søke etter bøker utifra spesielle ønsker, arrangere lesering eller reklame for bøker på storskjermene. Derfor mener jeg at det ikke nødvendigvis er negativt å fjerne bøkene fra hovedlokalet, men at det er viktig å formidle litteratur på andre måter. Videre har jeg forstørret de sosiale sonene, og gjort den mellommenneskelige kontakten til det mest sentrale i bibliotekslokalet. Jeg har lagt vekt på både lavintensive og høgintensive møter, fordi begge disse måtene å oppholde seg i det offentlige rom er svært viktige. Derfor har jeg tilrettelagt for en variert møblering, og de fleste steder kan man være både alene og sammen med andre. Sofaen gir for eksempel skjerming, men lar samtidig besøkende ha oversikt over lokalet. Dette gir rom både for høyintensive møter, som en samtale, men også for lavintensive, fordi man kan sitte og observere andre mennesker. Benken gir rom for samarbeid og diskusjon over et interaktivt bord, eller kan fungere som frittstående benker som gir rom for uformelle møter. Samtaleboksen skaper rom for direkte samhandling mellom to mennesker, og gir skjerming i et offentlig rom. Videre har jeg forstørret tilbud som allerede finnes i bibliotek, som for eksempel demoteket. Dette er kun en enkelt hylle på Bergen offentlige bibliotek, men jeg har i mitt prosjekt synliggjort disse arbeidene ved å vise dem i stort format, samt å stille scene og arbeidsone for disposisjon.

Prosessen

Siden intensjonen for prosjeket er å fremme et forslag til folkebiblioteket om en endring, ble det gjennom prosessen viktig for meg å legge et grunnlag for denne endringen gjennom å utarbeide en ny planløsning. Derfor er omgivelsene og nytenkningen rundt tilbudet en stor del av oppgaven, og danner forutsetningene for møblene jeg har tegnet.

Innspill i debatten om folkebiblioteket

Mitt prosjekt er ikke en universalløsning som kan brukes på alle bibliotek i Norge, men er først og fremst et innspill i debatten om hva folkebiblioteket skal være og hvordan det kan fremstå. Mitt prosjekt bidrar med innspill om å fokusere på sosiale møter i biblioteket. I tillegg er prosjektet et innspill på hvordan man synliggjøre tilbudet. Her tenker jeg på hvordan scenen er synlig fra gaten, hvordan trappen fortsetter ut i gaten og skaper utendørs benker og hvordan jeg ved hjelp av skjermer synliggjør det som skjer i lokalet eller det som skal skje.

Konklusjon

Gjennom min løsning har jeg fokusert på folkebiblioteket som et sosialt møtested. Jeg har utviklet en planløsning for Fana filial hvor det er tilrettelagt for ulike sosiale aktiviteter. I tillegg har jeg utabeidet en møbelkolleksjon som støtter opp under møter mellom mennesker, og som oppfordrer til samtale og samarbeid. På bakgrunn av disse momentene mener jeg at jeg har svart på problemstillingen.

Ordliste

Brokapital
Brokapitalen bygger broer mellom mennesker fra forskjellige grupper og binder dem sammen.

Båndkapital
Båndkapitalen er nære relasjoner, som familie, venner og etniske grupper. Dette er en grunnleggende form for sosial kapital og skaper trygghet og mening for den enkelte.

Dannet uoppmerksomhet
Observasjon av andre mennesker akkurat lenge nok til å ta hensyn til dem og anerkjenne at de er der. Dette er en form for sosial interaksjon som gjør det behagelig å omgås i offentlige rom.

Demotek
Et undergrunnsbibliotek hvor man kan levere inn egenproduserte verk og få dem lånt ut på lik linje med resten av bibliotekets samling.

E-bøker
Et digitalt medium som tilsvarer en vanlig trykt bok. E-bøker kan leses på lesebrett, nettbrett, mobiltelefon, PDA eller en datamaskin.

Høgintensive møter
Møter mellom mennesker hvor begge parter er aktive, for eksempel en samtale.

Interaktivt bord
En liggende dataskjerm med trykkskjerm. Bordet er designet for å kunne brukes fra alle kanter samtidig og er derfor godt egnet til å samarbeide og dele informasjon med andre.

Lavintensive møter
Møter mellom mennesker hvor man eksponeres for fremmede, for eksempel på bussen eller på biblioteket.

Lesebrett
Et elektronisk apparat med en skjem uten lys. Et lesebrett kan brukes til å lese e-bøker, avisartikler og høre lydbok.

Nettbrett
Et elektronisk apparat med en trykkbasert skjerm. Et nettbrett brukes hovedsaklig til å lese innhold på internett.

Skrankeløst bibliotek
Bibliotekarene møter publikum ute i lokalet i stedet for bak en skranke, og ved hjelp av en bærbar PC eller et nettbrett kan de søke opp bøker og informasjon ute i bibliotekslokalet.

Sosial kapital
Samhandling mellom mennesker som fører til tilit, og måles gjennom spørsmål om folk har tillit til andre mennesker, også fremmede. I tillegg måles graden av tilitt til ulike institusjoner i samfunnet.

Kilder

Litteratur:

Rasmussen, Casper Hvenegaard, Jochumsen, Henrik og Skot-Hansen, Dorte:
Biblioteket i byudviklingen – oplevelse, kreativitet og innovation
Danmarks Biblioteksforening og Det Informationsvidenskabelige Akademi, 2011

Van Riel, Rachel, Fowler, Olive og Downes, Anne:
Det leservennlige biblioteket
Nasjonalbiblioteket, Oslo, 2011

Gedde, Cecilie Tellugen:
Arkitektur som et sosialt redskap : en analyse av Lambertseter bibliotek og Ski bibliotek
masteroppgave ved Høgskolen i Oslo, 2011

Høksaas, Marianne:
Bibliotekkonseptet speilet i arkitekturen: en analyse av Nye Deichman og Multimediehuset i Århus
masteroppgave ved Høgskolen i Oslo, 2010

Høimyr, Toril:
Sosial kapital på biblioteket? : en undersøkelse av bruken av to lokalbibliotek i Oslo
masteroppgave ved Høgskolen i Oslo, 2009.

Auduson, Ragnar og Lund, Niels Windfeld:
Det siviliserte informasjonssamfunn: folkebibliotekenes rolle ved inngangen til en digital tid
Fagbokforlaget, 2001

Roth, Manuela:
LIBRARY ARCHITECTURE + DESIGN
Braun, 2011

ABM-utvikling:
Hvem er de og hvor går de? Om brukeradferd i norske storbybibliotek
ABM-skrift No. 46, Oslo, 2008

Internett:

Tidskriftet Bok og bibliotek:
http://www.bokogbibliotek.no/

Norsk Bibliotekforenings medlemsblad
http://bibliotekforum.no/

Blogg om bibliotekutvikling:
http://lukterdetframtid.org/

Prosjektblogg om nye Deichman:
nye.deichman.no

Bergen offentlige bibliotek:
http://bergenbibliotek.no

Blogg om e-bøker i biblioteket:
http://ebok.dbib.no

Norsk bibliotekforening
http://www.norskbibliotekforening.no/

Norsk møbelprodusent:
http://www.bseurobib.no/

Engelsk møbelprodusent:
http://www.openingthebook.com/

URL-liste

Kapittel 1:

1. Bok og bibliotek
http://www.bokogbibliotek.no/index.php?option=com_content&view=article&id=1674%3Areoler-ut-aktiviteter-inn&catid=1%3Aaktuelt
(10.08.12)

2. Norsk bibliotekforening
http://www.norskbibliotekforening.no/article.php?id=360&p=
(07.01.13)

Kapittel 2:

1. Arkitektnytt.no
http://www.arkitektnytt.no/flere-norske-nominerte-pa-mssan
(20.09.12)

2. Arkitektnytt.no
http://www.arkitektnytt.no/flere-norske-nominerte-pa-mssan
(20.09.12)

3. Bibliotekforum
http://www.bibliotekforum.no/article.php?id=2664
(20.09.12)

7. Husbanken
http://www.husbanken.no/byggeskikk/vennsla-bibliotek-vinner-av-statens-byggeskikk-pris-2012/
(20.09.12)

20. Ringsaker kommune
http://www.ringsaker.kommune.no/strikker-seg-til-integrering.5005278-239643.html
(10.04.12)

21. Norsk folkehjelp
http://folkehjelp.no/no/arbeid_i_norge/asyl_og_integrering/menneskebiblioteket/
(10.04.12)

Foto av Vennesla Kulturhus s. 14
http://agderwood.no/prosjekter
(15.02.13)

Kapittel 3:

2. Perraultarchitecte.com
http://www.perraultarchitecte.com/en/projects/2465-french_national_library.html
(15.10.12)

3. Maxdudler.com
http://www.maxdudler.com/43-0-Jacob-und-Wilhelm-Grimm-Zentrum+Berlin.html
(15.10.12)

6. Universitetet i Tromsø
http://uit.no/ansatte/organisasjon/nyhetsartikkel?p_document_id=255382&p_dimension_id=88185&p_menu=28723&p_lang=2
(29.08.11)

7. Nasjonalbiblioteket
http://www.nb.no/Hva-skjer/Aktuelt/Nyheter/Kulturminister-Hadia-Tajik-aapner-Nasjonalbibliotekets-digitale-bokhylle
(10.10.12)

8. Bok og bibliotek
http://www.bokogbibliotek.no/index.php?option=com_content&view=article&id=811:-det- skrankelbibliotek-i-kongsberg&-catid=57:nr-4-2008
(17.10.12)

10. Bok og bibliotek
http://www.bokogbibliotek.no/index.php?option=com_content&view=article&id=781:norges-fe-demotek&catid=54:nr-2-2008
(17.10.12)

11. Kulturstyrelsen.dk
http://www.kulturstyrelsen.dk/fileadmin/user_upload/dokumenter/bibliotek/indsatsomraader/Udvalg_om_Folkebibliotekernes_rolle_i_videnssamfundet/A_new_model_for_the_public_library.pdf
(08.10.12)

12. Arkitekt Mette Milling
http://mette-milling.dk/
(20.10.12)

Kapittel 4:

1. Opening the book
http://www.openingthebook.com/
(01.11.12)

2. BS Eurobib
http://www.bseurobib.no/
(01.11.12)

3. Nesttun
http://www.nesttun.no/
(31.10.2012)

4. Bergen kommune
https://www.bergen.kommune.no/omkommunen/avdelinger/fana-kulturhus/9463
(05.11.12)

Kapittel 5:

1. Teppe fra Carpet Concept:
http://www.carpet-concept.de/english/acoustics/cas-carpets/index.html
(20.01.13)

2. Akustisk himling fra tepo.no:
http://tepo.no/?pageid=118
(02.03.13)

Kapittel 6:

1. Lovdata.no
http://www.lovdata.no/all/hl-19851220-108.html#1
(24.02.13)

TAKK

Tusen takk til alle som har bidratt til prosjektet!

Spesielt takk til ...
hovedveileder Dave Vikøren, masterkoordinator Åse Huus, veileder Eli Kirstin Eide, høgskolelektor Morten William Knudsen, Mette L'orange, kaospilot Torhild Eide Torgersen, Camilla Ryhl, Øivind Eide, Anders Berg, Petter Knudsen, biblioteksjef på Fana filial Anna Margreta Lunde, biblioteksjef på Os folkebibliotek Elisabeth Bochkon Tøsdal, biblioteksjef på Tysnes folkebibliotek Knut Rage, Marit Andersen Somby, Trond Blom, Karen Marie Loge, Linn Steiro, Mads Iversen, den fantastiske klassen min, familien min og alle som har gitt meg innspill via e-postlisten Biblioteknorge